

Ціна 2.50 дол.

НОВІ ДНІ

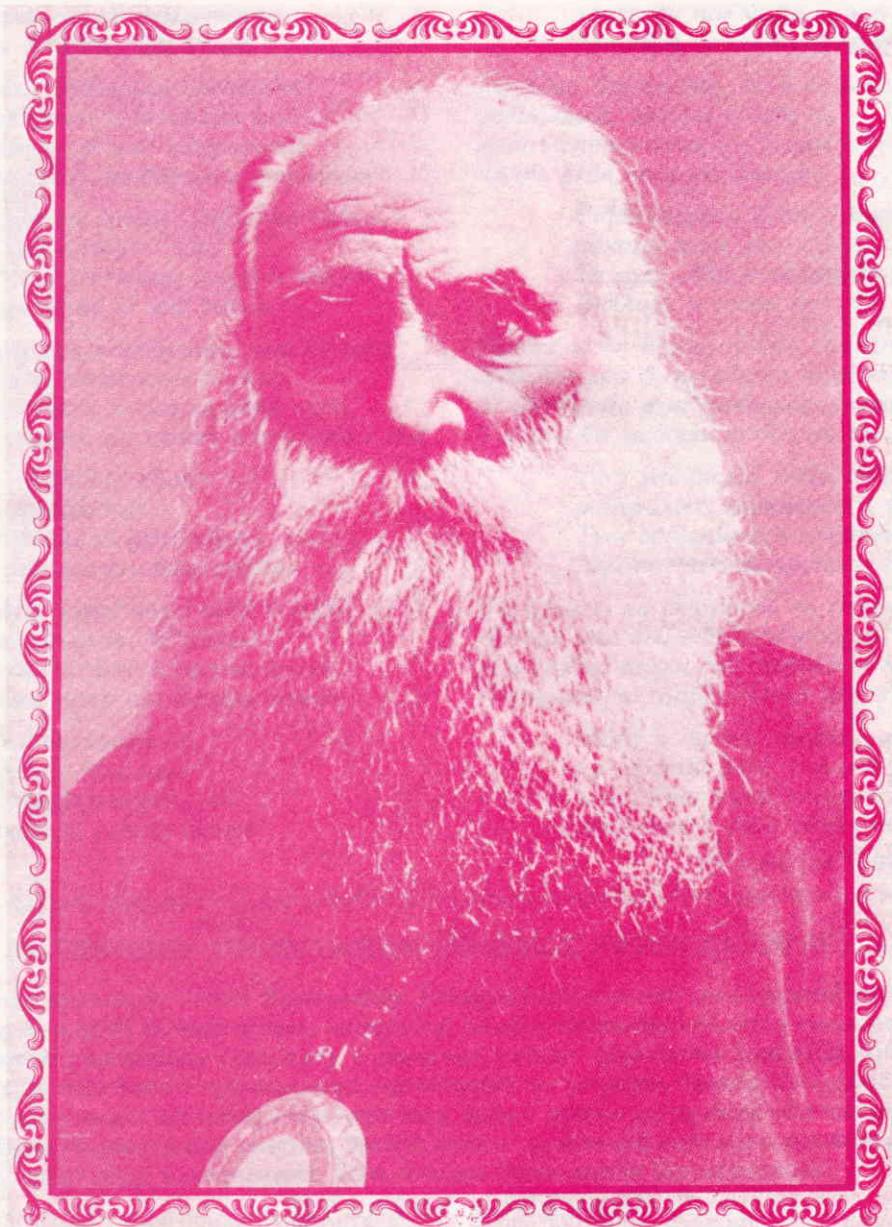
• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XL

КВІТЕНЬ — 1989 — APRIL

№ 470

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published every month
except August by the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

NOWI DNI

P.O.Box 400, Stn „D“
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Editor-in-Chief: M. Dalney

Business manager: M. W. Gawa

Advertising representative: A. Horhota

Second Class Mail Registration Number 1668
International Standard Serial Number ISSN 0048-1017

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$22.00 Can. dol.

U.S.A.: \$20.00 US dol.

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ

\$20.00 US. or equivalent

Avio — \$40.00 American or equivalent

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

Mr. Z. Steciuk, 10 Bates Court
Jacana 3047, Vic. Australia

CANADA — КАНАДА:

Тандер Бей:

Mr. P. Swyrydenko, 133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont. P7C 2G4

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чікаґо і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connel Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає Спілка „НОВІ ДНІ“ з обм. відповіальністю

Мар'ян Дальний — головний редактор

Редколегія: Іл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь
Гришко, Дмитро Кислиця, Олексій Коновал.

Адміністратор — Михайло В. Гава

Оголошення — Ада Горгота

У ЦЮМОУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Борис Пастернак — ГЕТСИМАНСЬКИЙ САД	1
Ол. Веретенченко — ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ	2
I. Bodnaruk — ГОЛОС МАТЕРІ	4
Таня Гук — СПОВІДЬ ДІТЕЙ...	6
Ол. Воронин — МИТРОПОЛИТ ВАСИЛЬ ЛИПКІВСЬКИЙ	8
М. Шафранюк — ІСТОРІЯ КУМФ	12
Наталія Кібець — ПОГЛЯД У МИNUЛЕ	15
Товариство української мови — ЗВЕРНЕННЯ ДО ГРОМАДЯН...	17
М. Дальний — ПОБІЛЬШ Б ТАКИХ КОНФЕРЕНЦІЙ	18
Вол. Яворівський — ЧИМ ТОРГУЄМО, СУЧАСНИКИ?	19
Р. Василенко — НАШ КАЛЕНДАР І НАУКА	21
свящ. Богдан Демчук — НЕ ЧАС НАМ ДУМАТИ НАД ЗМІНОЮ КАЛЕНДАРЯ	22
Леся Стадніченко — ТУРЕЧЧИНА — НАШ ПРИЗАБУТИЙ СУСІД	24
Дм. Чуб — НЕОЦНЕНІ СПОГАДИ Гр. КОСТЮКА	28
В. Погребенник — ОНОВЛЕНА СТОРІНКА ПОЕТИЧНОЇ КЛАСИКИ	29
Віктор Поліщук — ЖИВЕ ДЕРЕВО МОВИ УКРАЇНСЬКОЇ	31
Михайло Гава — ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ЛЕГІТ З УКРАЇНИ	33
Лев Яцкевич — МОРЕ, ПРИРЕЧЕНЕ ДО ЗАГИБЕЛІ	35
Євген Гаран — УКРАЇНСЬКЕ ОМОЛОДЖЕННЯ	36
Т. П. Шмігельський, В. І. Стеблів і ін. — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	39

На першій сторінці обкладинки: Митрополит ВА-
СИЛЬ ЛИПКІВСЬКИЙ.

- Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. ● Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. ● Незамовлених матеріалів редакція не повертає. ● Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправлюти мову і скорочувати надіслані матеріали.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя

Борис ПАСТЕРНАК

ГЕТСИМАНСЬКИЙ САД

Зірки далеко блимиали, байдуже
від них світилась шляху кривина.
Оливну гору шлях обняв півкружжям
там, де під ним Кедрон-ріка зрина.

Прогалина вривалася зненацька,
Її продовжував Чумацький шлях.
Олив сизаве срібло чудернацьке
Вправлялось у повітряних стрибках.

Був скраю чийсь там ґрунт, укритий садом.
При мурі учнів залишивши, Він,
сказав їм: „Госпний, тужний смерти задум.
Чувайте. Будьте тут за цих годин.“

Він зрікся протиборства, мов облуди
отих речей, позичених на час,
всевлади зрікся й сил являти чуда,
Він був тепер, як кожен смертний з нас.

Простори ночі укладали обрис
нищівної границі небуття.
Вселенна — незаселений крайобраз,
ліши цей садок був житлу накриття.

Зоривши в чорні нори неба й долу,
Які не мали краю, ні кінця,
Щоб чаша смерти оминула долю,
В кривавім поті він благав Отця.

Злагіднів пориви великомучні,
за огорожу вийшов. Долілиць
куяли в тирсі придорожній учні
з безглуздим виразом сліпих зіниць.

Збудив їх: „Ви ж від Господа причасні
до днів Моїх, тим часом бозна де
лягли ви покотом. Та ж своєчасне
для сина чоловічого гряде.“

I щойно Він сказав, де й не взялися
невільники, загони волоцюг,
мечі і смолоскипи, — й сміхом лиса
чолуе Юда наброду ланцюг.

Спротивився Петро тим горлорізам,
одному вухо лезом відрубав.
Та чує: „Бій не виграють залізом
Людино, в піхви меч. Не тим ти прав.

Невже ж бо безліч воїнів крилатих
Мій батько б вирядити тут не зміг?
Я зацілів би в непробивних латах,
І ворог би звідсіль побіг без ніг.

Та у житьовій книзі шальта владно
роздрілася вартісніш з усіх святынь
Тут здійсниться написане докладно.
Хай повно здійсниться воно. Амінь.

Ти бачиш, як сторіччя по сторіччі
вогнем казково збіглись в мить одну.
Я в свідки велич зву страшної притчі,
Стражденно, добровільно йду в труну.

Війду в труну і встану після завтра,
на третій день, і мов гурти плотів,
мов судна з рік, покличе судна ватра
сторіччя в світ, чий дух Я волотив.“

(Переклад Ігоря Костецького)

ВЕЛИКОДНЕ ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДІЇ СЕКРЕТАРІАТУ СКВУ

З нагоди великого Свята Христового Воскресіння вітаємо нескорений український народ у його боротьбі за свої права, за правду, волю і незалежність бути господарем на своїй землі. Вітаємо українську спільноту в діаспорі, наших церковних ієрархів, проводи наших релігійних, політичних і громадських організацій та установ. Нехай Христове Воскресіння скріпить нашу надію на остаточну перемогу добра над злом, правди над неправдою, світла над темрявою та життя над смертю. Нехай істина Христової перемоги сповнить нас радістю і скріпить нашу віру в недалекий День Воскресіння нашої Батьківщини.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ (3)

(ДО 70-річчя поета)

Із нової збірки поезій
„Проведи мене в дорогу“.

ЄДИНИЙ БОГ

Хвала Цариці-Матері, хвала!
У яслах, де худоба крутогора,
Пречиста Діва світові дала
Людинородженого Бога.

 Ой люлі, люлі... — Синові в руці
Вона співала звечора і зрання.
Віками провіщаали мудреці
Той час космічного єднання.

 Спахнуло сяйво в зоряній імлі,
Настало всюдитиша янголина.
Єдиний Бог у небі й на землі, —
І богороджена людина.

ВЕЛИЧНА ПОРА

Благословенна вітчизно ласкова,
Ріki і гори, ліси і поля...
Київська Русь — українська держава,
Київська Русь — українська земля.

 Понад просторами із небозводу —
Вічного сонця струмилось тепло,
Тільки в душі, тільки в серці народу
Світла Господнього ще не було.

 Так погасали віки, та не вимер
Край, що Андрій Первозваний гостив, —
Рівноапостольний князь Володимир
Сам охристився і люд охристив.

 Світ ще не чув такої Осанни,
Час поклоніння — велична пора:
Перед розп'яттям Христовим кияни
Стали сумирно у водах Дніпра.

 В далеч горнулася до Чорного моря,
Всіх омиваючи, хвиля свята,
Дух Голубиний розкрилився вгору,
Начебто сталося пришестя Христа.

 Благословенна вітчизно ласкова,
Ріki і гори, ліси і поля...
Київська Русь — українська держава,
Київська Русь — українська земля.

ВІЧНО ТИ ЖИВА

Вічно ти жива в моєму зорі —
Ти одна для мене, ти одна.
В чудо-кременчуцькому соборі
Нас вінчав єпископ із Ромна.

 Стіни ті — растрелівські споруди —
Пломеніли сонцем навкоси,
А людей зібралися зусюди,
Нібито на хрещення Руси.

 Що за сила нас тоді водила
Біля аналою в сяйві дня, —
Гірко пахнув синій дим кадила,
Ще гіркіше випили дання.

 І раділи нашому весіллю
Земляки: на березі Дніпра
Ставили столи із хлібом-сіллю,
Нам бажали щастя і добра.

 Знали б ми, яке всміхнеться щастя,
Де й куди стелитиметься шлях...
Все життя оте гірке причастя
Відчував я на своїх губах.

 І ніколи вже ніякі миті
Витерти не зможуть гіркоти.
Вже давно тебе нема на світі,
Ти пішла в зазоряні світи.

 Так судилося. В кожного біда є...
Як фата фатальна ці роки —
І вінчальний перстень мій спадає
З лівої і правої руки.

**

Несамовиті ночі —
Несамовиті дні.
Вітри гудуть пророчі,
Наврочують мені.

 Нема душі спокою,
Минуле не верну,
Хоч бийся головою
Об кам'яну стіну!

 Віщують сиві сови
Мою останню мить...
Як страшно — без любови,
Без тебе в світі жити.

**

ВОЛЯ

І знову мука до нестяями —
Річ світова усі дива.
Немов овіяна вітрами,
Болить у мене голова.

Немає ради, знову мушу
Приймати це гірке пиття.
О голово! Бентежать душу
Якісь лихі передчуття.

Уже не знатиму спокою,
Хотів того, чи не хотів.
Ну, що робити з головою?
Мовчить консиліум катів.

Неначе в перший день творіння,
Захмарилось небесне тло —
І впала сонця гільйотина,
І кров'ю обрій залило.

ДРУЖБА

Минулого не відректись,
І згадую в притузі
Міста, де я любив колись,
Міста — довічні друзі.

О Києве і Львове мій!
О Харкове й Полтаво!
Я на дорозі життєвій
Не мудрував лукаво,
Але повсюдно, повсякчас
Вдивлявся в даль незрячу.
Що ж, виглядає, більше вас
Ніколи не побачу.

Прогомоніло, наче спів,
Життя — служіння музі.
Хоч я пішов на край світів,
Та вас не зрадив, друзі.

ТРЕБА ЙТИ КРУГАМИ ЛІТ

Серце в грудях, наче птах,
Поклади на серце руки.
Забарився я в гостях,
Настає пора розлуки.

Знов овіяні вуста
Подихом п'янкого вітру,
Синя осінь розгорта
Золоту свою палітру.

Дякую за все взамін,
Що було багацько дива.
Віддаю тобі уклін —
Будь здорована і щаслива!

Треба йти кругами літ
І долати даль розлогу,
Де незнаний інший світ, —
Проведи мене в дорогу.

Як срібна тінь осяє скроню,
Я повернуся в край краси.
Не зупиняючись, мій коню
Мене степами пронеси.

Копитом бий у звій гостинця,
Де Київська ходила Русь, —
Нехай останній раз по вінця
Вітрами рідними уп'юсь.

Промчи мене крізь даль роздолу,
Коли ж в гонитві степовій
Впаду, без подиху, додолу,
То зупиняся, коню мій!

**

Гаснуть вечірні вогні,
От і кінчається путь.
Всі ці дороги земні
Прямо до Тебе ведуть.

Через багато країн,
Синіх лісів і дібров
Твій невпокорений син
Пізно до Тебе прийшов.

Тихо. Стою на краю
Сяєва і темноти...
Дай мені силу Твою
Людство любити, як Ти.

ПРИЇЗД МАТЕРІ

(Нова драматична п'єса на три дії у Торонто)

Драматичний ансамбль „МУЗА“ у цьому році збагатив свій репертуар новою і цікавою п'єсою Стефанії Гурко — „Приїзд матері“.

У п'єси відображені гострій політичний родинний конфлікт на тлі розходжень між комунізмом і націоналізмом.

„МУЗА“ раніше ставила п'єси: „На перші гулі“ та „Куди вітер віє“ С. Васильченка, „Старики“ С. Белой, „Маруся Чурай“ Л. Костенко, „Одужання“ С. Гурко та „Клуб суфражисток“ Д. Гункевича.

Згадані п'єси мали дуже добре рецензійні відгуки в пресі.

У прем'єрі „Приїзд матері“ беруть участь молоді виконавці, які приїхали з України, Польщі, а також уроджені в Канаді.

Режисерська підготовка п'єси Михайло Гава. П'єса ітиме на сцені у неділю, 7-го травня по полуничній вечером у залі Інституту св. Володимира — 620 Спайдайна вул. Торонто.

Початок 3:00 і 8:00 веч.
Квитки у книгарнях „Арка“
і при касі у день виступу.

ГОЛОС МАТЕРИ

Миколин приїзд сколихнув почування земляків. Щось далеке, давнє защеміло в їхніх душах, торгнуло минулими днями, мов дзвінками у серцях. Цей хлопчина з буйною чуприною і чорними пронизливими очима — талановитий актор і оратор, уже тут. Порядком культобміну приїхав на гастролі, скрипалем.

З'їхались земляки з усіх кінців провінції. Стояло перед ними, чергуючись картинаами, Миколине дитинство, юність. Дивне оце хлоп'я виростало з де-кількома талантами. Так, немов те кріслате дерево, що коли підчищувати, то не знати було котру гіллячу стинати, а котру лишити. Що з Миколи виросте? — питали люди. Тішились ним батьки, вчителі, тішилась громада.

— З того Миколи буде дипломат. Він не дасть собі в кашу наплювати. Приверне до нас очі світу, — казав батько.

Громада плянувала вислати Миколу на студії юристики, щоб мати в ньому захисника своїх прав. Але блисла метеором війна, злизала пляни, затуманила обрії майбутнього. Микола партізанив, Микола пропав був без вістей, Микола пройшов свою хресну дорогу, йому довелось вдруге на світ народитись. І ось приїхав він на гастролі, скрипалем.

Перегукувались земляки:

— На чийому він конику іде?

— На чиїм іде, того й поганяє...

— Послухаємо, якої він нам заграє. Але не терпікання його нам тут потрібне, а його голос, його думки...

Як зустріти нам Миколу? Нараджувались земляки. Одні за те, щоб збойкотувати його виступ. Переїйти йому дорогу з транспарентами: „Геть з культобманом!..“ Дати йому відчути, хто ми. Але якось ці вихватки остигли. Взяла верх думка переконливіша: Микола Миколою й залишиться. Микола наш. Миколу не пустимо. Микола залишиться тут з нами. Микола нам потрібен. Відвоювати нам Миколу. І замість бойкоту, замість демонстрації, рішили Миколу привітати, влаштувати йому прийняття. Переконати в тому, що майбутнє його тут. Як служити, то служити свому народові, а не ворогові. Не на те йому Бог талант дав, щоб служити дияволові, — заговорили земляки.

Земляки викупили квитки, заповнили залю. Ще далеко до початку вторгнулись за лаштунки.

— Ану, де він — цей наш Микола? Микола, що робить кола? Який він тут? Чи пізнає нас?...

Микола сидів на стільці, похилений над скрипкою. Бринькав пальцями по струнах, прикладав вухо до скрипки й дивився кудись далеко.

Земляки товпились, підносили його на руках, обнімали, обціловували. А Микола — немов не свій: захищався смичком, перестроював скрипку.

— Що, з тобою, Миколо? Ти якийсь не той, що

був? Може не пізнаєш нас? Обізвися, засмійся! Голова дотори! Хіба такий ти був? Що з тебе зробили?

Стара Пилипиха, сплеснувши в долоні, зависла в Миколи на шиї і заголосила:

— Сину, синцю, синашку! Я ж твоя тета. Не пізнаєш? Та ж я тебе, дитинко, вибавила! Годувала й колисала. А потім, як бачу — ти виганяв гуси на вигін, сідав на мій плетений перелаз та все тої, як то воно? „Я бачив, як вітер берізку зламав“... Кругом тебе ціла вулиця дітей, а ти у квітах, немов у вінку... — промовляла, трясла ним, мов потопельником, щоб привернути до життя, а він холодний, мов той металевий замок, що вже й ключа до нього не знайти.

— Він бачив, як вітер берізку зламав. А потім, як живих людей ламали... Зломили і його. Аж жаль дивитися на людину, хіба такий він був, — сказав хтось у гурті. А тоді обізвався колишній сусід, Юрко Дорожний:

— Чи ти знаєш, Миколо, що я зробив сто п'ятдесят миль, щоб тебе побачити, зустрітися з тобою, розпитати як наші там, а ти? Їдучи сюди, я пригадав собі, як ти під час Зелених свят на могилі поляглих промовляв. Повір мені, що мурашки грали під шкірою. Здавалося, що могила розсунеться і встануть із неї живі герої. А тепер, дивися: ми на чужині й не зчужили, а ти з рідних земель, з України і такий холодний. Ану, дівчата, розігрійте його! — хитнув головою на дівчат, що вийшли привітати Миколу. Дівчата підступили:

— Ми, дівчата, вітаемо вас, наш дорогий гостю, вітаемо на вільній землі Вашингтона! Прийті від нас оцей скромний подарунок — вишиту сорочку. Хай під цею сорочкою б'ється у вас українське серце! — Вручаючи Миколі сорочку, привітались дівчата поцілунком. Микола при цьому відставив скрипку, звівся на ноги і тепер усі побачили — стояв на одній нозі, друга нога була в нього коротша. Він заікнувся якимсь словом, уста задрожали, на повіках зависли дві краплини сліз.

— А ми, старші, без жадної церемонії, передаємо тобі, Брате Миколо, оце убрання. Скинь із себе оте цундря, одягнися, як людина, щоб нам лице не лупалось перед чужинцями! — сказав Дорожний, завісивши убрання на Миколине плече, немов на сухий хрест.

Микола мелькнув щось незрозуміле: „Ви чуєте, як я говорю? Може й не зрозумієте мене. Мова тепер у мене штучна. Трапилось таке... Я вибачаюся, але мені треба скрипку настроїти до цього фортеціана і ніяк не можу. Думаю, що це тут зміна підсоння подіала...“.

Земляки потихеньку виходили з-за лаштунків. Виходили сконфужені, затурбовані. Вони вже й не вірили в будь-який його успіх. „Чуєте, як говорити? Що це параліч у нього чи що?“

Переморгнулись світла, цвіли цікавістю обличчя, зоріли очі — багато очей. Піднялась куртина. Якусь мить світилась сцена мовчанням котар. Вийшла піяністка в чорній сукні зі срібним метеликом на грудях. Микола не виходив. Піяністка си-

діла за фортепіаном і ждала. Шелестіли підшепти. Жіночтву не подобалась піяністки зачіска. Думали — гратиме сольо. З-за куліс показався Микола, але він і двох кроків не зробив. Зупинився на крайчику, біля червоної котари. Переодягнений у нове убрання, у вишитій сорочці зі скрипкою під пахвою, під рясні довготривали оплески, тримав похило голову, скрипку лівою рукою пригорнув до грудей, смичок у правій руці звисав. Випростувався. Уста ворохнулись, здавалось збирався заговорити.

— Говори, говори! Не бійся, підслухових апаратів у наших стінах немає.

— Говори, хай почуємо твій голос! Хіба немає в тебе про що говорити?

— Ти ж бо був у лісі, був і поза лісом, говори! — шелестіли підшепти. — Скрипка нам не скаже те, що уста хотілі б...

— Ш-ш-ш-ш! Мовчіть! Прийшли ви на концерт, а чи на мітинг?..

Микола підніс смичка, приклав обличчя до скрипки, як оце дитина кладе голову на матірню грудь, глянув на піяністку. Став у розкроці, нахилився до переду. Градом засакали пальці піяністки по клавішах і заговорила Миколина скрипка. Микола щось підшпітував скрипці, лоскотав її пальцями, смичком пригортав, голубив — говорило дерево-явір, говорив ліс — багато дерев. Шуміли вершки у спалахах вогнів, гриміли водоспади, розлягався клекіт річок і стогін ярів. Чергувались гургани зі спалахами світанків. Микола щось підшпітував скрипці, а скрипка ці підшепти бравурно, то ніжно вигортала із свого горнила.

— Ще про горе чаечки-небоги!... Як чаечку зігнали, а чаєнят забрали!... пищали жіночі голоси.

І здавалось таки тут десь злопотіла крильцями чаечка-небога, вдарилася дзьобиком об стелю, прилипла до шибки. Верніть моїх чаєняток, вони ще маленькі.

— Нам про Мороза! — кричала молодь. Авдиторія звельлась на ноги і за мелодією скрипки в акомпанімент фортепіанна грімко проспівала пісню про Морозенка.

Сцена засніла квітами, дітьми і молоддю. Миколу на руках винесли в автомобіль. Довжелезні колони авт потяглися до готелю, де мала відбутися зустріч з Миколою.

— Тобі, Миколо, вже нічого боятися. Ти на вільній землі. Ти вже наш. Ділитимеш свою долю із своїм народом. Ти наш і ця автомашина, яка везе тебе — вона також твоя. Сьогодні передамо тобі ключі, не тільки до цієї автомашини, але й до нашого міста. Посадник нашого міста жде на цю церемонію... Бенкет для цієї церемонії відбудеться в тому ж самому готелі, де ти зупинився...

— Ви не гнівайтесь на мене. Ви чуєте, як я говорю: мову мені пощашибило, ногу вкоротило. Залишилася в мене тільки оця скрипка — кусник цього яворового дерева, що говорить за мене, — ледве висловив Микола цих кілька слів.

А по хвилині знов, але вже якось виразніше говорив. Може це мова наломилась, а може звика-

лось до його вимови, краще вже розуміли цю штучну мову.

— Не так то легко вирвати в людини душу, сказав, — при цій операції можна потеряти розум, можна втратити зір, слух, а то й декому викривлює уста, вкорочує язика. Звичайно, техніка досягла свого... Тож не дивуйтесь. Мене вже нема й п'ятдесят відсотків. Я сперся на оцю яворову дощину — на свою скрипочку. Дерево за мене говорить. І це єдине мое щастя. Це Бог мені дав. Я так часто згадую оту казку з дитинства, пригадуєте?... як то воно? „Помалу-малу, сопілонько, грай та не врази моого серденька вкрай! Мене сетриця із світу згубила, ніж у середнько та й устромила“... Кажуть, у нашого народу стільки терпінь, що й дерево в нього говорить...

В готелі, коли він підійшов до прилавка по ключі, разом з ключами подали йому записку: „О 12-ій ночі жди телефону з України, від рідних“.

Микола зайшов у свою кімнату. Положив футляр на етажерку. Не роздягаючись, ліг впоперек ліжка. За стіною хтось демонструє магнітофонні записи його виступів. Коридором кроки. Стукіт у двері. Микола не відзвивається. Зелений абажур павуком обсotує футляр. І знов ці кроки. Крізь шпари дверей падають записи, а потім голоси: „Миколо, там зібралася народ, ждуть на тебе“. Кроки віддаляються, гамір втихає. Чути молитву, привітання, промови: „Миколу не пустимо! Микола залишиться з нами! Микола наш!“ Гучні оплески. І раптом цей телефон. Микола бере слухавку, прилягає до подушки. Далекий, стривожений, обсotаний дротами, серцем наболілій голос матері:

— Микольцю, це я — матір твоя. Вибач, не можу, щось дух мені заперло... Хвильку хай віддихну, може, попустить... Ні, не можу!... Тут твоя дружина, діти. Обізвись до них!.. А я, може, потім... Вертайся до нас! Вертайся, бо...

— Це я, Леся, Микольцю, твоя дружина. Ми вже дуже стужились за тобою. Вертайся чим скоріше! Тут наші діти, обізвись до них! Плачуть за тобою...

Микола чує цей плач, чує, як діти виривають одне в одного слухавку з рук, як обціловують її. І це роздерте плачем, пронизливе слово: „Тату!“ Стогін матері і далекі гудки. Обірвались розмови, а Микола тримає ще слухавку біля вуха і, розколений, мов дерево громом, широко відкритими очима дивиться в стелю.

Леся з дітьми на руках і матір стоять заплакані біля мовчазної металової скриньки. Чого вони ще ждуть? Микола збирається... Найбільшим його щастям буде, коли заплакані обличчя усміхнуться.

Через вищі кошти друку і пересилки, річна передплата на ж. „Нові Дні“ виноситиме від 1-го липня 1989 у Канаді 25.00 кан. дол., а в США і інших країнах 23 ам. дол., або їхню рівновартість.

Передплата авіопоштою — 50 ам. дол.

СПОВІДЬ ДІТЕЙ НА УКРАЇНІ

Був початок весни. Ще сонце не відважувалося всміхатися як слід до землі, але вже природа струпнулася й з напруженням чекала тепліших днів, щоб повторити своє річне відродження. По церковному був Великий піст, а взагалі той піст був уже майже загальний. Більшевики зайняли всю Україну. Воєнний комунізм розпаношувався по цілім краю. тримаючи все під контролем та зливачючи кров'ю всякий спротив.

В никопільському приюті діти ще мали що їсти, хоч приют був великий, жило в ньому багато дітей. Між ними було найбільше сиріт, яких батьки загинули в боротьбі за рідний край. Були й бездомні, загублені у воєнній заверюсі діти. Моя мама була директоркою цього приюту й крім круглих сиріт приймала до приюту й дітей, які мали батьків, але ті не були спроможні прогодувати власних дітей через голод і комунізм, що переслідував усіх і вся. В приюті діти мали не тільки дах над головою, одяг і харчі, а й тепле материнське оточення, яке заступало їм родину. У праці в приюті допомагали мамі кілька відданих їй учительок. Щоб прогодувати дітей, мама робила деколи небезпечні й майже героїчні зусилля. Допомагав їй у всьому місцевий священик о. Ілля, якого люди називали часто святым чоловіком. Головною поживою дітей була ячмінна крупа, яку вміли роздобути тільки мама й о. Ілля. Тримали цю крупу в діжках, прихованих у льоху, під сходами й на горищі. Тоді як діти в інших приютах примирили з голоду, мамині підопічні мали що їсти. Деколи приходили контролі, щоб сконфіскувати частину харчів, але мама завжди була вчасно попереджена про таку „візиту“ й уміла заховати припаси. Крім цього ще якимсь чудом роздобула корову, так що діти знали навіть, що то таке молоко. Хоч під час воєнного комунізму, не вільно було переїздити чи переходити з одної місцевості до другої, мама, ризикуючи і ще з кимсь відважним, переплили вночі Дніпро легким човном, не дивлячись на те, що скрізь були вартої, які стріляли до кожного підозрілого. За пшеницю, яку десь роздобув о. Ілля, мама виміняла пару поросят. Щоб вони не зрадили своєї присутності в човні, їм зав'язали рильця так тісно, що бідні ледве дихали. Поросята прибули гаразд до приюту, а діти не могли натішитися ними.

Запас ячмінної крупи меншав і мама тяжко задумувалася, що його далі робити. Як прийшов о. Ілля, вона розказала про ситуацію. О. Ілля відповів на це, що селяни з довколішніх сіл та й міщани, переказали їйому, що допоможуть мамі, поділятися останнім жменю харчів, якщо вона поведе дітей до церкви на сповідь. Не вагаючися, мама скликала учительок і сказала їм, що хоче у Вербну неділю повести дітей до церкви на сповідь, і для цього потребує дві учительки, які б провадили дітей. Всі учительки перелякалися, відраджували

мамі це робити: коли вона залишилася при своєму ріщенні, всі, крім однієї наймолодшої, відмовилися йти.

Тоді мама сказала: „добре, поведемо дітей ми з вами вдвох, Ліза, та ще й візьмемо й Пріську“. Пріська була найстарша з дітей. Приют був тільки для дітей до 14 років життя, а її вже минуло 15. Не дивлячись на це, мама не могла викинути Пріську на вулицю, бо та була кругла сирота й не мала рідні. Пріська любила мою маму як рідко діти люблять своїх батьків. Де була мама, там раз же виринала як з води й вона й старалася допомогти в чім би то не було. Пріська стала наче помічницею або заступницею старших. І от у Вербну Неділю, мама з своїми двома помічницями уставили всіх дітей в ряди й пішли вулицями до церкви: мама попереду, далі збоку Пріська, а позаду вчителька Ліза. Діти, раді що вийшли з двору, були галасливі й веселі, хоч як увійшли в церкву зараз притихли. В церкві було чимало людей, але знайшloся місце й для всіх дітей. Свічок не було багато, бо вже було сутужно на віск. Невеликий хор співав святково й якийсь чар охопив усіх присутніх. Після сповіді й причастя, діти повернулися до приюту. Подорожі вони йшли тихо, наче то були не ті самі, що пішли до церкви. Чи сповідь і причастя так вплинуло на них, чи передчуття чогось жахливого, що мало змінити їхню долю, приголомшувало їхні молоді душеньки...

На другий день уodosвіта явилося до приюту кілька чекістів і заарештували маму. Без ніякого суду, комісар дав наказ: „За петлюрівство через три дні розстрілять!“ (скорше не було як, бо кат був переобраний розстрілами). До того часу посадили маму в „райпогребі“. Отець Ілля, який зараз же довідався про все, не трятачи часу пішов поміж люди й розказав їм, що „їхню“ директорку мають розстріляти за те, що повела дітей до сповіді, до церкви. Зібрав чималу суму грошей, бо

Iv. КМЕТА-ІЧНЯНСЬКИЙ

ХОРИ, ГРИМНІТЬ!

(Великоднє-історичне)

*Люд наш рідний цвів мов сад колись...
За князів за мудрих, „День-Велик“ вітаючи.
Воле, в Україну з Пасхою вернись, —
З гробу встав Христос, лютъ-смерть лякаючи.*

*Київ в сонцеризах Пасху шанував...
Дзвони били-грали, — був веселій він...
Вбогих кликали княжни: Печене вам...
Ходить Добрий Спас містами-селами.*

*Але, воле, коли ж не лише в снах
Україна-Русь стане Державою?
Та й Тризубові всміхнеться знов весна...
Хори — гrimnіть: „Київ вкрився славою!“*

кожний дав і останній гріш, щоб урятувати „свою директорку“. Тому що о. Ілля мав скрізь зв'язки, знову кому й скільки треба дати грошей, він викупив маму. Але після того вже не можна було довго залишатися в Никополі. Треба було тікати. І так почалася втеча нашої родини, яка тривала майже ціле життя. Перед від'їздом старезним кораблем (властиво то була баржа) до Миколаєва, мама роздала все, що могла, дітям. Тому, що вона колись любила носити капелюхи й мала їх багато, майже кожна дівчинка одягла на голову по величезному як для неї капелюсі. Всі сміялися й тішилися бігаючи по дворі. Забавок тоді не було ніяких, бо й крамниць із забавками не існувало. Ще восени мама навчилася робити з паперової маси головки для ляльок і ті виходили в неї наче з фабрики. Вчительки дошивали до головок тулуби, руки й ноги, одягали те все в якусь одежину й так зробили чимало ляльок, які чекали відповідного моменту, щоб їх роздати дітям. Тепер мама роздала їх. Дітвора страшенно раділа цим всім, не знаючи справи. Прийшов день від'їзду. Вся наша родина сіла на корабель, який уже був переповнений людьми, але якось тримався й пізніше не розпався по дорозі, а доплив до мети. Увесь приют прийшов працювати маму. Всі діти плакали, а Пріська так ридала, що навіть декотрі з пасажирів просльозилися і питали: „Хто це та жінка за якою стільки дітей плаче?“ Хтось відповів — „це директорка приюту від'їжджає“. Вже прийшов час кораблеві відплівати. Дітей відведено на берег, але Пріська не хотіла покидати маму. Один матрос хотів силою вивести її. Тоді вона вхопилася обома руками за перила так міцно, що мусіли прийти й інші матроси на допомогу й більше витягли як вивели її на берег. Пізніше ми чули, що після того Пріська тяжко заслабла.

Невже оцей червоний від людської крові режим хоче тепер святкувати тисячоліття нашого хрещення?

Кельн, 5.II.1988

В КИТАЇ ЗНИКАЮТЬ ПАМ'ЯТНИКИ МАО

Орган ЦК китайської Комуністичної партії „Жень-міньжібао“ опублікував статтю, що різко засуджує політику Мао Джедонга. В статті сказано що „він зробив величезні помилки, які стали трагедією для народу і країни“.

Якщо два роки тому критикувати його вважалося злочином, то тепер це сприймається цілком нормально.

Про падіння ідей Мао свідчить і те, що з площ китайських міст поступово зникають його пам'ятники, а зі стін кабінетів партійних працівників зникають його портрети. Зник також величезний пам'ятник Мао розміром триповерхового будинку у подвір'ї Пекінського університету. Все більшою рідкістю стають червоні книжечки Мао, що видавалися мільйонними тиражами.

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПЛІКА В ТОРОНТО

НАШЕ ЗАВДАННЯ

ДОПОМАГАТИ ВАМ І ВАШІЙ РОДИНІ, НАШІЙ ГРОМАДІ
ТА ПІДДЕРЖУВАТИ УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ

Поцікавтеся всіма нашими послугами

UKRAINIAN (TORONTO)
CREDIT UNION LIMITED

295 College Street, Toronto	922-1402
2397 Bloor St. W., Toronto	762-6961
3635 Cawthra Rd., Mississauga	272-0468
225 The East Mall, Etobicoke	233-1254

INQUIRE ABOUT ALL OUR SERVICES

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Telex: 06-984797

Інж. ЮРІЙ А. ОХРИМ
Президент

- Консультивативна інженерська фірма міжнародного засягу.
- Виконує всі фази плянування, будови і перевірки більших індустріальних проектів у Канаді, США, та в інших частинах світу.

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-6739

ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМИЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!

Ол. ВОРОНИН

МИТРОПОЛИТ ВАСИЛЬ ЛИПКІВСЬКИЙ

(19 березня 1864-1939)

Цього року припадає 125-річчя з дня народження Великої Людини нашого сторіччя, однієї з найвизначніших постатей в 1000-літній історії Української Православної Церкви. Людини-Візіонера, одержимого шляхетною ідеєю: *Рідному народові — вільна Рідна Церква*; Людини-Творця, що силою свого духу перетворив цю ідею в дійсність; Людини-Подвіжника і Мученика, що багато перетерпів за Рідну Церкву і за неї віддав своє життя.

125 років з дня народження Найпочеснішого Василя Липківського, першого Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви, відродженої в бурений 1921-й рік.

Був він соборно-українського походження: народився на Київщині, але рід його походив з Галичини, з місцевості над річкою Липою. Його батько, як і дід, був священиком, і за звичаєм українських духовних родин, на священика послали вчитися і Василя. Він був блискучим учнем, одним з перших закінчив Київську семінарію, а після того Київську Духовну Академію. 1 листопада 1891 року Василь Липківський прийняв сан священика. Перед ним стелася широка дорога духовної кар'єри. Він міг би просуватись по щаблях церковного апарату, діставати більші і кращі парафії, нагороди і почесті.

Але ця широка дорога, якою ішли багато, не притягала молодого священика. Він усвідомлював, що служить Церкві, яка понад 200 років тримає в неволі Київську митрополію — Рідну Церкву його народу, яка знищила всі ознаки її самобутності, витворені нею за 700 років життя в умовах фактичної незалежності в юрисдикції Царгородського патріярха. Він знов, що від нього, як і від інших священиків в Україні, вимагають русифікувати свій власний народ, викорінювати його звичаї і традиції, нівелювати прояви його національної окремішності, зливати всіх і все в єдино-неділімський московський казан: забороняють не лише служити і проповідувати мовою народу, серед якого вони несуть своє служіння, але навіть вживати українську вимову в богослуженні. Він знов, що служачи Російській Православній Церкві, яка з 1721 року була підпорядкована безпосередньо цареві і його урядові, він стає мимовільним співучасником заграбницею експансії царської імперії, співпоневолювачем не-російських народів, і насамперед — свого українського народу. Отець Василь Липківський вибрав інший, вузький шлях, яким ішли небагато...

Він приєднався до поступових кіл духовенства, які вважали, що треба реформувати церковний

устрій, усамостійнити Церкву від державної влади, дати їй самостійний голос у важливих проблемах тодішнього суспільства, підняти її авторитет і моральний вплив. У отця Липківського збирались для дискусій інші священики і студенти. Але він і невелика група його однодумців виходили за межі реформ пропонованих росіянами і про-російськими представленими священиками, виходили у площину національно-церковну, плекали ідеї відновлення в Церкві на Україні української самобутності, повернення їй відібраних прав і принаймні автономії, якщо не повної незалежності. За ці свої ліберальні погляди, в поєднанні із ще більш загрозливим для влади українофільством, отець Василь почав зазнавати репресій.

З вибухом революції 1917 року о. Липківський (тоді вже протоієрей) активно включився в рух за відродження Української Православної Церкви. Але йому і його соратникам довелось зіткнутися з шаленим опором з боку російського єпископату на Україні, у якого на саму згадку про незалежність чи навіть автономію для Української Церкви спалахував пристрасний російський шовінізм. На сторінках історії 4-х років намагань відновити самобутність Української Православної Церкви та українізувати її, щоб знову пов'язати з народом, записані численні випадки перешкод, заборон у священнослужінні і навіть позбавлення сану непокірних.

У 1920-21 роках, коли на Україні вже панувала комуністична влада, ми бачимо протоієрея Василя Липківського в авангарді нового національно-церковного руху, очоленого Всеукраїнською Православною Церковною Радою, тактикою якого було заохочувати відкривати українські парафії, реєструвати їх в органах влади і будувати на них основи майбутньої незалежної Української Православної Церкви. Тактика була успішна, ідея вільної Церкви вийшла за межі Києва і ширилася по всій Україні. Російський єпископат продовжував ставити опір, 30 квітня 1920 року всі українські священики Києва, на чолі з протоієреєм Василем Липківським, постановою керуючого Київською єпархією архиєпископа Назарія були заборонені у священнослужінні. У відповідь на це Всеукраїнська Православна Церковна Рада 20 травня того ж року проголосила автокефалію і розпочала підготовку до Всеукраїнського Православного Церковного Собору для соборного схвалення цього акту.

Автокефалія, тобто незалежність від будь-якої чужої церковної влади, була однією з трьох головних зasad, на яких творці українського церковного відродження будували Українську Православну Церкву, звільнену від кайданів московської неволі. Другою засадою вони поставили соборноправність, тобто демократичну участі усіх членів Церкви у вирішуванні її справ через своїх представників на соборах. Третью засадою була українізація — введення в богослужбове і духовне життя Церкви української мови, культури, традицій, звичаїв і обрядів, українського мистецтва, архітектури. Це

було повне вивершення тих ідей, що їх плекав молодим священиком отець Василь Липківський, як інакодумець-дисидент на переломі століття.

Перший Всеукраїнський Православний Церковний Собор зібрався у святій Софії в Києві на Покрову 1921 року. Приїхало на нього 472 делегати з усієї України, серед них цілий ряд визначних діячів української культури, науки і мистецтва. Серед духовництва, очоленого протоієреем Василем Липківським, були численні визначні постаті того часу, майбутні епископи о. Нестор Шараївський, Іван Теодорович, Конон Бей, Юрій Міхновський. Для відродження Рідної Церкви було все потрібне, крім надзвичайно важливого: вона не мала єпископів.

Російський єпископат, неспроможний зупинити рух за незалежність Української Православної Церкви, відмовився рукоположити для відродженої Церкви перших ієархів. Багатомісячні зусилля в цьому напрямку перед Собором завжди натрапляли на категоричні відмови.

Собор вдався тоді до радикального кроку, який мав, однаке, підстави в давній церковній історії, зокрема у практиці апостольських часів і давньої Олександрійської Церкви. Перших двох ієархів було поставлено соборною висвятою з участю всіх учасників Собору, у непохитній вірі в присутність і благословення Духа Святого, але з зобов'язанням повернутися після двох перших хіротоній до встановленої канонами і освяченої церковною традицією практики єпископського рукоположення щонайменше двома ієархами. Першим було висвячено на митрополита Київського протоієрея Василя Липківського, духовного провідника руху за автокефалію Української Православної Церкви.

Очевидець розповідає про цю історичну подію:

«Настав величний момент висвяти. Вся громада Христова, Собор весь зіллявся в одній полум'яній молитві до Отця Небесного — дати, послати Духа Святого першому українському єпископові. Старий віком протоієрей читав висвяту молитву, а всі члени Собору клали на плечі руки один одному, а ті, що стояли на солеї, на

плечі дияконам, ті на плечі священикам, а священики на ставленика. При співах церковних і молитві одягли посвячуваного в архиерейські ризи, і настала хвилина чистої, святої радості. Плакали, вітали один одного з відродженням Української Церкви та її ієархії. То був дійсний Великий день віруючого українського народу нашого».

Відроджена УАПЦ увійшла в період швидкого розвитку. Уже в 1924 році вона мала біля 1100 парафій. Було засновано 20 церковних округ (єпархій), висвячено численних нових єпископів, кількість яких дійшла до 34-х. Звільнившись від підпорядкування чужій Церкві, яка служила самодержавному царському режимові, Українська Автокефальна Православна Церква відразу стала на шлях духовно-морального оновлення. Особливо важливу роль в цьому відіграла церковна проповідь, свідомо упосліджена в Московській Церкві. До вірних заговорили їхні пастирі і архіпастирі їхньою рідною мовою, з'ясовуючи їм глибокі істини Христової віри, розповідаючи про славне минуле Української Православної Церкви, цитуючи українських письменників, поетів, народну мудрість, плекаючи в них любов до Рідної Церкви, Рідного Краю, рідних традицій і звичаїв. Митрополит Василь Липківський, близький проповідник, захоплював вірних своїм полум'яним словом. За його власною розповіддю, за той короткий час, коли це було можливо, він обіхав понад 500 українських громад по всій Україні.

Присвячував він також багато часу і уваги перевідкладницькій праці: переклав усі 4 Євангелії, апостольські послання, уклав новий порядок недільних і святкових читань, переклав літургію св. Івана Золотоустого, часослов, требник і молитовник.

Духовно релігійне відродження на Україні в цей час можна з повною підставою порівняти з добою після хрещення Русі-України, але цей новий ентузіястичний духовний зрив був тим більше подивуєдений, що відбувався не в умовах сприяння і щедрого меценатства з боку державної влади, а навпаки — в умовах панування в країні безбожної ко-

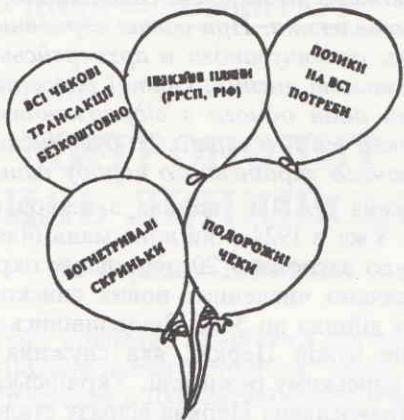
- Спальні
- Ідеальні
- Вітальні
- Домашні прилади
- Матраси
- Софи
- Декоративні вироби

1995 Dundas St. E. Mississauga, Ont.
(1 km W. of Hwy 427) Tel. 624-4411

Власники запрошуєть Вас відвідати найбільшу в світі українську крамницю меблів і домашнього устаткування. Приязна атмосфера. Недорогі ціни.

**ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО КРЕДИТОВОЇ СПЛІКИ „СОЮЗ“
ВІДНОСНО ВСІХ ВАШІХ ФІНАНСОВИХ ПОТРЕБ,
І ВІ ОДЕРЖИТЕ КРАЩІ ВІДСОТКИ
НА ВАШІ ДЕПОЗИТИ,
ВИГДІНІ КАНЦЕЛЯРІЇ ГОДИНИ,
І ЧЕМНУ ОВСЛУГУ!**

КРЕДИТОВА СПЛІКА „СОЮЗ“

2299 Bloor St. West   406 Bathurst St.
Toronto, Ont., M6S 1P1   Toronto, Ont., M5T 2S6
Tel. 763-5575   tel. 363-3994

9:30 am-6:00 pm	Пон. Вівт.	9:30 am-5:00 pm
9:30 am-6:00 pm	Середа	Закрито
9:30 am-8:00 pm	Чет. П'ят.	9:30 am-5:00 pm
9:00 am-3:00 pm	Субота	9:00 am-3:00 pm

**Купуйте продукти в наших видніх крамницях
SWANSEA IGA SUPERMARKET**

П. Божик і С. Станько — власники

**2295 Bloor St. W
1094 St. Clair Ave W.
1304 King St. W.
Toronto, Ont.**

YAR HALABAR

**YAR'S KID'S THINGS
CHILDREN'S CLOTHING AND FURNITURE**

Дитячі убрання і меблі

**2314 BLOOR ST. WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2   (416) 767-7880**

муністичної влади, яка однією з своїх головних задач поставила повне знищенння віри і Церкви.

Радянська влада спочатку ставилась до українського церковного руху і до відроджені УАПЦ з поблажливістю. Але її несподівано швидкий ріст налякав безбожників, і вони спрямували свій меч і проти неї. Уже в березні 1922 року — менш як через пів року після Собору УАПЦ, з'явилася погромна стаття Василя Еллана-Блакитного проти відродженії Церкви, з натяком на зв'язки її діячів з урядом УНР на еміграції, а три місяці пізніше в інший статті він уже виразно обвинував Українську Церкву в контрреволюційних тенденціях і плануванні наступу на «радянські фортеці».

Популярність улюблених масами православних українців митрополита Василя особливо непокоїла владу, і вона зосердила свою увагу на ньому. У таємному документі з 1925 місцевим органам влади наказано гальмувати пересування митрополита Липківського і пильно стежити за його діяльністю. Це були лише початки. У 1926 році проти митрополита почали висувати обвинувачення в нелояльності супроти радянської держави, контрреволюційній діяльності, зв'язках з закордоном і багатьох інших — з погляду влади — «злочинах». 30 липня 1926 року Київське ГПУ заарештувало митрополита Липківського, потім його звільнили, але заборонили виїжджати з Києва.

В середині 1927 року розгорнуто кампанію, спрямовану на усунення його від керівництва Церквою. Кульмінаційним пунктом її була вимога Київського ГПУ 17 жовтня 1927 року, в день відкриття Другого Всеукраїнського Православного Церковного Собору, негайно зняти з Митрополита Липківського митрополічі обов'язки. В іншому випадку, заявило ГПУ, Собор буде розігнано, а митрополита заарештують. Для порятунку Церкви, Собор виконав цей наказ і вибрав новим митрополитом Київським єпископа Миколу Борецького. Після цього Церкві дали на якийсь час спокій, але на початку 1929 року розпочато проти неї нову інтенсивну кампанію з масовими арештами єпископів, духовенства і активних вірних, закриванням церков. Церкву примусили самоліквідуватися на початку 1930 року, потім дозволили відновити її в дуже обмежених розмірах, без слова «Автокефальна» в її назві і під пильним контролем ГПУ, а до 1936 року повністю її знишили. В ув'язненні, в камерах смерті, в концтаборах, на каторжних роботах і засланні загинула більшість єпископів, сотні священиків і незліченні маси вірних.

Після позбавлення митрополита Липківського його керівного поста в УАПЦ, він опинився на фактичному засланні, спочатку в Києві, а потім на Кіївщині, в надзвичайно тяжких матеріальних умовах. До нього доходили вістки про арешти і смерть його соратників у боротьбі за відродження УАПЦ, включно з його наступником на митрополичому престолі митрополитом Миколою Борецьким, про процес СВУ, в який вплутано УАПЦ, щоб повністю її дискредитувати за нібито антирадянську ді-

яльність, про погром Церкви. Він зізнав, що може кожного дня сподіватися арешту.

Але навіть у цих тяжких умовах, перед лицем не-відрядної дійсності, митрополит-страдник знаходив у собі силу і мужність для дальшої праці. Він написав тут свій великий твір «Історію Української Православної Церкви», «Науку самоосвіти українського духівництва» на 700 сторінок, бесіди з історією Всеесвітньої Церкви, відновлював з пам'яті і писав нові проповіді. На превеликий жаль, більшість цих творів (крім 7-го розділу історії — про відродження УАПЦ, та 200 проповідей на недлі і свята, які дістались на Захід завдяки зусиллям о. Петра Маєвського) мабуть назавжди пропали, хіба що відкриються колись в архівах КДБ.

74-літньому митрополитові не дали дожити спокійно до кінця життя. Навіть позбавлений керівництва в Церкві, навіть відріваний від її життя, навіть примушений животіти в страхітливих матеріяльних умовах, він був страшний безбожній владі, як символ нескореності, як пророк свого народу, як його духовний батько. В лютому 1938 року митрополита Липківського заарештували. В чому його обвинувачували, як проходив суд над ним (якщо він взагалі був) — про це нічого невідомо. Дуже мало відомо і про його дальшу долю, крім того, що він був у таборі біля Мурманська на далекій Півночі, хворий, без медичної допомоги. Після початку 1939 року про нього не було вже жодної вістки. Ніхто не знає, коли, де і як він помер, де поховали його страдницьке тіло.

Червоні безбожники убили Великого Митрополита. Вони убили (чи радше думали, що убили) Українську Автокефальну Православну Церкву, яку він допоміг визволити з довголітньої московської неволі. До 1939 року на всій Україні не залишилось ні одного єпископа, ні одного діючого священика і парафії УАПЦ. Але ідеал незалежної Української Православної Церкви залишився жити в народній душі. У вирі Другої світової війни вона пережила нове відродження, здобула власний єпископат, почала ширитись по всій Україні. З поверненням більшовицької влади її знову брутально придушено, інкорпоровано в Російську Православну Церкву, яка, як і за царських часів, вірнопіддано служить владі — цим разом атеїстичній. У православних церквах на Україні правлять чужинці, в них не чути українського слова, не плекаються українські церковні звичаї і традиції, немає жодного натяку на соборність. Виростають цілі покоління, які ніколи не чули ані про УАПЦ, ані про її митрополита-мученика.

Але незалежна Українська Православна Церква продовжує жити і зберігати традиції тисячолітньої Київської митрополії тут у вільному світі. У Саут Баунд Бруку, в осередку Української Православної Церкви у США, стоїть монументальний пам'ятник Великому Митрополитові. Він стоїть, як новітній пророк, упевнено показує рукою вперед, у світле майбутнє і, здається, повторює слова віри й надії, які він вперше сказав у страхітливому тисяча дев'ят-

OVER
30
YEARS OF
SERVICE

ПОНАД
30
РОКІВ
ПОСЛУГ

КУПНО, ПРОДАЖ та ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ
R. CHOLKAN & CO. LTD., REALTOR

Real estate — Appraisals

ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО:

527 Bloor St. W., Toronto, Ont., M5S 1Y5 (416) 532-4404

OTHER BRANCHES:

2336 Bloor St. W., Toronto, Ont., M6S 1P3 763-5555

5302 Dundas St. W., Etobicoke, Ont., M1B 1B2 236-2666

Main St., Port Sydney, Ont., POB 1L0 (705) 385-2983

COMPLETE CATERING SERVICE.

Banquet Facilities (up to 500 persons)

UKRAINIAN CARAVAN
Restaurant Cabaret

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • 231-7447

ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

- ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА ВЕССЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАВАДІ, ПОМИНКИ І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;
- ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;

КРЕДИТОВА СПЛІКА

при Церкві Св. Покрови (Торонто)

дає позики і платить високі відсотки
від ощадностівих вкладів.

Тел.: 537-2163

Ділові години:

Понеділок, вівторок, четвер: 9.30 — 5.30
п'ятниця — 9.30 — 7.30 субота — 10.00 — 1.00

St. Mary's (Toronto) Credit Union LTD

832 Bloor St. West (near Shaw St.),
Toronto, Ont. M6G 1M2

сот тридцятому році — році нищення його Церкви.

«На Бога надія, що й жахлива комуністична повінь, що зараз своїми хвилями намагається з головою залити наш народ, звести зі світу і його віру і Церкву, і все, що для нього найдорожче, всю його людську природу, його волю, націю, теж зникне, як і прийшла, а народ і від неї врятується й житиме.

А свята Українська Автокефальна Православна Церква — вона, як і Христос, Голова її, воскреснувши з мертвих, вже більш не вмирає, смерть над нею вже влади не має».

ІСТОРІЯ КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ФУНДАЦІЇ

(З нагоди Х-річчя мистецької діяльності)

Історія КУМФ взяла початок від нас, це було від мене, автора цих рядків, і моєї дружини Ярослави — фундаторів Канадсько-Української Мистецької Фундації. Тому й історію КУМФ хоч-не-хоч мусимо починати від себе. Ідея створення Фундації, яка служила б інтересам української культури, зродилася в нас давно. Ще в Україні, де ми з дружиною мали добре наладнане і добре діюче підприємство, ми мріяли про створення якоїсь Фундації, але конкретних плянів у нас тоді не було. Та недовго довелося нам господарити в рідному краю: Прийшов 1939 рік, а з ним сподівана німецько-польська війна і зовсім несподівана окупація західних областей України радянською владою. Та власне влада два рази націоналізувала наші підприємства, це було позбавляло нас нашої власності на них. Після війни ми опинилися на чужині і мусили починати нашу трудову діяльність з нічого, наново.

Наш шлях за океан завів нас зразу до Аргентини. Після чотирьох років, можна сказати щасливого життя у труді в тій прекрасній і багатонадійній країні, ми пересилилися до Канади, щоб з'єднатися з нашою родиною, яка також після закінчення війни емігрувала за океан.

Ведучи добре діюче торговельне підприємство в Торонто упродовж 16 років ми часто, у вільний від праці час, відвідували мистецькі виставки, особливо українські, які влаштовувало подружжя Ольга і Микола Колянківські. Відвідуючи виставки, ми дійшли до висновку, що маємо обов'язок купувати мистецькі твори, щоб помогти матеріально і заохочити до дальшої праці початкуючих, або навіть уже відомих українських мистців у діаспорі.

Час ішов, з ним ми досягли пенсійного віку й вирішили зайнятися громадською корисною працею, пов'язаною з нашим зацікавленням мистецтвом. До ліквідації нашого підприємства ми зібрали понад 200 картин роботи 45-50 авторів. Наша досить велика, приблизно на 400² метрів хата, була повністю завішана картинами. Власне ті картини, яким було вже тісно, спонукали нас створити саме мистецьку фундацію. Від задуму треба було перейти до діла.

Весь 1975 рік ми морочили голови нашим торонтським адвокатам — Святославові Фролякові та Ярославові Ботюкові з метою, щоб вони знайшли формулу створення Фундації. Врешті, бажаючи фіналізувати задум, ми запросили до нашого дому в Іслінгтоні досить велике число осіб, які, на нашу думку, повинні бути зацікавлені створенням фундації. Між запрошеними були представники різних громадських, церковних і навіть політичних організацій, включно з участю у зустрічі представників СКВУ і КУК. Власне тоді ми зробили

заяву, що купуємо дім, в якому влаштуємо мистецьку галерею-музей. Будинок на вулиці Блюр-Захід, ч. 2395 мав три поверхи і підвалне приміщення. За нашим задумом підвалне приміщення повинно було бути призначено на постійну експозицію нашого фонду, перший поверх на влаштування виставок, а другий і третій поверх ми запропонували для СКВУ і КУК — Торонто та для Провінційної Ради КУК за поверненням коштів утримання будинку. Представники названих установ прийняли нашу пропозицію і ми почали реалізувати наш задум.

Для реалізації нашого пляну потрібний був дозвіл — чартер з боку провінційного уряду Онтаріо. З цією справою ми звернулися до адвоката Любомира Козака, який вже тоді мав славу спеціаліста від корпорацій. За його порадою ми відбули загальні збори, на яких вибрано дирекцію Фундації, схвалено називу: Канадсько-Українська Мистецька Фундація, а по-англійськи Ukrainian-Canadian Art Foundation. Заяву на „чартер“ підписали такі особи: Юрій Даревич, Петро Глібович, Любомир Козак, Галина Кушпета, Ірина Малицька, Микола Плав'юк, Богдан Стебельський, Михайло Шафранюк, Ярослава Шафранюк, Ганна Троян, Василь Верига, Роман Вжесневський і сенатор Павло Юзик. Після інтенсивних заходів ми одержали „чартер“ і почали діяльність. Згідно з „чартером“ наша Фундація має всі привілеї неприбуткової установи в провінції Онтаріо.

Перших три роки Фундація вела свою діяльність у згаданому вже будинку. Той будинок куплено коштами фундаторів за ціну 130.000.00 доларів, а після перебудови й ремонту вартість будинку зросла до 150.000,00 дол.

Згідно з „чартером“ наша Фундація складалася з членів-основників, які взяли на себе обов'язок платити річні внески по 100,00 дол., і членів звичайних, які платили річні внески по 10 дол. Вже на самому початку записалося у члени Фундації приблизно 450 осіб. Цю кількість членства можна було б подвоїти, або навіть потроїти, але для цього потребна була добре наладнана канцелярія та більше платних працівників.

Мистецька галерея Фундації від самого початку відчинена для відвідувачів щодня, включно з неділями й святами, за винятком одного дня у тижні — середи. Вже в першому році існування Фундація широко розгорнула свою, популяризуючу мистецтво, діяльність. Ми влаштували багато мистецьких виставок, які почали відвідувати щораз більше осіб, зацікавлених образотворчим мистецтвом. Першого року постійну галерею і мистецькі виставки відвідало кілька тисяч осіб. Річне число відвідувачів ніколи не зменшувалось, навпаки — воно з кожним роком збільшувалося. Ми влаштували по 12-18 виставок кожного року, а кожну виставку відвідувало 200-500 осіб, серед яких було багато канадців неукраїнського походження.

Вся робота в КУМФ виконувалася одним платним працівником та добровільною допомогою при-

хильників Фундації. Ніхто з-посеред нас не мав по-трібного досвіду у веденні мистецької галерії, однаке, незважаючи на це, Галерея робила добре враження на відвідувачів — своїх і чужих. Побіч мистецьких виставок ми влаштовували різні доповіді, покази діапозитивів та кінокартин. Крім цього приміщення КУМФ були доступні для організування громадських зустрічей.

Вже по кількох роках мистецької діяльності приміщення для Галерії виявилося замале. Ми почали шукати за більшим, більш відповідним.

Шукаючи нового приміщення, ми затратили багато часу і коштів на розмови і переговори з муніципалітетом Торонто з метою купити міський історичний будинок, в якому була приміщена музична школа. З тих намагань нічого не вийшло, бо вищу ціну за будинок дали представники, що репрезентували французьку громаду.

З початком 1979 року ми, тобто фундатори, купили будинок, у якому тепер знаходиться Фундація. Тоді ринкова вартість будинку становила 750.000,00 дол. Після довгих торгів, враховуючи, що будинок в більшості був порожній, нам вдалося його купити за 500.000,00 доларів. Разом з перебудовою та влаштуванням Галерії вартість будинку досягла 650.000,00 дол. При закупі будинок був заборгований на 400.000,00 дол. Гіпотечне заборгування і відсотки від нього та утримання будинку спричинили щорічний недобір вартості приблизно 50.000,00 дол., який платили фундатори. При кінці 1983 року фундатори повністю оплатили гіпотечне заборгування.

У новому будинку Фундація займає приблизно 700² метрів площині, на якій розміщені п'ять виставочних заль. Світовий Конгрес Вільних Українців займає п'ятикімнатне приміщення площею приблизно 150² метрів. Комітет Українців Канади Відділ Торонто приміщений у трьох кімнатах. Цілий будинок Фундації має 2.000² метрів. Понад половина будинку орендується різним підприємствам за річним чиншом 150.000,00 дол. Чистий прибуток з винайму призначений фундаторами на потреби мистецької діяльності.

У новому приміщенні Фундація інтенсивніше розгорнула свою діяльність, влаштовуючи більші обсяги мистецькі виставки та інші імпрези.

До однієї з ділянок нашої праці, якій ми присвятили багато часу і коштів, був задум видати перший том Історії Українського Мистецтва, авторства проф. Івана Кейвана. Фундація, після розмов з автором, заплатила йому гонорар 2,500.00 дол., а автор прислав нам матеріял, який вимагав редакції, а також ілюстративного матеріалу. Незважаючи на посилені спроби знайти відповідного для автора редактора, котрий би також скомплектував ілюстративний матеріял, справа опинилася у сліпому куті. Власне тому Фундація звернулася до Канадського Інституту Українських Студій в Едмонтоні з пропозицією видати Історію Українського Мистецтва, зрікаючись одночасно своїх прав до заплаченого авторського гонорару.

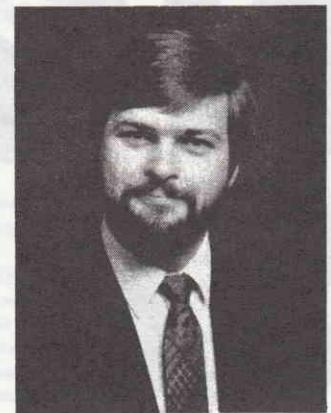
Упродовж десяти років Фундація влаштувала

АНДРІЙ ЛАТИШКО

ДОПОМОЖЕ КУПИТИ або ПРОДАТИ

апартаменти, будинки,
бізнеси, котеджі і фарми

— Безкоштовна оцінка
вашого дому.

R. CHOLKAN & Co. Ltd, Realtor
5302 Dundas St. W., Toronto, Ont., M9B 1B2.

ПЕТРО НАУМЧУК досвідчений представник фірми

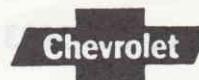

Тел:
236-1011

3200 BLOOR ST. WEST at ISLINGTON SUBWAY
ГАМБЕРВЮ — ТОРОНТО

продажає Вам нове або вживане авто,
полагодить позику, гарантію тощо.

З Петром Наумчуком можна порозумітися
українською мовою, Увечорі телефонуйте: 251-7525

ЗДОРОВИЙ і СМАЧНИЙ ХЛІБ

та інші печива випікає

Українська пекарня

THE FUTURE BAKERY

власниками якої є Родина Вжесневських

— можна набути також ріжні українські
страви у нашій каварні

відкрито 7 днів у тижні!

735 Queen St. W., Toronto, Ont.
Tel. 368-4235

приблизно 150 виставок, які відвідали приблизно 150.000 зацікавлених образотворчим мистецтвом осіб. Між відвідувачами було багато офіційних

NON STOP

LOT
пропонує єдине
безпосереднє сполучення
Монреал — Варшава. Відліт
з Мірабел у вівторки і п'ятниці.
Пропонуємо також сполучення
до Риму, Банкоку. Делі і до
більшості європейських
столиць. Сердечно
запрошуємо.

За більшими інформаціями телефонувати
в Монреалі:
(514) 844-2674

в Торонто
(416) 364-2035

ASTRAX

Tel:
(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

**2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6**

осіб, серед них Генеральний консул Франції, такого ж рангу працівники консульств Федеративної Республіки Німеччини, Греції. Галерю відвідали також деякі міністри провінційних і федерального урядів. З українських достойників треба назвати кардинала Йосифа Сліпого, митрополита Мстислава, митрополита Максима Германюка, владику Ізидора Борецького. З-посеред представників політичного і культурного світу Галерю відвідали проф. Володимир Янів, проф. Юрій Шевельов, проф. Володимир Кубайович, д-р А. Фіголь, проф. М. Степаненко, поет Вол. Біляїв, письменник Улас Самчук, Юрій Стефанік, кардинал Владислав Рубін та багато інших діячів церковного й культурного та наукового життя.

За час свого існування Фундація нав'язала письмові зв'язки з приблизно трьома сотнями українських мистців, які живуть у США, Канаді й в інших країнах поселення. Приблизно 130 мистців мали в Галерії Фундації свої виставки і стали нашими постійними клієнтами. Деякі з них мали по кілька виставок, увінчаних великим матеріальним і моральним успіхом.

Найбільшим досягненням у діяльності Фундації була Світова виставка українських мистців, яка відбулася у 1982 році. У виставці взяли участь 88 мистців із дев'яти країн трьох континентів. Велика кількість відвідувачів, урочисте відкриття, прихильні відгуки преси, матеріальна допомога з боку уряду Онтаріо, Шевченківської Фундації, досить великий продаж картин і скульптур — все це разом наповнило радістю особи, котрі займалися влаштуванням знаменитої імпрези. Завершенням Світової виставки українських мистців було видання каталога — зі 110 повнокольоровими репродукціями, трьомовінним текстом (по-українськи, по-англійськи і по-французьки), вступними статтями Міністра культури Онтаріо і мистецтвознавця Святослава Гординського. Великою заслугою у появі каталога і в улаштуванні Світової виставки українських мистців була безінтересовна праця Святослава Гординського, котрий був головою селекційної комісії і головним редактором каталога. Не меншою заслугою у цьому ділі була теж праця д-ра Ярослава Кальби, який був координатором цілої імпрези та офіційним господарем під час відкриття виставки.

З нагоди оснування Фундації і у зв'язку з її діяльністю ми одержали багато листів з признанням за роботу. Ось деякі фрагменти тих листів: „Без звичних панегіриків слід заявити, що постання Канадсько-Української Мистецької Фундації, це явищедалекосяжного значення, яке сміливо можна назвати певною епохою українського мистецтва на терені Канади“ — Іван Кейван. „Коли Ваша виставка належить незаперечно до однієї з найпозитивніших подій нашого мистецького життя у діаспорі, то „Каталог“ надовго залишиться одним з найважливіших довідників нашої мистецької діяльності поза Україною“ — Проф. д-р Володимир Янів.

Було багато прихильних відгуків у пресі, радіо СБС та в телебаченні.

В діяльності Фундації треба окремо відзначити Ювілейну, в ретроспективному пляні, виставку найвідомішого мистця-українця у світі, Якова Гніздовського. Ювілейний бенкет відбувся у Гартгаузі в Торонтському університеті з великою кількістю учасників загальноканадського мистецького середовища. Виставку відвідало кілька тисяч осіб.

Друга, великого значення мистецька виставка, відбулася з нагоди 150-річчя міста Торонто. У виставці взяло участь 39 національних груп і 82 мистців. Виставку відвідало кілька тисяч осіб з різних національних середовищ, включно з автохтонами-індіанами, які також брали визначну участь у виставці. Відкриваючи виставку проф. д-р Блюр називав її історичною мистецькою подією Канади. З нагоди тієї виставки також підготовлено каталог картин з 82 кольоровими репродукціями, однак цей каталог не попав на ринок, бо друкарня дала недоброїкісний продукт. А шкода, бо ж каталог був добре зредагований.

(Закінчення буде)

Наталія КІБЕЦЬ

ПОГЛЯД У МИNUЛЕ

Минув 1988 рік. Ювілейний рік тисячоліття Хрещення Русі-України, рік великих вкладів українців діяспори в привернення Україні права на це святкування, не Московії. 1988 рік відкрив ширше очі Заходу на події в цілому світі включно з Ізраїлем і Советським Союзом з його новою „перестройкою“ і „гласністю“. Американський уряд намагається своєю далекосіжкою політикою утримати спокій у світі. До деякої міри цьому сприяє советська економіка, яка примушує її керівників на чолі з Горбачовим до скорочення комуністичних впливів на малорозвинені країни. Та й сама догма про „угроблення капіталістичних країн“ загубила свій вплив. ССРУ примушено відтягти свої війська з Афганістану бо програли війну з афганськими партизанами, підтримуваними цілим народом, сусіднім Пакистаном і американським постачанням зброї, а також через величезні кошти такої окупації.

Те саме стосується фінансовання Куби Фіделя Кастра (який скорше шукає контакту з Заходом) і користування кубинським військом для перетворення африканської Анголи на советського сателіта. При кінці січня цього року частина кубинських вояків залишила Анголю. Протягом 13-ти років п'ятдесят тисяч кубинських вояків перебували в цій країні. З початком 1989 року підписано на конференції в Нью-Йорку договір за яким оця кубинська окупаційна армія і партизани Африканського Краєвого Конгресу, що воювали проти Південно-африканського Союзу мусить покинути Анголю. Одночасно в тому договорі признана самостійність НАМІБІЇ, яка дотепер була під адміністрацією Південної Африки. Москва заповіла Фіделеві Кастріві скорочення фінансової допомоги і невідомо ще чи

PALADIN INSURANCE LTD

Тел. 239-7392

Павло Колодій

Insurance Broker

Забезпечуємо: доми, апартаменти, котеджі, автомобілі, торгові підприємства, каліцтво, життя! Також групова асекурація!

Homeowners
Tenants
Commercial
Automobile
Life
Disability

3005 Bloor St. West
Etobicoke, Ontario M8X 1C3

(Bloor at Royal York Road)

КРЕДИТОВА СПІЛКА

„БУДУЧНІСТЬ“

Щадіть, позичайте та полагоджуйте всі свої фінансові потреби в Кредитовій Спілці „Будучність“

140 Bathurst Street, Toronto, 363-1326
2253 Bloor Street West, Toronto, 763-6883
4196 Dixie Road, Mississauga, 238-1273
221 Milner Avenue, Scarborough, 299-7291

ВІДВІДАЙТЕ НАС —

РАДО ВАС ОБСЛУЖИМО!

ARKA LTD

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

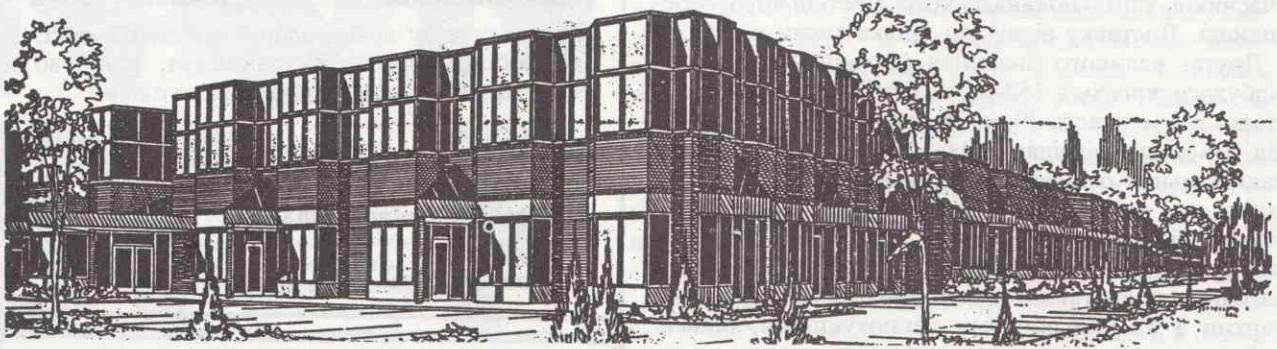
Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панама, образи, вишивані блюзки, кераміка, платівки та касети, друкарські машинки, обручки й заручинові перстені, різдвяні та велиcodні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West, Toronto, Ont.
Tel: (416) 366-7061 Canada MSV 2B6

"PROMBANK" INVESTMENT LTD. and THE JACYK GROUP

1260 Eglinton Ave. East, Mississauga, Ontario, Canada L4W 1K8. Tel. (416) 625-2171

- Якісні індустриальні і комерційні будинки та розбудови;
- Різні умови оренди або купівлі.

те саме не буде стосуватися Нікарагуа. Заповідна теж ліквідація советським урядом продукції хемічної зброй.

Економічна ситуація в ССР дійшла до трагікомічного стану. Вперто поширюються вістки, що заведено карткову систему не тільки на м'ясо і масло, але й на обов'язуючі в ССР шкільні уніформи та на одяг для малих дітей. Советські економісти переконали Горбачова здевалювати вартість рубля на 50%, щоб полегшити включення рубля в міжнародну монетарну систему, до якої дотепер рубель не мав доступу. У закордонній політиці, советський міністер закордонних справ Едуард Шеварднадзе заявив готовність ССР до „співпраці“ з новим президентом США Дж. Бушем хоча в передвиборчому періоді советська преса недвозначно сприяла кандидатурі Майкела Дукакіса.

Катастрофа землетрусу у Вірменії разом із зростом свободолюбивих настроїв і рухів в усіх „самостійних“ республіках, складових частинах ССР, спричиняють нові турботи володарям Кремля. Відгуки капіталістичних країн на цю аварію, особливо Америки (медикаментами, одягом, фаховими людьми, апаратурою і всім іншим, що необхідно в таких випадках) супроти допомоги своїх советських чинників, показали, чого варта кремлівська пропаганда. Як подають західні кореспонденти, Горбачов, відвідуючи Вірменію (місце землетрусу) мав навколо себе більшу охорону КГБ, ніж перебувавши в Америці.

Щодо ізраїльського уряду, безкомпромісова політика, яку веде прем'єр Іцхік Шамір супроти автохтонних палестинців і окупованих арабських земель, а також система урядування може скінчитися банкрутством про що вже багато говорять і пишуть американські жиди, які в основному фінансово підтримують Ізраїль.

Що ж лежить перед нами? Не за порогом 175-річчя народин ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ, 50-ти ліття Державності Карпатської України і 50-ти роковини вибуху ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ, яку не знаю чи хто може забути, переживши все те страхіття, коли

наче-б то сама земля горіла тривожним багряним світлом жахливої пожежі.

Палаючі степи, палаючі міста, які будувалися століттями, Дніпро ніс пофарбовані кров'ю води, вкриті тілами вбитих до Чорного моря, постріляні модерніми стальними птахами й зброєю тіла жінок, дітей, підлітків і старших чоловіків вкривали степ (при ритті шанців) і вулиці сіл та міст. Це був 1941 рік. З яким ще голокостом може він змагатися, і ми це все з вами пережили, вижили і зуміли дати собі раду з усіма тими величезними перемінами, що сталися з нами, починаючи з хвилиною, як залишили нашу рідну хату, рідну Батьківщину. І хіба не нашим завданням пам'ять про все це передати нашим дітям і внукам, щоб вони, як і ми пам'ятали і допомагали ріжними засобами урядам нашого поселення не допустити до другої, може, ще гіршої катастрофи на такій чудовій планеті, ім'я якої ЗЕМЛЯ.

Все, що ми зробимо доброго і корисного тут, будерангом відіб'ється там. Пам'ятаймо, що 1989 рік є роком УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, яка не мусить загинути на еміграції. Нам вільно її вивчати. Молоді батьки, не забувайте рідної мови вашої бабуні чи дідуся, тата чи мами. Читайте на ніч своїм дітям українські казочки. Сподіваємось, що 1989 рік врешті приведе українську спільноту діаспори до ОБ'ЄДНАННЯ. Лише в цьому наша сила. Великий Кобзар заповідав нам:

Любітесь, брати мої,
Україну любітε,
І за неї, безсталанну
Господа молітε!

**ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ
ПОСЛУГУ СВОІМ РІДНИМ ТА ПРИ-
ЯТЕЛЯМ, ПЕРЕДПЛАТИТЬ ДЛЯ НІХ
ЖУРНАЛ „НОВІ ДНІ“!**

З ВЕРНЕННЯ ДО ГРОМАДЯН УКРАЇНСЬКОЇ РСР, ДО ВСІХ УКРАЇНЦІВ, В УКРАЇНІ Й НЕ В УКРАЇНІ СУЩИХ

Ми представники робітництва, селянства, інтелігенції України, об'єднані спільною турботою про майбутнє української мови як однієї з найголовніших основ самобутності й духовності української нації, зібралися в Києві на установчу конференцію й утворили Товариство української мови імені Тараса Шевченка.

Відступ від ленінської національної політики в часи сталінщини та брежнєвщини привів до катастрофічного становища, коли мова одного з найчисленніших народів світу втратила державну, об'єднувальну й суспільну функції. Відсутність конституційного захисту української мови, відчуження державно-адміністративних органів від народу, зневажливе ставлення до рідної мови відбилося на зниженні інтелектуального потенціалу народу, стало чинником естетичної та ідеологічної нерозірвливості. Чистота мови — це ясність думки, свідомості, життєвого ідеалу.

Є теоретики та ідеологи, які хочуть приписати народові байдужість до мовних проблем, ідеологію національного нігілізму, байдужість до власної історії, брак історичної пам'яті. Але це неправда! Перебудова створює найсприятливіші умови для духовного відродження народу, для надання повноправності його мові.

Товариство української мови імені Тараса Шевченка, керуючись прийнятими на установчій конференції документами, сповнене рішучості сприяти відродженню української мови своюю конкретною діяльністю, що йтиме на користь відродженню справжнього братерства народів нашої багатонаціональної країни. Потрібна енергія, зусилля самого народу та всіх, хто виявляє до нього повагу й хоче йому добра.

Ми закликаємо всіх українців і неукраїнців, що пов'язали своє життя з долею українського народу, підтримати вимогу конституційного захисту української мови, виступати за надання їй статусу державної мови в Українській РСР, за її пріоритетне функціонування на території республіки.

Закликаємо вивчати російську мову як засіб спілкування між народами СРСР.

Закликаємо шанувати й підтримувати культуру та мову всіх національностей, які живуть на Україні. Своєю діяльністю будемо допомагати їм розвивати власну культуру й мову та заохочувати до оволодіння мовою українського народу.

Дорогі співвітчизники! Робітники й селяни, діячі науки й культури, партійні й державні діячі, учителі й викладачі, військовослужбовці й працівники правоохоронних органів, лікарі та інженери, віруючі й духовні пастирі, ми звер-

таємось до вас із закликом виявити розуміння історичної відповідальності й послужити патріотичній справі нашого народу.

Ми звертаємось до наших єдинокровних братів і сестер, що живуть в інших республіках, у соціалістичних і капіталістичних країнах, а також у країнах третього світу, із закликом допомагати та підтримувати наші зусилля не лише морально, а й добрим ділом. Ми свідомі того, що культурна праця всіх українців, де б вони не проживали, має бути складовою частиною всеукраїнської культури — неповторного й многоцінного надбання в скарбниці світової духовності.

Дорогі брати й сестри! Разом будемо домагатися, щоб українська мова звучала в родині, у дитячому садочку, у школі, у вузі, на виробництві, у державних та партійних установах, по радіо, з-кіно і телеекранів. Відродимо як високі моральні критерії почуття гордості й гідності. Відродимо пошану до наших предків, які виплекали й зберегли нашу мову протягом століть соціального та національного гноблення.

Активно сприяймо успіхові перебудови на всіх ділянках життя України й Радянського Союзу.

Берімо активну участь у виборах до найвищого органу державної влади, голосуймо за тих, хто буде віддано служити своєму народові, захищатиме його землю, пісню, мову, а також пісню та мову братніх народів.

Вступайте до Товариства української мови імені Тараса Шевченка! Створюйте на місцях — на виробництві, при школах, при редакціях газет, у вузах, закладах науки та культури, в установах — осередки Товариства, розгортаєте роз'яснювальну роботу, вдосконалуйте свої знання української мови, всіляко сприяйте запровадженню її в усі сфери суспільного життя, подавайте особистий приклад у цьому.

Хай живе українська мова — великий зодчий народу!

Хай живе українська мова як рівноправна сестра у всерадянській і вселюдській родині!

Телефон 763-2521 або Телефон 767-5871

PASTRY CHEF

Найкращі європейські торти, морожене та інші печива

Е. ГЮТТЕНШИДТ, власник

2202 Bloor Street West   385 Jane Street
Toronto, Ont. M6S 1N4   Toronto, Ont. M6S 3Z3

**ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ**

DANYA

FASHION SHOPPE

**2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4
Телефон: 766-4511**

ГОВОРIMO ПО-УКРАЇНСЬКИ

ПОБІЛЬШЕ Б ТАКИХ КОНФЕРЕНЦІЙ!

Мабуть, не буде перебільшенням, коли скажемо, що від 28-го січня до 1-го лютого 1989 р. Торонто стало свідком історичної події. В ці дні відбулась у Йоркському університеті багатолюдна перша серія лекцій — фактично конференція — на тему „Гласність в Радянській Україні“. В широку програму цієї конференції-симпозіуму ввійшли лекції і дискусії з ділянок політики, мистецтва, музики, літератури і фільму. Додатково, в рамках цієї небувалої конференції відбулась виставка картин з участю мистця-маляра Феодозія Гуменюка з України (проживає тепер у Ленінграді), показ двох фільмів кінорежисера Юрія Ільєнка з України і концерт світової слави скрипала Олега Криси (львів'янина, тепер професора Московської консерваторії).

Організація конференції завдяки її промоторам — професорам Юрієві Даревичеві, Орестові Субтельному і Романі Багрій — була до подобиць продумана і бездоганно проведена. Участь у ній науковців з США, Канади, Великобританії й України, при чому науковців такого високого калібру, як Микола Жулинський з Києва, Григорій Грабович з Гарварду, Богдан Кравченко, Петро Потічний, Богдан Рубчак, Орест Субтельний і інші, запевнила конференції високий рівень, науковий об'єктивізм і успіх.

Політичну частину конференції організатори слушно заплянували так, щоб першого дня дати змогу присутнім почути думки про „голосність“ в Україні від недавніх репресованих наших дисидентів (Петро Рубан, о. Василь Романюк і Данило Шумук), другого дня своїми поглядами на гласність поділились з численно зібраними слухачами вчені експерти, а третього дня організатори дали в цій справі голос офіційному представникамії советської влади — першому секретареві посольства в Оттаві — українцеві Юрію Богаєвському.

І саме цей останній факт викликав серед значної частини нашої старшої патріотичної громадськості в Торонто справжню бурю. Наведемо з цього приводу довшу цитату з редакційної статті в „Новому Шляху“ за 25 лютого 1989:

„В атмосфері т. зв. академічних вольностей, в умовах повної демократії, яка панує в цій країні, не можна надувати тих вольностей на форумі, який своє існування, морально і матеріально, завдає українській патріотичній громадськості. Об'єктивізм і засада “audiatur et altera pars” ніколи не можуть відноситися до осіб, які є вислужниками і сліпим знаряддям окупаційного режиму в Україні, який завдав українській культурі, а зосібна її носіям і творцям апокаліптичного прямо знищенні і страждань, які своїми розмірами не можна порівняти з ніякими геноцидами і голокостами у світі. І про те під ніякими умовами і в жодних ситуаціях наші науковці не сміють забувати, бо вони в нас мусять стояти у першій фронтовій лінії за здійснення максимальних ви-

**arka
shoes**

- Великий вибір вигідного і модного взуття
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE
— GALLUS — ORTHOPAEDIC SHOES
ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

**2218 BLOOR ST.W. (at Runnymede)   TONY HRUBI
TORONTO, ONT. M6S 1N4   (416) 763-1851**

M - C DAIRY

• ЙОГУРТ   212 Mavety Street
• ГУСЛЯНКА   TORONTO, ONTARIO
• БІЛИЙ СИР   Tel: 766-6711
• СМЕТАНА

**У СЕ СМАЧНЕ,
ДОБРОЯКІСНЕ!**

мог прав і збереження чести українського, в сучасному моменті поневоленого, але ніколи не скореного, народу.“

Все ніби ясно, але чи правильні і потрібні українським науковцям подібні лекції? Чи українська патріотична громада не повинна мати до своїх репрезентантів у ділянці науки більше довір'я? Скільки років нам ще треба прожити в умовах повної демократії, щоб зрозуміти, що без об'єктивизму немає і не може бути справжньої науки, а лише пропаганда, до якої ставляться в науковому світі з презирством. Чи хочемо, щоб з таким презирством ставились до катедр і центрів українознавчих студій на Заході, які матеріально завдячують своє існування українській патріотичній громадськості?

Хто боїться побачити живого „вислужника окупантівного режиму в Україні“ („видющого“ чи „сліпого“ не нам про це тим часом судити!), той нехай не йде на такі імпрези, але хай і не говорить про „першу лінію фронту“, на якій від вислужників і ворогів, звичайно, аж кишить. Нашим науковцям судилося не стояти, а **йти** нині в першій лінії фронту, тож не в'яжім їм рук, не кидаймо колод під ноги, а маймо пошану, довір'я і респект до них.

Те, що я побачив і почув виступ первого секретаря посольства СРСР, не зробило з мене більшого, а навпаки — скептичнішого прихильника гласності й перебудови. Бо прийшов він на цю надзвичайну конференцію як слід не підготовлений, не певний себе і своїх інструкцій, а головне — ще недостатньо „перебудований“.

Зрештою, не він мав останнє слово в дискусії, а його антипод Степан Сапеляк і один з найкращих наших науковців проф. Григорій Грабович.

М. Дальний

НА АКТУАЛЬНІ ТЕМИ

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ

ЧИМ ТОРГУЄМО, СУЧАСНИЧКИ?

Там, у Каневі, де, здавалося, стіни нового приміщення міськради похрускують й осідають від дискусійних пристрастей (будувати чи не будувати перед очима бронзового Тараса промисловий комплекс на лівому березі), я майже фізично відчув цю болючу й парадоксальну істину. Справді, ніхто зловмисно не чинить лиха Каневу, Чигирину, іншим священним місцям нашого народу. Не почуєш цього від місцевих властей, не почуєш і від представників могутніх міністерських «монополій», які діють «в інтересах держави», а то й виконують роль „меценатів“ невеличкіх міст і містечок.

Позиція місцевого керівництва іноді навіть викликає співчуття й підтримку в місцевих жителів. Канів — бідний, міська його казна майже порожня. Нема сучасної каналізації, нема культурної бази, кволо ведеться житлове будівництво, нема путного готелю, бракує піонерських тaborів. Куди не кинь оком — все потребує ремонту, руху, енергії й грошей.

І це — в Каневі, який міг би себе утримувати (та ще як!) тільки на розвиненому туризмі, на паломництві нашого народу до свого генія. І якби про це думали в попередні десятиліття давно забуті канівчани «вітці міста», не були б сьогоднішні керівники в ролі прохачів, а то й банкротів. Тарас «прогодував» би і їх, і місто. Та й іноземної валюти надбав би у міську казну.

Тож замість того, щоб рішуче, не зволікаючи більше й хвилини, кинути всі сили на розвиток туризму (збудувати готелі де б можна було зупинитися на кілька днів, ресторани, обладнати місця відпочинку, організувати на Тарасовій горі бодай у вихідні дні народні дійства), вони приймають рішення, яке не вимагає ніяких власних зусиль, не вимагає ініціативи й думки: ідти з простягнуту рукою до економічно потужних, але закомплексованих лише на відомчих інтересах «грошодавців». І це при тому, що добре пам'ятаю урок будівництва Канівської ГЕС, яка затопила тисячі гектарів земель, затопила історичні місця, а тепер пожирає дніпровські береги пульсуючим рівнем води нижче греблі. Тоді енергетики теж обіцяли золоті гори й процвітання Канева. А реальність — ось вона: хоч кричи «пробі!». Енергетики вже тоді ввірвалися на лівий берег, понищили історичний пейзаж перед Тарасовою горою, набудували бараків, похмурих комор і «дзотів». І — залишили їх на пам'ять про короткий спалах будівничої лихоманки у цих місцях. А тепер вони ладні на благодійну акцію: віддайте нам майже п'ять десятків гектарів цього лівобережжя, збудуємо там сучасні промислові підприємства з височезним димарем, тільки пустість нас, і ми подаруємо місту каналізацію, житло, ми забез-

КАНАДСЬКІ ОЩАДНОСТЕВІ ОБЛІГАЦІЇ

З Канадськими ощадностевими облігаціями ви завжди є під охороною — без огляду на те, що станеться.

Коли відсоткові ставки йдуть вгору, досвід показує, що ставки КОО звичайно підносяться також, щоб вижернати конкуренцію з іншими інвестиціями.

Саме це сталося перед кількома днями, коли відсоткові ставки на всіх несплачених, незрілих Канадських ощадностевих облігаціях були підвищені з 9.5 відсотків на 10.5 відсотків на час наступних 4 місяців.

Підвишка входить в силу від 1 березня до 30 червня 1989 р. і стосується наступних серій: серія 37 (1982); серія 38 (1983); серія 39 (1984); серія 40 (1985); серія 41 (1986); серія 42 (1987); і серія 43 (1988).

Відсоткові ставки будуть в цьому періоді контролювані і якщо вони далі будуть високими, з усією правдоподібністю ставки КОО будуть відповідно пристосовані. У протилежному випадку відсоткові ставки повернуть до свого первісного рівня, до 9.5 відсотка, при кінці чотиримісячного періоду.

За точнішими інформаціями телефонуйте до Шаріфа Кан (Sharifa Khan) (416) 364-0046

печимо Каневу «історичну перспективу», врятуємо його від тихого вмиралня. Що там Шевченко, він «нерентабельний», дає місту жалюгідні копійки, а ми — дамо мільйони. Беріть, поки ми добре, бо — шанку на голову й пошукаємо іншого місця. І «батьки черкаського краю» запобігливо заступають їм дорогу до виходу, покірно схиляють голову: ради Бога, беріть, беріть Чигирин і Канів, у нас цього добра вистачить, ми про людей дбаємо.

Позиція «орендаторів» з Міненерго та інших міністерств: ми платимо, то дозвольте нам і замовляти музику. Продукція комплексу підніме авторитет нашої держави, в кооперацію вже проситься зарубіжні фірми, вдихнемо в цей патріархальний Канів життя, залатаємо дірки вашого міста, наша продукція принесе Каневу більшу славу, як Тарасова гора. Причому — на світовому ринку. Хіба вам шкода цих верболозів? Невже Шевченко проти того, щоб канівчани мали каналізацію, централізовану котельню (димар перед його очима ми розмалюємо українським орнаментом або чимось сучаснішим, дизайнери допоможуть — гроші у нас є)? Нас влаштовує саме оце місце — і ніяке інше. Чи ви думаете, що нагодуєте людей віршами Шевченка? Тоді ми пішли шукати більш згідливих і... ще бідніших.

Отак розпочалося (вже розпочалося!) будівництво промислового комплексу за чотири кілометри від Тарасової гори і спорудження Чигиринської АЕС.

Я вже не кажу про те, що зроблено це в Каневі саме тоді, коли з'явилася постанова уряду нашої республіки про потребу оголосити ці місця заповідними чи й Національним парком.

Хай тепер виступають зі сторінок газет Борис Олійник і Петро Скунць, хай ідуть в усі інстанції колективні листи протесту проти замаху на національну святиню — все це в Каневі назвуть «інтелігентськими емоціями», мовляв, ви приїхали й поїхали, а канівчани хочуть жити по-людському.

Не буду і я форсувати «емоційний ряд», знаючи, як іронічно й зверхньо сприймають його деякі керівники в Черкасах, Каневі і Чигирині. Не буду говорити про святині народу, якими не можна безкарно гендлювати для того, щоб приховати свою нездатність поправити економіку на такій благодатній і родючій землі. Не буду говорити і про пам'ять народу, і про Тараса, видання книжок якого дали державі мільйони карбованців прибутків і славу, з якою горді змагатися майбутнім канівським виробам «на світовому ринку». Не буду говорити і про те, що Канів (та й Чигирин) належать не Канівській міськраді чи Черкаському облвиконкому, він належить українському народові його дітям і внукам і ненародженим нащадкам...

Я лише про те, що доведені в попередні десятиліття неувагою, холодною байдужістю, бездарністю місцевих керівників наші історичні місця і міста сьогодні, як правило, перебувають в жалюгідному стані, стоять віч-на-віч перед жорстокими соціальними, економічними проблемами. Це — реаль-

ність. Але підступніша й жорстокіша реальність, і те, що в пошуках виходу з цієї кризи їх тихо «продажають» розбагатілим (і за рахунок обдирання цих міст) відомствам, які нав'язують їм свої порядки, свій стиль життя й холодне технократичне мислення.

На нараді представників громадських організацій у Каневі (після виступів преси, після розголослення змови) так і не прийнято рішення. За хисники проекту, як було вже не раз, обіцяли створити «рай у Каневі», тиснули на «високі державні інтереси», на свою любов до Канева й фінансовий альтруїзм. Керівники міста й області тихо жалілися: звичайно, Тарас, історія, святыня народу, але треба дбати про живих канівчан.

Представники київської інтелігенції були віднесені до категорії тих, хто не вміє рахувати державну копійку, а то й намагається позбавити Канів майбутнього.

На тому поки що й роз'їхалися. Над Тарасовою горою клубочився туман. На обличчях тих, хто залишився в Каневі чи від'їздив до Черкас, прохоплювалася переможна усмішка: ну зробимо димар трохи нижчим, ну зменшимо площу під комплекс, замаскуємо його зеленню, головне закріпитися, дістати згоду.

(„Літературна Україна“)

ПОСИЛКИ НА УКРАЇНУ!

УВАГА ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ!

Фірма „Українська Книга“ в Торонто і „Внешпосилторг“ із Радянського Союзу підписали договір про висилання повнооплачених посилок — подарунків від індивідуальних канадців та організацій своїм рідним і друзям, проживаючим в СРСР.

Українська громада! Всі митні, поштові та інші оплати можна заплатити канадськими долярами без додаткових оплат тих, хто їх отримує.

„Українська книга“ має філіали у Вінніпегу, Едмонтоні, Ванкувері, Монреалі.

Українська книга,
962 Блур стріт, захід,
Торонто, Онтаріо. M6H 1L6.
Телефон — (416) 534-7551.

Ukrainska Knyha,
962 Bloor Street West,
Toronto, Ontario. M6H 1L6.

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

НАШ КАЛЕНДАР І НАУКА

В грудневому числі „Нових Днів“ була стаття Володимира Шиприкевича „Чи не час нам подумати над зміною календаря?“ Тому, що Редакція запросила до дискусії над тією статтею, я насмілююсь висловити свої скромні думки.

На мою думку, стаття В. Шиприкевича є актуальним, логічним, та переконливо написана. Як автор зазначив — тримати релігійний зв’язок з Батьківчиною неможливо бо влада там антирелігійна, від асиміляції та інтеграції Юліанський календар захистити не зміг, для мішаних подруж і народжених тут це є анахронізм. Як слухно зауважив автор, це все відчуває людину від своєї Церкви. Спеціально прикро на свята, коли всі друзі, країна і світ навколо тебе святкує Різдво, Новий Рік, чи Великдень, а ти чуєшся ніби якийсь упосліджений.

Але є ще один аргумент, який я хочу доповнити до статті В. Шиприкевича, це науковий аспект. Ми своїм Юліанським календарем ніби доказуємо світу що ми проти науки і хизуємося негуючи астрономічно наукові факти. А факти такі: Сонячний астрономічний рік є період часу в який земля обкручується по своїй орбіті навколо сонця за 365 днів 5 годин 48 хвилин і 46 секунд.

Календар всіх європейських країн походить від Римлян з часів Юлія Цезаря. Але тому, що в цьому Юліанському календарі рік є довший на 11 хвилин: 14 секунд ця помилка за 128 років збільшується на один день. За кілька століть Еквінокс (рівноденість, тобто пора року коли сонце є точно над екватором і день та ніч мають однакову тривалість — березень 21, вересень 23) повертається до початку року. Щоби повернути Еквінокс до попереднього місця Папа Григорій XIII наказав стирмати 10 днів, а поскільки Юліанський календар вже тоді відстав на 3 дні за 400 років, Папа Григорій XIII зробив заміну на 13 днів. Тому християнський світ і святкує Різдво 25 грудня, а Новий Рік 1-го січня. Папа Григорій XIII видав в березні 1582 закон щодо нового календаря, на основі наукових праць і дослідів астронома і лікаря з Неаполя Алойсінса Ліліуса (Джиралді), але навіть і цей календар за 400 років знову поспішив на 3 дні. Та це вже справа майбутніх реформаторів.

Російська Церква не признала ці наукові зміни і тримається Юліанського календаря, за яким Різдво виходить 7-го січня, а Новий Рік 14-го. Не розумію чому ми маємо іти проти науки і наслідувати росіян. Навіть колиска християнства Греція живе за Григоріянським календарем. Аргумент що, мовляв, жиди мають свій календар, який тягнеться від .... і.т.д. до мене не промовляє. Ми не жиди. Не знаю чи наука і логіка сьогоднішнього життя переважає наших єпархів застановитися над цим питанням. Хіба б наша віра і нація втратила від переходу на Григоріянський календар? Думаю, що ні. Навпаки, виграла б.

Ростислав Василенко

ПИТАННЯ ЦЕРКОВНОГО КАЛЕНДАРЯ

Справа зміни старого, юліанського календаря, на новий, григоріянський, турбувала Українську Православну Церкву і православних українців від самих початків виникнення цієї проблеми, від XVI століття; тоді православні українці пропоноване. їм календарне нововведення відкинули. Так само українці поставилися до цієї справи в 1920-их роках, коли в межах Православної Церкви в Польщі було зроблено спробу перейти на новий календар. Справа зміни церковного календаря була порушена й на одному із Соборів Української Православної Церкви в Канаді, але Собор відкинув її.

В межах світового Православ'я, на новий календар перейшли Константинопольська Патріархія, частина Православної Церкви в Греції, Румунська Церква та ще деякі менші православні церковні угруповання. Але традиційний юліанський календар залишається в Єрусалимській Патріархії, в Сербській Православній Церкві, в Українській Православній Церкві, в Російській, на Афоні, частинно в Польській Православній Церкві і в інших Церквах. Великий розкол на основі календаря стався в Православній Церкві Греції. Там частина перейшла на новий календар, але понад три мільйони православних греків залишилися при традиції старого календаря. Це тяжкий поділ між православними греками, але про нього мало говорять.

Питання календаря в статті „Чи не час нам подумати над зміною календаря“ ставиться надто легкодушно. Це питання має багато глибші іmplікації, інакше ж бо воно не довело б до такого тяжкого розколу Грецької Православної Церкви. Крім того, треба мати на увазі, що всі ті Православні Церкви, які перейшли на новий стиль, — далі придергуються старої православної пасхалії; тобто вся та частина церковного календаря, яка регулюється Святом Пасхи, а це час пісної тріоді, що починається з Неділі про Митаря і Фарисея, ввесь час Великого Посту, Пасхи включно із Зеленими Святами — П'ятидесятницею, святкується в них за старим стилем. Тут ідеється про таку літургічну обставину, якої вони не сміють порушити. Очевидно ті, що легкодушно кличуть до дискусії справи церковного календаря, про це або не думають, або просто не знають.

„Календар, це не справа віри, а тільки справа церковного порядку“, говориться в закликі до дискусії. А в яку царину відсувается тоді справу духової єдності народу, його святкової духовості, виявлення її в традиціях народу — того народу, який в своїй масі живе в Україні і в царині духа далі живе за старим стилем? Чи не передчасно нам приступати до дискусії справи, яка може довести нас до духової розлуки з життям і духовістю нашого народу? Це ж бо справа не тільки психологічного, а трохи глибшого значення. Чи треба дискутувати її на еміграції? Такі ж справи можна дискутувати в усій цілості народу, а не відламками від нього.

А ось погляньмо на ще один практичний бік справи зміни календаря — такої, яка стосується містерії нашого самозбереження. Тому, що, скажемо, українці Вінніпегу та інших міст і околиць Канади святкують своє Різдво за старим стилем, тобто — 7 січня, — вся Канада знає, що то „Українське Різдво“. Це є час для співання українських колядок в радіопрограмах, час для поміщення в місцевій пресі статей про різдвяні звичаї українців, а ялинки по містах залишаються аж до Йорданських Свят. Це дуже важливе! Занехаймо старий стиль і перейдім на святкування Різдва Христового за новим стилем, то ми невідмінно загубимося в англомовному морі і про нас не згадає ніхто так, як не згадують тієї більшості українців-католиків, які додискутувалися до того, що святкують разом з іншими, отже за новим стилем, Новий стиль календаря не тільки довів би до упадку нашу духовість; він невідмінно зробив би обличчя самої Канади.

Очевидна річ, що справу зміни календаря можна дискутувати, але дискутуючи її, треба добре знати, про що саме йдеться і до чого наша дискусія може довести. Три мільйони православних греків, що залишилися при традиції старого календаря, повинні нам дещо сказати. Треба знати, що між ними були і є люди глибоких душевних почувань і глибокого розуму. Певна річ, що вони не опинилися в ситуації великого церковного розколу легкодушно. (СЯ).

НЕ ЧАС НАМ ДУМАТИ НАД ЗМІНОЮ КАЛЕНДАРЯ!

Прочитавши статтю „Чи не час нам подумати над зміною календаря?“ Вол. Шиприкевича (*Нові Дні*, грудень 1988) приймаю запрошення від редактора до дискусії. Ця справа вже обговорювалась. Вона буде в програмі VIII Вселенського Православного Собору і там остаточно її продискутувати і вирішать!

Православні українці вважали і досі вважають, що справа церковного календаря, це справа не міри часу і не адміністративно-державна справа, — церковний календар є невід'ємною частиною рідного традиційного обряду релігії й Церкви.

Коли Україна (давня Русь із столицею в Києві) прийняла православну віру з Візантії, то вона також і прийняла церковний Календар, що був тоді у всьому християнському світі, згідно з яким, роки числили (аж до XVI століття) від „створення світу“, але поділ року на дні, тижні й місяці був юліанський, і на канві цього юліанського поділу були відповідно розташовані християнські православні свята.

Коли Римська Церква 1582 р. виреклася юліанського календаря, а почала вводити календар григоріанський, то вона справу григоріанського календаря (т.зв. „новий стиль“) поставила як одну з точок католицького вчення. Натомість народи православного віроісповідання надалі зберігали „старий стиль“ (юліанський календар), і той „старий стиль“ став однією з ознак православія.

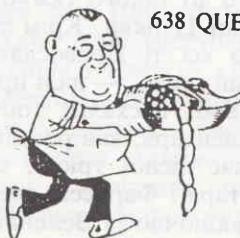
Коли Рим з Польщею готувалися до нав'язання Україні унії з Римом, то в полеміці між українцями-православними і поляками-католиками були три головні точки спору, одна з них справа церковного календаря.

Український полеміст з туртка учених при Остозькій Академії, Герасим Смотрицький у своїй книжці „Ключ царства небесного“ (Остріг, 1587) перший між полемістами присвятив друкованим словом багато уваги обороні старого (юліанського) календаря. Що григоріанську (латинську, католицьку) реформу старого календаря українці загально вважали одним з римських відхилень від оригінального християнства — про це свідчить, між іншими і той факт, що навіть ті

PRAGUE MEAT PRODUCTS

Tel.: 364-1787

638 QUEEN ST. W., TORONTO M6J 1E4

Продаємо відомі чеські вироби ковбас, шинок, бочків і свіже м'ясо!

Також домашнього виробу супи, їжу і печиво.
Зайдіть, переконайтесь!

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА

PHONE: 763-7333

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

Complete Home Comfort!

- Автоматична, контролювана комп'ютером доставка оліви
- 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- Продаж і обслуга домашнього егрівального устаткування
- Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- Все фінансуємо на догідні сплати.

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,
Tel: 232-2262

183 Bloor Street East, Oshawa L1H 3M3
Tel: 728-5138

Просимо також заїжджати до наших станцій SIPCO і наповнити авта бензиною.

українські й білоруські єпископи, які прийняли унію з Римом (Берестейська Унія 1596 р.) відмовилися прийняти латинський (новий, григорянський) календар. Рим з Польщею мусіли погодитися з цим. В „Артикулах Берестейської Унії“, в артикулі ч. 6 ці єпископи поставили Римові ось таку умову: „Нового календаря, якщо не може бути по старому, приймаємо, але без нарушення Пасхалії і наших свят — так як за згоди (перед роз'єднанням Церкви 1054 р.) було...“ (Архиєпископ Сильвестер, Берестейська Унія — 1596 року, Вінніпег, 1963).

Це значить, що українські і білоруські єпископи, переходячи в унію з Римом, евентуально погоджувалися приняти „нового календаря для світських потреб, але для справ Церкви (святкування) вони принципово зберегли „старий“ календар (юліянський)…“

Світ уважає жидів однією з найпоступовіших націй у науці, політиці й мистецтві, але жиди, прийнявши новий календар на будень, для справ релігії споконвіку дотримуються свого старожидівського релігійного календаря. І жиди не звертають уваги на те, що може хто назве їх „непоступовими“; коли серед моря іншонаціонального й іншорелігійного оточення є будень і кипить праця, а в жидів якраз тоді припадає свято, то вони замикають свої підприємства, навіть на кілька днів, і святкують. Коли в якісь місцевості серед „гоїмів“ (чужинців) є тільки один жид, то він сам собі засвітить свічку й помолиться та й святкує, не дивлячись, що навколо є будень.

Коли йдеться про такі релігійні справи, що є жидівськими національними, то жиди не стараються затерти все своє, жидівське, щоб не було різниці між жидом і не- жидівським оточенням; навпаки, жиди стараються всіма силами плекати ці різниці, бо вони охороняють їх перед асиміляцією.

Жидівська релігія навчає жидів:

„Цей вибраний народ мусить зберігати себе чистим, він мусить не дозволити чужим впливам вмішуватися в їхні релігійні настанови. Тому ми особливо пильнуємо наших спеціальних єврейських прикмет — таких, як: єврейська мова в релігії, закони щодо підбору харчів, сьомий день — субота, які діють як запобіжні засоби, дані Богом, щоб охоронити перед асиміляцією... (Essentials of Judaism, The Jewish Library, 1. Series, Edited by Rabbi Leo Jung, Ph. D.. New York, 1928, p.5)

Наше святкування Різдва Й Великодня „по-старому“ (за юліянським календарем) — не в ці дні, що святкує наше іншонаціональне оточення, є одним з засобів для самооборони перед асиміляцією. Треба підкреслити, що „старий“ церковний календар став невіддільною частиною нашої традиції, отже він став живою, конечною частиною нашої української культури. Склалося так, що час християнського святкування за старим, традиційним церковним календарем якраз збігся з часом, коли наші предки перед прийняттям християнства справляли свої свята „природи“: Різдво Христове випало на час давнього свята Коляди, а Пасха — на час давнього свята весни („Великого дня“). Це пов’язання наших християнських свят з періодом дохристиянських святкувань наших предків — це природно-національний аргумент в обороні „старого“ календаря, і Герасим Смотрицький саме й послужився цим аргументом у своєму „Ключі царства небесного“.

Г. Смотрицький каже, що навіть сам Бог є проти того, що б Великдень святкувати не навесні, тоді як уже тепло в Україні, а святкування за „новим“ стилем іноді припадає на дні, коли ще буває сніг. („Два Календарі — Світський і Церковний“, Рідна Нива. 1964)

Щоб углиблюватись більше духовно, догматично й канонічно в українське православне відношення до старого церковного юліянського календаря, я б радив прочитати цитовані праці, а також:

Sakka, Rev. Basile, The Calendar Question, Holy Trinity Monastery, Jordanville. N.Y. 1973;

Why Follow the Church Calendar, St. Herman of Alaska Brotherhood, Platina, California, 1988.

свящ. Богдан Демчук

ВІД РЕДАКЦІЇ: Передрук статті п. Володимира Шиприкевича (з „Українського Православного Слова“) викликав незвичайно широкий відгук читачів „Нових Днів“. Майже всі вони висловилися за збереження в нашему церковному житті старого юліянського календаря. Тож справді, не час нам думати над зміною календаря (церковного) хоча б тому, щоб не викликати ще одного зайвого поділу поміж українцями. Дискусію в цій справі вважаємо закритою. — Ред.

Леся СТАДНИЧЕНКО

ТУРЕЧЧИНА — НАШ ПРИЗАБУТИЙ СУСІД

(Початок у попередньому числі)

Тракія — Західна Анатолія

Тракія, батьківщина легендарного Спартака, європейська частина Туреччини, дуже мальовнича, урожайна, густо залюднена. Хоч мала розмір, вона важлива своїм стратегічним положенням, яке запевняє турецькій республіці місце між європейськими націями. Нашу подорож по Тракії і західній Анатолії ми почали від Чорноморя. До Кільос, відомої купальню місцевості над Чорним морем, ми вибралися гарним шляхом що біжить понад Босфором з Істамбулу на північ. Босфор відділяє Тракію від Анатолії.

Хоч ще дуже рано, запримічуємо уже великий рух на Босфорі, безліч великих кораблів, менших і більших суден, рибацьких човнів. Сполохані чайки, голосно скиглячи, хмарами злітають у небо. Чорне море по-турецькому — Кара Деніс. Багато тут цього карого в Туреччині — карі міста, карі села, карі вулиці, карі і люди. Кільос, мальовниче містечко на невисокому узгір'ї над морем, може справді конкурувати з найкращими європейськими ресортами. Поки що, золоті, безмежні як видається тут пляжі, ще не дуже залюднені. Тільки що почалася друга половина травня, але сонце пригриває уже зовсім по літньому. За пляжею подальше від моря, зелені трави, шувари, вистрілює з них угору таке як і у нас в Україні високе татарське зілля. Такі же самі як і наші гнуться тут під тихим вітром густі, кучеряві лози. Море тихе, таємне...

Стоймо над ним довго, мовчки вп'яливши напрухливо очі в синю далечінню. Як хочеться дуже додігнути північний, наш український берег... Водним комп'ютером їдемо морем на захід до рибацької оселі і ресорту Кара-кай. Переночувавши там і покупавши рано у морі, трохи засмалені уже сонцем беремо автобус до Едірне — давнього Адріянополя. Крутим шляхом їдемо через гористу, лісисту, дуже наводнену провінцію Тракії — „београдський ліс“. За часів Візантії і османської Туреччини, були тут затруднені тисячі слов'янських невільників при будові велетенських цистерн на воду і довгих акведуктів, що постачали їх до столиці обох імперій. Положене над романтичною, знаною з історії із пісень річкою Маріцю місто Едірне, яке перед завоюванням Візантії було столицею османської Туреччини, ще і досі задержало свій давній турецький характер. Воно славне своїми мечетями, купальнями, базарами і добре збереженими забудуваннями бібліотеки, шпиталя і дому для старців. Варто

„Троянський кінь“ — принада для туристів на дорозі до руїн Трої.

оглянути тут старинну синагогу, яку у 16-тім ст. збудували жиди, біженці з Єспанії. На головній площі міста вражає оригінальністю могутній пам'ятник двом борцям-дужальникам. Тракія є колискою спорту дужання, дуже популярного в Туреччині. Через містечко Кенан їдемо на південні Тракії уживаним часто в Туреччині і вигідним „міні-бусом“ дольмусом, до Галіполі, невеликої оселі над Дарданеллами.

Малу і маловідому колись міщину положили по-дій першої світової війни на усі мапи модерної історії. У 1915 році мала тут місце жорстока історична битва поміж альянтською велетенською армією і такою ж турецькою, яка над дарданельським пропсиком заступила альянтам дорогу до Істамбула. У завязтій баталії згинуло і було важко поранено приблизно чверть мільйона людей...

Біля Галіполі турки спорудили величавий пам'ятник-монумент своїм поляглим бійцям. Великі англійські і французькі цвінтари вдергани тут теж турками в добром порядку.

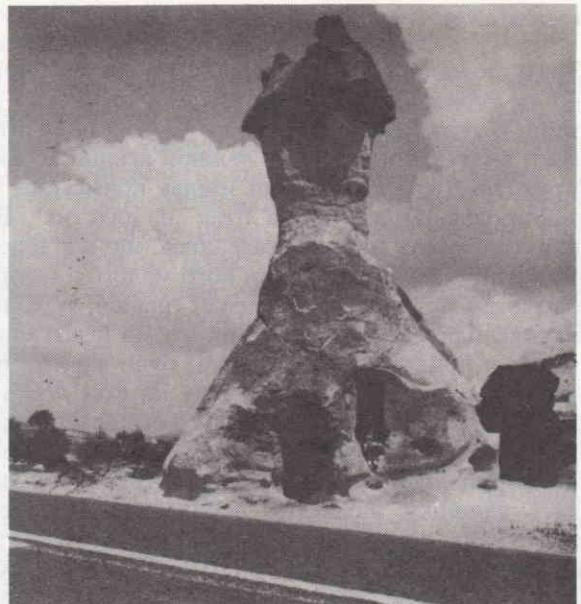
З Галіполі їдемо до близького містечка Есебат, славного османськими твердинями і там переправляємося через Дарданелли великим поромом до портового, чудового Чанакале. Місто Чанакале згадуємо особливо мило і зворушливо, бо там „заопікувалася“ нами сердечно група учнів середньої школи, з якими ми зустрілися в дорозі до Трої. Як

кому, але нам дуже припало до вподоби в Туреччині „ходіння в народ“, зустрічі з різними, часто цікавими людьми, не тільки з „гідами“ і готелевою обслугою, як то часто у дорозі буває. 17 миль на південі від Чанакале положена оповита чаром Троя — кому гора непотрібного каміння, кому ж мішок сіяючих жемчугів. Пильно слідкуємо за мапами усіх дев'ятьох тут давніх поселень „дев'яти Трой“, уважливо служаємо досвідчених гідів. Але думка цупко держиться „нашої“ казкової Трої, столиці базталанного Пріяма, оспіваної дзвінкими скандами безсмертного епосу, виучуваного пристрасно за молодих років. Довго приховані вони гейби чудом вилонюються із нетрів пам'яті. Уявляємося надгодини і ми даемо їй волю.... Намагаємося навіть відшукати стежку, якою втікав моторний Еней зі своїми „осмаленими як гиря ланцями“. Біля славетних руїн, мале сільце сковалось у садах, сидять біля своїх хат турки, курят водяні люльки, дивуються — чого товпиться, шукає тут день за днем оця різновидна, різномовна юрба?

З Чанакале, яке має добру вузлову автобусну станцію, ідемо до Бурси, старого геленського міста, згодом першої столиці Османів. Бурса уся в садах — свіжа і зелена, як святий колір ісламу. У нашому готелі усе, чого душа забажає. Теплий басейн до купання, бані з мінеральною водою, вода свіжа, лікувальна — тільки що допроваджена з поблизу гарячих джерел, яких дуже багато у Бурсі і її околиці. Кімнати чисті, з лазничками, зі сніданком — усе за 15 дол. на день, хоч бери і залишайся!

Покупавшись як султани, ідемо до центру міста. Починаємо оглядати Бурсу від мечеті Улю, справжньої перлини османської архітектури. Називають її часто музеєм Каліграфії — стіни у ній помістецькі розписані цитатами з корану, що напрошуються пильно приглянувшись і „прочитати“ навіть неграмотним, таким як і ми. Біля мечеті будинок давньої школи ісламу, тепер музей і базар, на якому причаровують око шовкові притаманні для цього міста килими. В Бурсі здавен давна процвітав шовкопрядильний промисел. Вона теж була торговельним центром. Кожного року літом відбуваються тут фестивалі старинного турецького танцю-герцю меча і щита. На спортивовій площі у великому парку біля римської цитаделі у центрі міста, ми мали нагоду приглянувшись до вправних молодців, що заправлялися до того цікавого змагу. На північ від Бурси відвідуємо два міста — Іznік і Ізмет, цікаві добре збереженими грецькими і римськими будівлями.

Місто Іznік, колись Ніцея, було місцем двох екуменічних конгресів. Воно славне зі своїх керамічних виробів і кахлів з високомистецькими візерунками. Ізмет, колись Ольбія, столиця Бітінії, тепер дуже промислове і задимлене місто. Задихавшись довго ми там не задержалися, поїхали ночувати до Скутарі — по турецькому Ускудар, передмістя Істамбулу в Малій Азії. Оглянувши Скутару з її славетними фортецями, ми подалися на південні окраїни передмістя побачити цікавий, хоч невели-

Домик у долині Гореме.

кий музей Фльоренції Найтgel. Він міститься у старих велетенських військових бараках, що були приєднані для шпитала, який заложила енергійна і повна посвяти Фльоренція для англійських і французьких вояків ранених у Кримській війні з москвінами в 1854 році. Ми оглянули теж велетенський цвинтар поляглих англійських вояків у Кримській і пізніших війнах. На цвинтарі є і дуже занедбані спільні могили „російських“ полонених з Кримської війни, яка, як відомо, коштувала Україну багато жертв у людях. У могилах напевно скоронені є й українці, що проливали „кров добру, не чорну, не за Україну, а за її ката“, пили з московської чарки московську отруту.

Великим модернім мостом, перекиненим через Босфор, ідемо автобусом з Ускудару до Істамбулу. У місті метушня, люди по святковому одягнені, веселі. Біля автобусної станції з трудом протискаємося крізь юрбу, що придивляється до гурту циганів, які розпочали прямо серед вулиці свій „шов“. Грають чорняві хлопці на скрипках, цимбалах, кружеють у пестрих спідницях дівчата. Старий дядько водить на мотузку рудого медведя, підганяє його підстрибувати. Мале хлоп'я збирає у капелюх гроші. Це кінець рамадану — великого посту і кінець року у старокалендарних турків. Але святкують із ними тут всі, новокалендарні, невірні, навіть і християни. У нашому старому готелі заповнена гістьми ідалня, — не івши весь день, турки готуються до ситої вечері. Господарі зраділи нам, по-просили нас теж вечеряти із ними: „Будьте нашими гістими, вечеря даром“... І святкували ми, як турки. Всю ніч гуділи труби, барабанили бубни. Не спавши, рано залишили у готелі зайвий багаж і відлетіли до Анкари.

Анатолія

Зразу пожаліли, що не поїхали до Анкари поїздом, як турки! З поїзду, який іде з Істамбулу до столиці 8 годин, ми могли бути багато побачити. Певно, врадувало нас, що у великій агенції ЕйБіСі в Істамбулі її працівник, наш земляк кримський татарин продав нам квитки на літак „на плястик“. Від нашого татарина ми теж довідались, що від депортациі з Криму на Сибір спасли його малого з матірю і допомогли дістатись до турецької границі, українці.

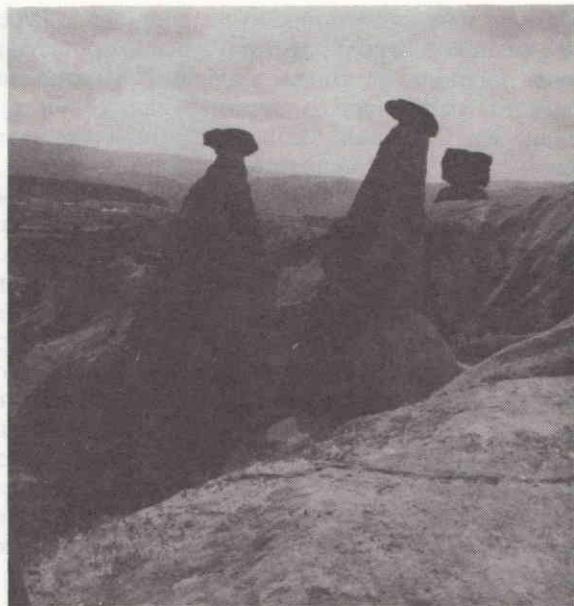
Високе плято Анатолії, до якого ми намагались хоч трохи приглянутися з літака, було завжди помостом для мандрівників з заходу на схід Азії і зі сходу на захід. Воно було полем для далекопутніх маршів, змагань, жорстоких воєн. Деякі мандрівники залишались тут на постійне. Археологи знаходять залишки людських поселень і укріплень споруджених тут 7-8 тис. років до Н.Е. Багатомовні знахідки збігаються часто з біблійними розповідями. Поміж посіlostями давніх поселенців були неочеркнені „небулярні“ межі — границь у нашому політичному розумінні не було. Першою політичною силою були іndoевропейці гіттіти, які прибули до Малої Азії 2000 р. до Н.Е. Вони мали свою столицю в Гатутас біля малого села Богацкое. Гіттіти відзначалися живучістю, войовничістю, були добрими будівничими, покрили Анатолію густою мережею шляхів, які є уживані ще по сьогодні...

Не минули Малої Азії дещо пізніше і рухливі кельти, які залишили в околиці Анкари багато своїх нащадків. Після упадку Трої, причаровані мальовничим східнім побережжям Егейського моря, почали поселюватись там масово греки. Геленізм відіграв велику роль в Анатолії. За римських часів, вона була квітучою, добре адміністрованою країною. Християнство, хоч тавроване римлянами, ширилось у їхніх східніх володіннях дуже скоро. У 3 ст. офіційно приняло християнську віру і сусіднє вірменське королівство.

Після упадку Риму почали прибувати до Анатолії християни із західних посіlostей Візантії, яка одиличила на сході римські землі. Тут візантійські християни, які мали гострі доктринальні розходження зі столицею, почували себе подальше від неї безпечнішими. В 11 ст. прибуло до Анатолії сильне і велике турецьке племя Сельджуків, яке з невеликим трудом перебороло деякий спротив її жителів.

Місцеве населення здавна було невдоволене господарюванням Візантії, яка накладала на нього високі податки, вимагала великих данин у людях для своїх воєн і важких робіт. Сельджуки виявилися добрими господарями, були теж толерантнimi до визнавців Христової віри. Ворожнеча поміж турками і християнами, що тривала опісля довгі роки, почалась в час хрестоносних походів, коли турки стали підозрювати усіх „невірних“ у колаборації з хрестоносцями.

Багато чоловіків турків прибувало до Малої Азії самітними. Вони часто одружувались з місцевими

Кападоція. „Зачаровані комини“.

жінками, часом і на наказ своїх вождів. Модерні турки сьогодні не є „кровно чистими“, вони є рабовою сумішю. Вони утотожнюють себе не тільки зі своїми азійськими предками. Свого коріння турки шукають уперто і в Анатолії, з якою лучить їх якийсь містичний, інтимний контакт. Вони рівночасно уважають себе нащадками прадавніх анатолійських жителів — гіттітів, фригійців, кельтів, що не пропали, не загинули тут в Анатолії без сліду, а заховались, вижили і пристосувались з часом подивигідно до нових обставин.

Оця теорія походження чи спадковості популярна дуже в Туреччині і сильно колись піддержувається білявим синьооким Ататюрком є, очевидно, дискусійною справою. Але важко її оспорювати, коли приглянутись близче до різновидних турків, чорнявих, русяvих, а зокрема до тих, з „класичними“ обличчями, гейби живцем узятими із пласкотрізько залишених Гіттітами у Богацкое. Почуття солідарності з предками у турків не нове. Здобувши Візантію у 1453 р., султан Магомед II-ий писав до папи Миколая II-го таке: „І ви латинці і ми турки браття, нащадки славних, знищених греками троянців. Моя перемога над Візантією це не насильство, не варварство, а відплата за нашу Трою“! Навряд, чи греки погодились на таке визнання султана-месника!

Анкара

Ще 60 років тому мала міщина в серці Анатолії, Анкара, вибрана Ататюрком на столицю — тепер велике 3 мільйонове пульсуюче місто. Вибір Анкари, колиски турецького відродження на нову столицю, не випадковий. Він символічно знищив концепт територіяльної потуги, що виросла і закріпилася коштом підкорених сусідів, заманіфестував і

потвердив радикальний розрив із нею. Не бачити подорожнім Анкару — значить, не зрозуміти, не збагнути молодої республіки. Розлоге місто наче б випливало потужною рікою з високого узгір'я, на якому царює старинна цитаделя. Докидали до неї не одну цеглину численні мандрівники-займанці, що маршували анатолійськими степами. У долині, у тіні цитаделі римські руїни пригадують донині, що місто було колись важливою для Риму Анцирою. Побіч руїн, уся вигода для нових модерних жителів: велика залізнична і автобусна станції, станція для комп'ютерів, що забезпечують скорий доїзд до летовища, будинок пошти, туристські агенції, ресторани, готелі. У центрі міста, як і в столицях Заходу — урядові будинки, амбасади, величавий будинок опери, театри. Усюди зелень, квіти, фонтани. Місто добре пляноване, рух на широких бульварах контролювані світлами. У поблизжі центру столиці — величезне штучне озеро, на ньому човни для охочих повеслувати, біля нього площа для розваг і відпочинку, зоологічний город. Сам центр міста має замітний тевтонський характер. Зaproшені Ататюрком у 20-тих роках німецькі планівники і архітектори почали розбудовувати місто трохи на свій лад. На жаль, вони не узяли під увагу інакших тут як у західній Європі кліматичних умов, а головне, досвіду і знання старих турецьких будівничих. Хоч не всі, але деякі споруджені у 20-30-тих роках будинки виглядають тепер дуже „підтоптоно“ і потребують доброго ремонту.

Новіші частини міста виглядають солідно і тривко. Як і по цілій Туреччині, пишаються у місті густо посаджені уздовж вулиць тополі. За старим звичаєм турки садять їх де можуть, коли у сім'ї народиться хлопець.

Анкара славна зі своїх бузячих гнізд, які примощені на верхах дерев, навіть і будинків, гейби коронують місто. Бузьків уважають в Туреччині ознакою добробытуту. Є у столиці і декілька мечетів. Одна з них цікава своєю побудовою, споруджена у 17 ст., у час, коли анатолійська архітектура почала замітно усамостійнюватися. Як і її двійнячка на заході Туреччини, що в 16 ст. визволилась від впливу візантійського стилю, архітектура турецького сходу почала успішно визбуватись взорування на

перському і арабському будівництві й шукати своєї турецької ідентичності.

Не тільки у Анкарі і її околицях, але і у цілій східній Анатолії зауважується у багатьох будівлях цікаве пристосування щито і шатроподібних форм. Різьблені орнаменти, що прикрашають одвірки, вітрини будівель, малюнки на популярних у Туреччині кахлях, дуже нагадують собою шикарні краси, бачені на номадських сідлах, вояцьких сайдаках, щитах, поясах і шатрах. Зайшли ми теж і до модерної столичної мечеті у якій навіть і вірні моляться по подерному. Хоч і скидають обуву і вносять руки до Аллаха, не б'ють уже чолом до долівки, не лежать ниць. Уперше з непокритою головою ми з дочкиою, разом із другими анкарійками, не зупинялися біля порога або „за перелазом“, а підійшли близько до мітрагу. Мітраг, це ніша, звернена у мечетях у сторону Мекки, в якій імами читають для вірних коран. Звичайно вільно підходить до неї після давнього закону, тільки чоловікам. У Анкарі дуже замітна скількість молодих віком людей, зокрема молоді, яка навчається у багатьох тут середніх школах і університетах. Анкара є кузнею турецької інтелектуальної еліти і турки розуміють її вартість. Не жаліють своїх хоч і не великих капіталів на освіту. Поміж студентською молоддю вражає скількість жінок, що скинувши з обличчя чадру, користають з особливою наполегливістю зі свого права наeduкацію, права стати професіоналістами, займати важливі державні пости. Виглядає теж, що молодь має велику пошану до своїх наукових інституцій, ми були мило вражені поведінкою молодих людей. Варто згадати, що у Анкарі міститься при міністерстві освіти головна квартира мовної комісії, заснована Ататюрком у 20-тих роках. Комісії було доручено відповідальнє завдання і обов'язок вивчити, віднайти, відчистити від чужих слів і пристосувати до потреб модерної доби добре розвинену колись турецьку мову, що з наверненням турків на мусулманство потонула була у морі арабського Ісламу. Засмічена арабськими і перськими висловами, вона стала з часом дивовижним, споторвеним новотвором, яким говорило міське і вчене населення, що соромилося прадідівського слова. Старий турецький альфавіт було замінено на арабський, документи, хроніки, літературні твори писано в імперії арабською мовою, недоступною для мас — святою мовою корану.

Давня ж турецька мова, заховалась тільки серед селян і номадів, які не знаючи вченого слова вірно скоронили її для своїх правнуків, допомогли їй триумфально пережити роки пониженні і щедро вивінувати нею свою молоду турецьку республіку. Арабський альфавіт, непридатний до звучного турецького слова, замінено у 30-их роках латинкою.

У Анкарі багато музеїв. Хоч всі вони дуже цікаві, на найбільшу увагу заслуговують, мабуть, два: Етнографічний музей і відомий музей анатолійських цивілізацій. Ніде не можна познайомитись зі зразками турецького мистецтва і багатої турецької спадщини так добре, як у згаданому престижному

Анкара. Пам'ятник рукам.

етнографічному музеї в Анкарі. Не призабуто, не занедбано там дбайливими адміністраторами ні клаптика їхньої вітчизни. Комунікація з історією країни, її минулим і сучасним, мабуть, не може бути кращою як через пізнання усякого рода мистецьких надбань її жителів.

(Закінчення в наступному числі)

В РІЧНИЦЮ КАТАСТРОФИ НА АТОМНІЙ СТАНЦІЇ В ЧОРНОБИЛІ

Ми знаходимся напередодні 3-ої річниці жахливої катастрофи в Чорнобилі, 26 квітня 1986 р. Це небувала досі катастрофа, жахливи наслідки якої населення Європи, а зокрема України і Білорусії відчуваємо ще десятки років.

Хтось може твердити, що це був випадок, за який важко кого-небудь обвинувачувати. На жаль, це не так. Замість остерегти населення й евакуювати його з загроженої зони, щоб воно якнайменше потерпіло,sovєтський уряд держав цю подію в таємниці, щоб у Києві величаво відсвяткувати день 1-го травня. І власне цей аспект Чорнобильської катастрофи засуджує весь вільний світ, а в першу чергу ми, брати і сестри яких несуть безпосередні наслідки її.

Президія Секретаріату СКВУ апелює до всіх українських громад провести в себе на місцях в суботу 22 квітня ц.р. масові демонстрації чи інші форми протестів для відзначення Чорнобильської катастрофи, по можливості при участі інших співгромадян.

Відзначаючи третю річницю Чорнобильської катастрофи, з'ясовуймо нашим співгромадянам дволичну і ехидну політику Москви, яка фальшем і солодкими обіцянками демократизації ССР обманює Західний світ та присипляє його чуйність і готовість до оборони.

Катастрофа в Чорнобилі — це трагедія України й Білорусії з далекояжними наслідками у всьому світі. Відзначімо цю річницю, вимагаючи припинення розбудови атомних станцій в Україні, які є загрозою для здоров'я людини і для природи взагалі. За це, власне, сьогодні йде боротьба в Україні! Підтримаймо наших братів і сестер у їхніх змаганнях протестаційною акцією в третю річницю Чорнобильської катастрофи.

За Президію Секретаріату СКВУ:

Юрій Шимко
Президент

Василь Верига
генеральний секретар

МІСЯЦЬ ТРАВЕНЬ —

МІСЯЦЬ СКВУ!

РЕЦЕНЗІЇ — ОГЛЯДИ — НОТАТКИ

ОНОВЛЕНА СТОРІНКА ПОЕТИЧНОЇ КЛАСИКИ

(Стаття надіслана з Києва)

Уже понад три десятиліття київське письменницьке видавництво дарує читачам нові книжки у серії „Бібліотека поета“. Спершу з'явилися томики вибраних поезій Я. Щоголєва, В. Самійленка, Б. Грінченка, О. Олеся, М. Вороного, Л. Боровиковського, С. Воробкевича, М. Костомарова і А. Метлинського, В. Мови. Останнім часом — поезії М. Семенка, твори якого не перевидавалися понад п'ятдесят років. І ось щойно вийшло друком ще одне видання, що репрезентує призабутий доробок непресічного українського поета першої третини ХХ століття Миколи Філянського.

Народившись 6 грудня 1873 р. на Полтавщині в родині священика, він успішно закінчив відділ природничих наук Московського університету. Захопившись архітектурою й живописом, 1903 року іде до Франції вдосконалюватися у цих галузях. Після повернення на батьківщину, його увагу привертає література вкраїнського барокко, що спричинила вплив на поетику Філянського.

1906 року він дебютує першою збіркою „Лірика“ про яку відомий письменник і критик Г. Хоткевич відгукнувся такими словами: „Книжка Філянського... — це кабінет дійсного знатока й цінителя поезії. Чи говорить він на теми „суєти суєт“, чи навпаки, кидає епікурейчні гасла, чи співає про минувшину цілого краю, рідної України, чи про минуле одної-однієї людини, самого себе, — він все задумчий, витриманий, з печаттю мислі на кожній сторінці“. Та, на жаль, згаданій рецензії Гната Хоткевича передувала інша, уїдливо-вбивча, та ще й такого визначного майстра, як Михайло Коцюбинський. Хоча ряд зауважень останнього були небезпідставними, однак загальна оцінка „Лірики“ як „білої пустині із піскуватими кучуругами віршів“, була надто категоричною. Та слово було сказане, і чимало дослідників, окрім хіба що М. Зерова й О. Білецького та ще одного-двох сучасників, піддалися тискові авторитету М. Коцюбинського, поширювали його критичну оцінку на всю спадщину поета.

Обдарування М. Філянського розкрилось уповні в його другій, і, либо, найкращій збірці „Calendāgiūp“. Після 1917 року Філянський завідує агрономічною школою на Полтавщині, працює в музеях Харкова і Запоріжжя, публікує ряд науково-популярних праць з геології (зокрема, написану внаслідок подорожі Дніпром книжку „Від порогів до моря“), будівництва, мистецтвознавства, видає третю поетичну книжку „Цілу землю“ (1928). Багатогранна діяльність М. Філянського була перервана 1937 року, коли поет впав жертвою сталінських репресій.

Відтоді його писання — понад п'ять десятиліть! — не перевидавалися. І ось з'явився ошатний то-

мик, любовно підготований до друку цьогорічним лауреатом республіканської Шевченківської премії Валерієм Шевчуком, що відомий не тільки своєю прозою, але й дослідженнями і публікацією української літератури, насамперед давньої. Нове видання відновлює історичну справедливість, вступна стаття Валерія Шевчука дає виважену й заслужено високу оцінку творчого доробку поета.

У книжці „Микола Філянський. Поезії“ зведені воєдино всі відомі на сьогодні твори письменника — як вміщені в названих прижиттєвих виданнях, так і розсипані в періодиці. Так що ця перша найповніша збірка досить повно, хоч не всі його вірші збереглися, змальовує творче обличчя поета.

Творчість М. Філянського неначе акумулює в собі прикмети різних, віддалених одна від одної в часі літературних епох. Перша з них — це світ давньої української літератури, звідки в його поетиці бароккові елементи, осмислення ідей поета, філософа, просвітителя й гуманіста XVIII століття Григорія Сковороди про світ і життя. Друга — світ української поезії ХІХ початку ХХ століття, починаючи від Тараса Шевченка, з якого у Філянського немало ремінісценцій, і Щоголова, манера якого відчутна у віршах про Асканію з пластичним переліком птахів і звірів степу. Сучасник Франка і Лесі Українки, поет-інтелектуал із самобутнім і неповторним голосом, Філянський сприяв прогресові як класики, так і молодої української поезії, був учителем П. Тичини й „неокласиків“.

Лірика Філянського не є багатою на „громадські мотиви“; вона приваблює оригінальною поетичною філософією, висловленою так: „Мій Бог — краса землі“, щирістю й облагородженістю переживань ліричного героя, часто — ностальгійних:

Заливають землю
Сяйва срібних рун —
Чуеш, мое серце,
Рокіт рідних струн?

Грає десь дударик,
Десь гука вівчар —
Чуеш, мое серце,
Свою рідну даль?

Поезія Філянського органічно поєднується з умілим використанням його здібностей у живописі. Обдарований хистом художника (про це свідчать акварелі „На Дніпрі“, „Улюблені місця“, „Старокиївські мури“ й ін.), він дав майстерні зразки пейзажної лірики в другій своїй збірці „Calendarium“, що складається з 12-ти циклів, — від „Вересня“ до „Серпня“. Манера образотворчого письма Філянського імпресіоністична.

Поезіям Філянського притаманна музичність. Так, могутньою симфонією світотворення постає перед нами його „Сім день“.

Не чуже було Філянському і творення „на народну нуту“, що вилилось у „відфольклорних“ рядках довершених віршів „Чом ти вчора не виходи-

ОГЛЯДИ — РЕЦЕНЗІЇ — НОТАТКИ

Дмитро ЧУБ

НЕОЦІНЕННІ СПОГАДИ ГРИГОРІЯ КОСТЮКА

(„Зустрічі і прощання“ кн. 1-ша, Едмонтон. 743 стор.)

Вартість кожних спогадів залежить не тільки від уміння цікаво розповісти про своє життя, працю, оточення, а й від того, хто писав ті спогади, на якому суспільному щаблі стояв автор спогадів, яку мав освіту, світогляд, в яких сферах обертається, через які тенета життя пройшов і в якій формі все те висвітлив, в якій мірі наблизився до так званої абсолютної правди й об'єктивності.

З дореволюційних часів життя, як багатьом відомо, нам лишили цікаві й вартісні мемуари такі автори, як Євген Чикаленко, Олександер Лотоцький, Олекса Грищенко, Дмитро Дорошенко та інші. Серед спогадів про пореволюційну добу, зокрема за останні десятиріччя до найцікавіших належать спогади Семена Підгайного, Ю. Горліс-Горського, Уласа Самчука, Анатоля Гака, О. Гай-Головка, О. Кошиця, а з найновіших — П. Григоренка, І. Кошелівця, Василя Сокола, Дмитра Кислиці тощо.

Та ось перед нами грубий том спогадів нашого працьовитого літературознавця й редактора Григорія Костюка „Зустрічі й прощання“, що їх видав Канадський інститут українських студій в Едмонтоні (Канада). Цього автора ми вже добре знаємо не тільки як довголітнього голову, тепер почесного, ОУП „Слово“, редактора збірників „Слово“, дійсного члена УВАН та НТШ, члена Міжнародного П.Е.Н. клубу, а також автора солідних наукових праць з літературознавства, зокрема „Воло-

ла?“, „Спи, голубко“?, „Полем та долиною“, і патріотичні мотиви „Ти знов стоїш передо мною, мій рідний край“.

Розмаїта в жанрово-стильовому відношенні, лірика М. Філянського окремими знахідками перегукується з творами сучасних поетів. Так, від його віршів типу „Ми в час вечерній до півночі...“, що поетизує „кожную билинку“ — „Оксамен, ряст і материнку, Богун, канупер, і троян, І наперстянку, і катран“ тягнуться незримі ниті до збірки віршів Є. Гуцала „Письмена землі“, а від позначеніх історичним диханням поезій „І інший день, і інша слава“ чи „Звідкіль червоні жупани“ — до циклу „Ікси історії“ Ліни Костенко. Все це наводить на думку про те, що, як зауважує у передмові В. Шевчук, „Мисельна й емоційна система сприйняття світу М. Філянського зовсім не чужа нашому сучаснику, тож є конечна потреба повернути його творчість у живий літературний обіг“.

Володимир Погребенник

димир Винниченко та його доба“, „У світі ідей і образів“, „На магістралях доби“, „Теорія і дійсність“ та інші праці англійською мовою, як „Падіння Постищева“, „Сталінське керівництво на Україні: Студія про декаду масового терору (1929-39) (1960) та редактора 5-х томів творів М. Хвильового тощо.

Що ж принесли спогади Костюка нового для нас і нашої культури? Почавши розповідь про свої дитячі та молодечі роки на Кам'янець-Подільщині та навчання в самому Кам'янець-Подільську, з висвітленням політичних подій та змін, а також характеристики своїх вчителів та професорів, життєві стежки ведуть нашого автора до Києва та Харкова, де він здобуває вищу освіту, звання доцента й посади професора української літератури. Почавши писати та друкувати рецензії та розвідки на літературні теми, Григорій Костюк скоро стає в центрі літературного життя, знайомиться з багатьма професорами, як Микола Зеров, П. Филипович, О. Білецький та з усіма головнішими пісьменниками.

Живучи в Харкові, Гр. Костюк стає членом і одним з засновників літературної організації ПРОЛІТФРОНТ, видає там свою першу книжку — розвідку про життя і творчість Панаса Мирного, друкує свої статті в журналах, стає редактором молодечого видавництва. Та приходять сталінські роки розгрому українського літературного фронту. Григорій Костюк, як і багато інших наших письменників, опиняється на конвеєрах НКВД. Його засуджують і висилають аж в заполярні простори вічної мерзлоти, де вже згинули мільйони засланців.

Свої спогади автор поділив на 5 частин. Це Кам'янецька доба, (1905-1925), Київська доба (1925-1929), Харківська доба (1929-1935), Окайні роки (від Лук'янівської тюрми до воркутської трагедії, 1935-1938) та останній розділ „За брамою“.

Будучи спостережливим й активним учасником літературного життя 30-тих років у Києві, а потім у Харкові, він бачив усі зигзаги тодішньої літературної дійсності, був свідком арештів безлічі творців української літератури і взагалі культурного фронту, зрештою й сам опинився у 1935-му році на конвеєрах НКВД і в наслідок вироку потрапляє аж на Воркуту. Але допити й катування не припинилися й там: він знову переходить страшні випробування, що межують між життям і смертю. Досить згадати, що вимагаючи фальшивих зізнань, слідчий кидає Гр. Костюка в холодну камеру, не даваючи ні сісти, ні лягти, ні заснути протягом 15 днів. А коли він пробував присісти на підлогу, то варто вий наглядач вривався в камеру й бив його кованими чобітками куди попало. Ці знущання довели автора цих спогадів до того, що в нього опухли ноги, і він спав уже стоячи. Всі ці катування він переносив, будучи без одягу, в самій білизні.

На щастя, в той час зайшли деякі зміни на верхах в НКВД, і йому пощастило зберегти своє життя. На засланні, працюючи в шахтах на важкій роботі, Гр. Костюк протягом років здобув чимало

d'Chameleon

Ladies Fashions & Accessories

жіночий одяг — штучна біжутерія — прикраси

2902 Dundas St. W. (west of Keele)

Toronto, Ont. M6P 1Z1

для читачів даємо знижку

Власник: Степан Кузик

Tel: 763-6674

приятелів і друзів, багато з яких там же і її закінчили своє життя.

Маючи чудову пам'ять, автор добре пізнав безліч видатних літераторів, політичних діячів, своїх товаришів по літературі й концтаборах. Згадуючи про них, автор часто подає сильветки чи портрети тих осіб, і перед нами відразу постають живі люди з їхнім виглядом, вдачею, пригодами, діяльністю й життєвим шляхом. До таких постатей належить не одна сотня людей, а в іменному показникові бачимо понад 1000 осіб, найбільше наших письменників. Серед політичних та державних діячів Гр. Костюк згадує наркомів Миколу Скрипника, П. Постищева, В. Затонського, Панаса Буценка, з яким зустрівся в концтаборі. Зустрів там і братів Затонського, Косюра та інших.

Перевага цих спогадів ще й у тому, що в них ми бачимо одночасно літературний процес тих часів, багато діялогів, біографічних відомостей, картини допитів, як слідчі самі вигадували для в'язнів їхні злочини, коли і як вони їх „вчинили“ та переконували, що їхні признання в цьому будуть користю для держави.

Повертаючись через 5 років з концтаборів, Гр. Костюк згадує, що на берегах Печори та Воркути були розташовані сотні концтаборів. Навіть у Ненецькій автономній республіці було їх безліч. Там добувають вугілля, нафту, різні копалини, але населення республіки з того не користується, живе в страшних зліднях, а все їхнє добро забирає Москва.

Ясна річ, що деято з читачів може з дечим не погоджуватися в трактуванні автора, з його поглядом на якесь явище, проте спогади написані з максимальною об'єктивністю, навіть в описі його противників з інших літературних організацій, які писали наклепи, кривдили своїх колег. Автор вважає, що вони самі по собі були добрі люди, але їх калічila дійсність, їх змушували писати не те, що вони бажали. Тому ці спогади у великій мірі є джерельним матеріалом тієї доби. Ніхто не охопив у своїх спогадах так широко, з таким знанням дійсності, як це зробив Григорій Костюк.

Нас радує й те, що ця епохальна книга — лише перша частина спогадів, а друга перебуває в процесі писання, в чому бажаємо авторові найкращих успіхів. І коли порівняємо ці спогади з небагатьма мемуарами на цю тему трагедії української літератури й культури взагалі, виданими, зокрема, на

еміграції, то спогади Костюка, разом з його іншими солідними працями, для нашої культури, історії є без перебільшення вийнятковими.

Книга вийшла під спонсорством Канадського інституту українських студій при Альбертському університеті, в твердій оправі, обкладинка оригінально оформлена. Її ціна: в Канаді — 45 кан. дол., в США — 45 amer. дол. В інших країнах — рівновартість ціни в США. В Канаді книгу можна замовити під адресою:

University of Toronto Press,
Distribution Dpt.,
5201 Dufferin Street, Downsview, Ontario
M3H 5T8, Canada

В США: Ukrainian Academic Press,
6931 South Yosemite,
Englewood, CO 80112, USA.

НЬЮ-ЙОРКСЬКА ГРУПА В СПРАВІ ЛЕСЯ ТАНЮКА

Поети й письменники Нью-Йоркської Групи вважають, що звільнення Леся Танюка з посту режисера Молодіжного театру в Києві матиме негативний вплив на розвиток українського театру зокрема та української культури в загальному. Ми інтерпретуємо це рішення як намагання тримати український театр на підрядному рівні. З таких міркувань ми послали міністрові культури УРСР листа такого змісту:

Олененку Юрію Олександровичу
Міністрові Культури УРСР
Місто Київ

Вельмишановний Юрію Олександровичу!

Ми, поети і письменники Нью-Йоркської групи, були піднесені духом, коли Міністерство культури УРСР назначило Леся Танюка режисером Театру юного глядача.

Та надії наші зів'яли, коли того ж Леся Танюка знято з його посту. Такі рішення, без сумніву, приводять до зниження рівня українського театру. Ми знаємо, що є місце і потреба на Україні для одного хоч творчо-новаторського театру, який розвивав би нові театральні традиції та йшов у ногу з працями кращих режисерів світу.

Тому звертаємося до Вас, щоб Ви ласкаво віддали на зад режисуру Театру юного глядача Лесеві Танюкові.

Також, як знаєте, великого режисера Леся Курбаса позбавлено було волі й життя — несправедливо. Існує, отже, довг сумління. Ми просимо Вас створити театр ім. Леся Курбаса на вулиці Свердлова 17, де його театральні традиції жили б, розвивалися і збагачували духовно київського глядача. Це була б гідна сплата довгу сумління і надія на справжню гласність на Україні.

З пошаною до Вас,

Богдан Бойчук, Юрій Коломиєць, Богдан Рубчак,
Люба Гавур, Марія Ревакович, Юрій Тарнавський

Віктор ПОЛІЩУК

ЖИВЕ ДЕРЕВО МОВИ УКРАЇНСЬКОЇ (ІІ)

Дерево мови української

Говорячи образно, українську мову, яка формувалася протягом більш тисячоліття і завершеннем якої є сучасна українська літературна мова, можна порівняти з вічнозеленим деревом, яке ніколи не завмирає, яке, залежно від історичних періодів, раз швидше, раз повільніше росте, але ніколи не затримує свого росту, весь час розвивається. Йдучи за цим порівнянням можна б сказати таке:

Під кінець першого тисячоліття сучасної ери на території сучасної України жили названі вище племена. Вони, як споріднені своїми звичаями, говірками тяжіли до себе; в них з'явилися доцентрові прямування, диктовані, зокрема, необхідністю спільної боротьби — оборони перед чужоземними напасниками. З другого, однаке, боку, партікулярні інтереси племінної верхівки спричиняли теж відцентрові тенденції. Для ілюстрації цього твердження вистачить пригадати багаторазове приєднування київськими князями окремих земель-племен до єдиної держави — Київської Русі. Однаке справа спільногого захисту, розвиток економічних відносин між племенами (обмін товарами, торговельні шляхи тощо), державні інтереси Києва перемогли племінний сепаратизм, почався процес остаточного єднання племен в одну українську народність.

Одночасно теж почало рости й розвиватися дерево мови української. Його стовбур — це середньонаддніпрянські говори, діалекти. Це дерево пустило широке коріння, яке сягало Сіверщини на півночі, Надбужжя, Надсяння, Закарпаття на заході, Криму й Тмутаракані на півдні та Дону на сході. Не в оранжерейних умовах росло це дерево. Теж і не в звичайних природних умовах. Воно росло серед буревіїв історії.

Першим могутнім буревієм, що мав вплив на формування дерева мови української, була татаро-монгольська навала. Піддалася тоді переможній силі, зсередини обезсильена княжою міжусобицею держава — Київська Русь. Але дерево мови вистояло, хоч на ньому й позначився деякий вплив тюркських мов. Хто сьогодні скаже, що такі слова, як: **бунчук, козак, базар, сагайдак, байрак, барабан, баштан, бур'ян** і сотні інших — це тюркські листя на дереві мови української, родом не конче з періоду нападів кримських татар? Вони, ті слова-листя, стали складковою частиною дерева нашої мови, без них нам не обйтися, вони увійшли у лексичний фонд української мови, навіть прикрасили дерево нашої мови.

І ось у державному житті українського народу-народності знов прийшла переміна. Майже всіма українськими землями оволоділо Велике Литовське Князівство. Литовці, які теж опанували територію Білорусії, з огляду на корінну мовну відмін-

ність, не могли вплинути на стримання росту дерева мови української, навпаки — українська мова мала вплив на литовську й білоруську. Цей період в основному не змінив форми дерева мови української.

Трохи інакше розвивалась західна частина української народності. У 1340 році загинув останній галицько-волинський князь Юрій II. Використовуючи послаблення Галицько-Волинського Князівства, польський король Казимир, званий Великим, напав на Галичину і опанував нею. Потім Польща щораз поширювала свої володіння на південно-західні українські землі. Незабаром прийшла Люблінська унія. Польща закріпила свою владу над українськими землями. Аж до розчленування Польщі наприкінці XVIII століття, отже протягом сотень років, віяв на дерево мови української польський вітер. Було б навіть дивно, коли б той вітер не мав впливу на дерево. Вплив був дуже великий. Не тільки на словниковий фонд (що ніколи не становить загрози мові), але й на структуру, на фонетику західноукраїнської вітки мови. Довготривалий мовний натиск (польська мова — мова панів, українська — кріпаків) довів до увіbrання галицьким і наддністрянським діалектами тисяч польських слів. І це не було зубожіння дерева мови української, навпаки, цей процес міг тільки його збагатити. Треба бо пам'ятати, що ніяка сучасна культурна мова не повинна боятися проникнення у неї іншомовних слів. Кількість чужих слів-елементів не міняє мови, а збагачує її. Аби структура дерева мови, аби сокообмін не піддався чужим впливам. Побіч лексичного впливу польської мови на західноукраїнські діалекти відчувався теж вплив на фонетику, синтаксис. Появився звук „г“ (g), і за ним уведено до кирилиці букву „г“; поширилась м'яка вимова „л“ (l). Цей полонізаційний вплив тривав довго, аж до другої світової війни. То був величезний вплив, доказом чого є хоч би істотна відмінність мови галичан, закарпатців, буковинців, лемків від української літературної мови. Ця різниця найвидніша серед української діаспори. Різниця мови така велика, що часом годі вірити, що названі діалекти, говорки є природною частиною-галузкою дерева мови української. Але одночасно не слід заперечувати позитивного впливу польської мови, зокрема, якщо йдеться про збагачення словникового фонду у кількості й різноманітності листя дерева нашої мови. Щоб у цьому переконатися вистачить прочитати прекрасною мовою писані твори Михайла Стельмаха — дуже талановитого садівника дерева мови української.

Через польську мову в українську перейшло дуже багато німецьких слів, бо ж і дерево польської мови піддавалось впливам віtru з заходу. Хто сьогодні, не задумавшись, скаже, що **стельмах**, **тесля**, **столяр**, **слюсар**, **картопля**, **пляшка**, **бинда**, **блок**, **блокада**, **ґрунт**, **гартування** і сотні інших — це не українські слова? Вони прикрасили дерево нашої мови, стали природним його листям.

До природи всякого життя належить факт, що ніщо не живе в цілковитій ізоляції. Так і дерево мови української жило і живе в оточенні чужих впливів. Ті впливи тим більші, що й зазіхання на український ґрунт, на якому це дерево росте, постійні і не з одного боку походять. Натиск на Україну йшов з півдня, з боку татарського ханату — васала Османської імперії; з заходу — з боку Польщі. Не обійтись і без впливу з боку Московщини, впливу могутнього північного віtru. Початок тут датується 1654 роком. Від того часу Росія (тоді ще Московське царство) робила все, щоб припинити ріст дерева мови української, називаючи навіть його віткою дерева російської мови. Натиск ішов з багатьох сторін. З метою знищення дерева нашої мови російські царі включили навіть законодавство. Юридично було оповіщено, що нема, не існує дерева мови української, що воно, по суті, зовсім не дерево, а лише „юго-западная“ галузка російського дерева (Валуєвський циркуляр 1863 р.). Це, як виявилось, такий же засіб, коли б навіть сам Сталін декретом чи указом оповістив, що верба — не верба, а береза. Щоб припинити буйний ріст дерева мови української, „сам“ цар Олександр II видав розпорядження про заборону імпорту в його царство, отже й в Україну, книжок, писаних українською мовою, заборонив друкувати переклади на українську мову, влаштовувати театральні вистави українською мовою (Емський указ 1876 р.).

Не помогли царські укази і заборони. Це був час, коли, після Великої Французької революції, в результаті війни Наполеона з Росією, вольностеві ідеї свободи, рівності й братерства дійшли й в Україну. Це був час не тільки західноєвропейського, а й українського відродження, на яке неабиякий вплив мала теж Весна Народів 1848-49 років. Тоді саме Наталками Полтавками, Енеїдами, Кобзарями, Русалками Дністровими плодоносило дерево мови української, вирощуване такими садівниками, як Іван Котляревський, Тарас Шевченко, Маркіян Шашкевич. І що проти таких садівників, проти народу українського могли зробити навіть найлютіші північні морозні вітри?

Древо мови української загартоване, воно простиравилось усяким вітрам, усяким буревіям.

Після короткого, дуже короткого періоду безперебійного росту дерева, на нього з півночі знову подули холодні вітри. Одначе вже не стихійні, а науково спрямовані вітри русифікації. Теперішні русифікаційні методи, спираються на науку. А наука ідеологам „радянського народу“ підказує, що дерева мов не піддаються легко деформації. Їх так само не можна змінити, як не можна змінити тополі на сосну. Ідеологи творення одностайногом „радянського народу“, коли йдеться про дерево національних мов, не розраховують на швидке вирощення мовного гібрида, кремлівські „мічурін“ підказують їм, що це справа багатьох сотень років, і то результат — непевний. Тим більше, коли йдеться про такі гатунково віддалені від росій-

ського, як литовське, естонське, молдавське, грузинське, вірменське, киргизьке, казахське, тюркменське, узбецьке, таджицьке чи латиське дерево національних мов. І хоч творцям „радянського народу“ не терпиться, хоч і намагаються вони впливати на кшталт дерев національних мов, в тому ж української, та вони теж свідомі безрезультатності своїх зусиль.

З якого боку загроза?

Власне це безсилля зумовлює інші напрямки русифікаційної політики. Це, в основному, політика не русифікації української чи іншої мови, а політика витіснення її з державного, політичного, суспільного, адміністративного, господарського, торговельного, а навіть культурного життя. Політика, спрямована на насильницьке затінення, відмежування дерева національної мови від сонця — потреби спілкування, від допливу життєдайних соків до господарської, торговельної чи навіть культурної галузей дерева. Щоб не тільки службовець, студент, бригадир, майстер, робітник, але й колгоспник і дитяtko у садочку забуло про існування дерева мови української. Ось у чому істотна, найважливіша загроза існуванню дерева. Вже майже відрубана гілляка державної української мови, вже в ЦК КПУ не користуються плодами дерева мови української, вже навіть у дитячих садочках прищеплюється гілочки дерева російської мови. Всі ці заходи проводяться насильницьким, часто адміністративним шляхом.

(Далі буде)

НОВА КНИЖКА НА ЛІТЕРАТУРНОМУ РИНКУ

Слідом за „Сузір'ям Лебедя“ (1983) й „Володарки Понтиди“ (1987) Юрій Косач, видатний український літератор, написав роман „Чортівська Скеля“. Автор взяв за тему роки підпільної боротьби проти окупації Галичини поверсальською Польщею. Кульмінаційною точкою роману є вбивство польського міністра внутрішніх справ Перашкого у Варшаві. Вплетено в роман баладу про Весну Народів, підпільні гуртки Польщини, Підляшшя, Холмщини, Волині, а також вжито деякі факти з підпільної боротьби в час війни 1939-45.

Цей 456-ти сторінковий роман можна замовляти у видавця, пересилаючи чек, амер. дол. 18.00 у м'якій або 23.00 у твердій обкладинці, на адресу — M. Kots, Rt.1 Box 77, West Kill, N.Y. U.S.A. 12494

ЧИ ВИЙДУТЬ ПОВНІ СПОГАДИ Г. ЖУКОВА?

Недавно московська „Правда“ присвятила цілу сторінку спогадам маршала Г.К. Жукова в яких він пише про злочини Сталіна й про незначну його роль в перемозі над нацистською Німеччиною.

Дочка маршала Жукова хоче опублікувати повні спогади батька, поскільки багато важливих фрагментів не ввійшли до попереднього видання. Особливо це стосується тих сторінок, де Сталін описаний як злочинець, який знищив напередодні війни більшу частину командного складу радянської армії.

Михайло ГАВА

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ЛЕГІТ З УКРАЇНИ

Нарешті таки стало помітно в Україні й на чужині, що лопнула крига, яка так довго сковувала українську духовість: почали шуміти весняні ріки і повіяв легіт творчого відродження та воскреслої, донедавна забороненої спадщини української культури на рідній землі.

Численні автори вже признають, що нині в Україні доводиться робити те, чого не дали зробити нашим попередникам у 20-30-их роках. Уже одверто пишуть про страшний час насильної колективізації, про голод 1932-33 р., сталінський терор, „інтернаціоналізацію життя“, прийняті „на верхах“ тезу про „злиття націй“ та про „два рідні мови на Україні“, тезу, що нанесла такої величезної шкоди нашому народові.

Дивно звучить для нас і для всього культурного світу, що Україна, яка є членом-основником Об'єднаних Націй і має 50 мільйонів населення — не має рідної державної мови! Тож як головне завдання зараз ставиться вимоги про введення української мови у всі ділянки життя республіки. Вдають у дзвін тривоги, щоб так само як природу захищати і рідну мову від „всесоюзних“ бюрократів і зденаціоналізованих земляків, які часто, може, й свідомо роблять злочин, витісняючи з ужитку те, що кожній людині повинно бути найдорожче — матерню рідну мову.

В часи „застою“ навіть прекрасний історичний роман Ліни Костенко „писався до шухляди“, бо „бдітельні“ лакузи безсороно твердили, що Ліна Костенко „тенденційно тлумачить історію“... Та ось повіяв легіт і нині її „Маруся Чурай“ успішно йде на сценах театральних ансамблів та вважається критиками за один з визначніших здобутків нашого письменства.

Радісно робиться на душі, що побіч багатьох безневинно репресованих українських письменників регабілітовано й Гелія Снегрівова і, цілком можливо, що його передсмертна книжка „Набой для розстрілу“ стане популярна не тільки на еміграції, а й в Україні.

А вже найпромовистішим леготом були живі виступи діячів літератури і мистецтва з України, відзначаючи 175-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка в Торонто і в інших містах Канади. Виступали цим разом Раїса Іванченко, Леся Дичко, Ігор Римарук, Микола Жулинський, Олесь Лупій, Іван Дзюба. Хоч не в той самий час, і в інших ділянках мистецтва, виступали також Дмитро Степовик, Микола Мащенко та Юрій Ткаченко.

Раїса Іванченко — історик, письменниця родом із Запоріжжя. Українську літературу збагатила цікаво написаними творами: „Гнів Перуна“, „Золоті стремена“, „Любити не просто“, „На розмові зі собою“ та твором про М. Драгоманова „Клятва“, яким читачі сьогодні захоплюються.

„Нащадкам треба залишати правду“, — сказала вона важливі слова.

Драгоманов був відомий в усій Європі. Друкувався французькою і німецькою мовами, критикуючи російських революціонерів за недооцінку національного питання. Це була людина, яка мала величезний авторитет. Він був моральною підтримкою всієї когорти політичних діячів, вигнаних з України, які за кордоном трудилися у справі визволення українського народу.

Раїса Іванченко, простудіювавши різні архіви, стала першою відважною, яка у монографії, а опісля багато ширше у романі, дала читачам прекрасний твір, що Драгоманова насвітлює для сучасників і майбутніх поколінь таким, яким він має справді бути.

Людмила Дичко — композитор, в цьому році відзначена Шевченківською премією за її вклад у розвиток української музичної культури. Народжена у Києві, викладач Київського педагогічного інституту, аспірант Київської консерваторії. „Між молодими випускниками, які закінчили в Києві музичну освіту, помітне прізвище Лесі Дичко — майстра композиторської справи“, — писав про неї автор цієї статті у журналі „Нові Дні“, серпень 78 року. „За час навчання, Леся Дичко написала кілька творів, які засвідчили появу нового талановитого композитора“.

Ігор Римарук — молодий поет з Хмельницької області, закінчивши факультет журналістики працював у видавництві „Молодь“, а також у редакції „Вісти з України“. Нині завідувач відділом поезії та драматургії у видавництві „Дніпро“. Похвально і з теплотою читачі і критики прийняли його першу збірку „Висока вода“.

Микола Жулинський — доктор філологічних наук, літературний критик, письменник. Народжений на Волині. Звернув на себе увагу літературно-критичними працями „Пафос життєствердження“, „Людина як міра часу“, „Людина в літературі“, а також твором „Наближення“.

У теперішній час перебудови став у ряди ініціаторів повернення українському народові історичної спадщини, що стосується українських письменників репресованих у 30-х роках, твори яких були вилучені й заборонені.

Працює над матеріалами п'ятитомника „Українська літературна енциклопедія“.

Слухно бажає, щоб у „Літературній енциклопедії“ належно оцінити історика Михайла Грушевського, його брата, дружину і доньку, всесвітньовідомих письменників Винниченка, Хвильового та ряд інших, яких спотворено у час сталінських репресій, а багатьох невинно заслано і розстріляно.

Олесь Лупій — поет, прозаїк і драматург народжений на Львівщині. Відомий своєю літературною працьовитістю, на книжковий ринок дав 27 збірок, повістей, романів, а також книжок для дітей. Його повіті „Горинь“, „Перша зима“ знайшли загальне зацікавлення про що свідчать переклади на одинадцять мов. Роман „Грань“ — насвітлює

складне життя по закінченні другої світової війни у західних областях України і його на „розхват“ читали в Канаді та Америці.

Його сценарії художньо-історичних фільмів „Багряні береги“, а зокрема „Данило — князь галицький“ теж свого часу зазнали „цензорських ножниць“.

Фільм „Данило — князь галицький“ наочно переконав глядачів у Торонто про мистецьке вміння автора аналізувати історичні події. У фільмі кольоритність пейзажів, одягу, будівель і прекрасна гра акторів. Не мала в цьому заслуга і його брата Ярослава, який як кіно-оператор зумів синхронізувати різні ракурси і зробити вставки де треба було передати історичну дійсність Підкарпаття та княжого города Львова.

Іван Дзюба — літературний критик, письменник народжений у найбільш зрусифікованій частині України — Донеччині. Нині Україна має в ділянках літератури таланти, які критичним пером уміють розбурхувати приспане наше сумління. Серед них треба вирізнати Івана Дзюбу, якого знають не лише в Україні, а й в цілому світі. Його публікації своєю актуальністю стали відомі чужинецьким літераторам, критикам і журналістам. Його критичні статті спричинилися до відродження літературної критики, занепалої в час жорстокого сталінізму на Україні.

Надто відважно в умовах вкрай несприятливих готує рукописну книжку „Інтернаціоналізм чи русифікація“. Писав цю книжку з болем у душі, бачучи поновні арешти української інтелігенції і безкарний розгул російського великодержавного шовінізму. Аналізуючи загрозливі явища, на багатому джерельному матеріалі, довів продовження більшовиками політики російських царів, розрахованої на русифікацію і винародовлення не тільки українського народу, а й інших, які прагнули збереження своєї національної ідентичності.*

Вперше у Канаді виступив науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії професор Дмитро Степовик з ілюстрованою діяпозитивами доповіддю — „Ідея свободи в гафіці Шевченка“, а другого дня „Українська ікона — життя духу людини“.

Обидві доповіді були на високому академічному рівні, зацікавили добірну публіку, яка невгавуючи оплесками вітала і дякувала доповідачеві.

Машенко Микола — кінорежисер, дав торонтській публіці ряд фільмів, які свого часу мали теж „цензорські ножниці“ та звинувачувались у відхиленні від „щасливої“ радянської дійсності. Перегляд фільмів „Сон“, „Іду до тебе“ та інші, яскраво підтвердили, що в кіномистецтві маємо фахівців які можуть іти на світові фестивалі, пропагувати наших кіно-акторів і ширити приспану у сталінські часи нашу історію та культуру. Машенко Микола у ранніх і сучасних фільмах („Сотворіння“, „Хочу вірити“, „Всюди є небо“, „Дитина“, „Як гартувалася сталь“, „Комісари“) заторкує гострі проблеми людини і віру в краще майбутнє.

Юрій Ткаченко — кінорежисер родом із Запоріжжя. Зараз свою енергію і мистецьке уміння зосереджує над новим фільмом — „Пісня України“. Бачені уривки запевняють, що задум торонтів Остапа Гамуляка та його дружини Віри знайшов творчу піддержку в Україні.

Приємно відмітити, що українська громада Торонто цікавиться культурними процесами в Україні і горда за наших вчених та мистців, які в цьому році виступали в Канаді.

Як бачимо повіяв легіт, почали тріщати льоди не тільки закутих рік, але ожили також приспані або залякані таланти. Прямують наші літератори і мистці в напрямку перебудови, за високу духовність, за гуманізм, за пошану людини до людини, не дивлячися якої вона національності, а найголовніше, — за нашу культуру, зневажену і потоптану, за нашу прекрасну милозвучну рідну мову.

Правильно висловив свою думку перед М. Горбачовим письменник Олесь Гончар, „жоден народ так не ждав на перебудову, як український“. Ніхто стільки не зазнав горя, сліз, розстрілів, невинних арештувань та заслань як наш, український.

Віримо, що шевченківський легіт стане весняним вітром з подихом волі для вільного вислову і творчого злету у прагненнях бути господарем на рідній землі.

* Його такі-ж відважні і чесні виступи перед українською громадою в Канаді і США, мабуть, не задовольнили тих, хто втратив відчуття дійсності в Україні. До цієї теми ми ще повернемось. — Ред.

Лев ЯЦКЕВИЧ

МОРЕ, ПРИРЕЧЕНЕ ДО ЗАГИБЕЛІ

Воно розташоване між сучасною Йорданією та Ізраїлем і звуть його Мертвим морем, хоч насправді, воно не є ані морем, ані мертвим. Воно сповнене соленої води, що вказує на його морське походження, але не має жодного відпливу і тому вчені заражаютимуть його до родини озер. Хоч здалека блакитні води цього „моря“ виглядають невинно та приманливо, вистачить випити одну склянку його води, щоб важко захворіти. Вона бо не тільки дуже солона, але й дуже гірка та має запах болота і нафти. В тій воді, важко плавати, але й важко у ній втопитися, з уваги на великий відсоток солі (27%), що є 5-кратно вищий ніж в інших морях. З цих причин св. Гіронім ще 1500 років тому назвав його Мертвим морем.

В дійсності, згідно з найновішими дослідами біологів, хоч це море не придатне для життя риб, занесених сюди водами ріки Йордану, в ньому живе та розвивається багато бактерій і морських водоростів. Згідно з інформаціями, які беремо з німецького журналу „Штерн“, вартість Мертвого моря основується, на великім нашаруванні хемічних речовин, таких, як солі соду, хлориди, сірка, поташ, магній і бром.

Вже від прадавніх часів, з Мертвого моря випаровували кухонну сіль з поміччю плитких басейнів, до яких спрямовували його супер-солону воду. Сьогодні, крім солі, видобувають з нього (на промислову скалю) поташові солі, що правлять в цілому світі за неперевершене добриво. На думку геологів запаси поташових у ньому добрив вистануть на покриття запотребування цілого світу впродовж щонайменше 200 років.

Історія Мертвого моря пов’язана тісно з біблійною історією. На його побережжі були розташовані два старинні міста: Содома й Гомора, відомі з доволі розпусного та неморального життя його мешканців. Обидва ті міста Єгова, за кару, знищив вогнем. Врятувалася тільки родина Лота, небожа Авраама, якого ангел попередив про нещадну долю цих міст та наказав втікати з Содоми, не оглядаючися. Тієї огорожі, проте не послухала жінка Лота, яка перемінилася у стовп солі.

Але історія цього моря набагато старша за цю біблійну легенду. Воно бо постало перед багатьома мільйонами років на дні глибокої тектонічної ущелини El-Ghor, що тягнеться поміж Малою Азією та Північною Африкою, на відстані 6.5 тисячів миль. Погана слава, яка тяжіла впродовж багатьох сторіч на цьому морі, що мовляв, воно нездорове для людського життя, сучасна наука, не тільки заперечила, але зробила з його побережжя світової слави курорт, до якого що року тягнуться десятки тисяч туристів, залишаючи в численних готелях, крамницях та біблійних місцевостях, важливі для економії Ізраїля заграницні девізи. Від Мертвого моря до „Святого Міста“, Єрусалиму — тільки 10 миль по-

ВЕНЕЦІЯ ВИПІРНУЛА

Зовсім недавно преса не раз била тривогу — Венеція поступово занурювалась у морські води і це справді відповідало істині. Всерйоз розглядалося питання про врятування її численних історичних пам’яток. Але виміри рівня води останніх років і дослідження італійських геологів показують, що Венеція тепер не лише не тоне, а й навпаки — «випірнає» з моря. За минулі п’ятнадцять років місто піднялось аж на два сантиметри. Чим пояснити це явище? Геологи припускають, що тут можливий якийсь зв’язок із сейсмічною активністю в районі Тріеста.

МАДЯРЩИНА ПЕРЕБУДОВУЄТЬСЯ

Мадярщина перша з країн комуністичного блюку не лише допустила вільний розвиток різних політичних партій у країні, але й повідомила, що з її конституції буде вилучено статтю про керівну роль комуністичної партії.

В країні також скасували першотравневі паради, „всенародне свято“ в день жовтневої революції й обов’язкове навчання російської мови в мадярських школах.

вітряної відстані. І тому майже кожний турист, який відвідує Єрусалим (бо, як же можна бути у „Святій Землі“ — не відвідавши Єрусалиму), вважає своїм священим обов'язком оглянути, хочби декілька годин і побережжя Мертвого моря, розрекламованого дуже сенсаційно та приманливо в усіх туристичних довідниках. Напр. „не забудьте вступити до готелю „під жінкою Лота“ та оглянути фантастичну програму в кабареті, розташованім „на дні землі“. Доречі, це не рекламовий „трюк“, бо Мертве море дійсно положене 400 метрів нижче рівня моря.

Навкілля Мертвого моря — становить також рай для археологів та туристів, з уваги на велику кількість біблійних пам'яток. І так, на його північнім побережжі, в гирлі „святої ріки“ Йордану є розташоване невелике містечко Бетагара, де св. Іван Хреститель хрестив Ісуса Христа. Оподалік, майорять плоскі дахи домів стародавнього міста Єриху, високі мури якого завалилися дією ультра-звуків біблійних труб ізраїльських воїнів. Недалеко міста Єриху видніє узгір'я, де колись сатана спокушував Ісуса Христа. Наліво від цього узгір'я, розташована печера, в якій арабський чабан в пошуку за загубленою вівцею відкрив цінні сувої світової слави пергаментів, на яких списані деякі рідкісні фрагменти нашої Біблії. Ідучи побережжям моря, від сторони стародавньої Юдеї, зустрічаємо, руїни твердині Масади, розташованої на високій скелі. Тут в 73 р. н.е. 960 єврейських чоловіків і жінок, по трирічній облозі твердині, вибрали збірне самогубство, замість римської неволі. Це місце вважається національною святістю Ізраїля, яке відвідує завжди велика кількість туристів, з уваги на побудову в тій околиці нещодавно багатьох модерніх готелів та санаторій, з уваги на лікувальні прикмети дооколишніх водних джерел та цілорічну теплу погоду.

Як бачимо, береги Мертвого моря просновані новим і старим. Чи насправді те море приречене до смерті? Навряд: численні геофізики пропонують, напр. сміливий та майже фантастичний, але реальний проект „оживлення“ Мертвого моря — по завершенні його хемічної експлуатації. Для здійснення тієї мети, вони пропонують викопати довжелезний водний канал, який наповнив би цей природний басейн водою із Середземного моря. В той спосіб Мертве море одержало б зв'язок з дійсним морем, природний відлив води та можливість біологічного розвитку життя в ньому.

ПРО НАРОДЖУВАНІСТЬ І СМЕРТНІСТЬ

Англійський епідеміолог доктор Вільям Фоед вважає, що у світовому масштабі народжуваність знизилася з 35 народжень на тисячу населення (у 1960 році) до 23 народжень на тисячу населення, до 2000 року.

У міру зменшення народжуваності буде зменшуватись і дитяча смертність, але до 2000 року зниження дитячої смертності, яке почалося з 1960 року, може припинитися через СНІД. В Африці, наприклад, 10-20 процентів вагітних жінок інфіковані вірусом цієї хвороби.

ГУМОР І САТИРА

УКРАЇНСЬКЕ ОМОЛОДЖЕННЯ

(евгеніка)

Колись мій учитель Хома Семенович Козолуя казав:

— В Європі кожен народ дивиться згорда на свого східного сусіда. Англійці звуть французі **жабами**. Французи німців **бошами**. І так далі. Ми українці примостилися аж на сході. Ой, горе нам біда!

З тих пір минуло багато років.

Москва випустила в Австралію непродуктивний елемент: старих пенсіонерів і ревматиків.

Сидимо ми собі в розкладних кріслах на палубі, і мою найдорожчу канудить від морської хвороби. А в мене, в мужчини, тіло кріпше. Сказано, козацька кров: зміст морської солі вищий. Я навіть спілкуюся з пасажирами. Пришвартувався до якоїсь дами із західних слов'ян. Чи дама, чи кікімора, худа патлати іходить на курячих лапках. Питає мене:

— А хто та руська баба з паном?

Це про мою дружину. Спитала так, наче по морді заїхала. Руська баба! Гірко мені було і боляче. Українські дівчата як ягоди, але надмірна колгоспна праця рано нищить їх.

Прибувши до Австралії, ми поселилися в санаторії українського лікаря д-ра Байди. Ця скромна, молода людина винайшла ліки, які відновлюють молодість. Виліковують хиби старости.

Ми, доходяки, першими зареагували позитивно на лікування. Тому д-р Байда і назвав свій лік **українським омолодженням**.

Вже за два-три місяці удах з дружиною ми бігали, сміялися і вдихали повітря на повні груди. Як колись замолоду. Здавалося, світ оновився. Перед нами знов розкривалися золоті ворота в життя.

Та скоро наша радість захмарилася. Надійшла вістка, що Москва хоче нас „обратно“. Її теж зацікавило **українське омолодження**.

З цієї нагоди неповоротці зійшлися на раду. Стали думати і гадати, куди діватися. Серед нас були інженери, будівники, винахідники ... Критична ситуація вимагала рішучих заходів. Було прийнято рішення: заснувати **Пацифічну Січ**.

Історія каже, що завжди, коли українці потрапляють у безвихідний кут, десь постає Січ.

Цим разом вона бовваніла високо в небі, над теплими водами Тихого океану. До її складу входило декілька куренів, що були оточені неприступним магнетним полем проти непроханих гостей. Січовики проникали те поле на летючих бульбах.

В цей спосіб ми стали панами у своїй власній хаті.

За кошового вибрали д-ра Байду. І через нього Січ виросла у медичний центр. Пацієнти приїджали на **українське омолодження** з усіх кінців світу.

Одного дня ми з дружиною саме закінчили нічну зміну в лікарні. Коли дивлюся — іде кікімора. Ота особа худа і патлата. Впізнала мене. Вітається.

— О! Пан також приїхав на українське омоложення!? Познайомте мене з цією перфектною красунею, що в панському товаристві.

— Це моя дружина, — кажу. — Як ви її бачили перший раз, то назвали руською бабою. Серед європейців кожен народ дивиться згорда ...

І тут я розповів про свого вчителя Хому Семеновича, і про жаб, і про бошів.

Кікімора спершу зніяковіла:

— О, вибачте! Я не знала, що це називисько вас образить.

А потім додала:

— З тих пір, коли жив ваш вчитель, в людських головах назріла переоцінка вартостей. Жаби тепер не гидкі, а доброзичливі і симпатичні, наприклад, мила, жаб'яча лялька Кермес. Вираз руська баба теж піддається змінам. Замість руської люди вчать слово українська, а замість баби — жінка. Та цього ще мало. Треба ширити більше інформації про життя на сході Європи. Люди, що їдять картоплю, мусить знати, хто вигрібає її руками з чорної землі. А той, хто любить солодкий чай, мусить знати, з яким спиноломним трудом прополюються цукрові буряки. От тоді й буде почага до ваших трудівниць. Як є любов до Пацифічної Січі за українське омоложення.

Євген Гаран

КОДЕКС

Хтось, переглядаючи карний кодекс, зітхнув:

— І як тут жити? Кілька тисяч параграфів проти одної людини.

ДУХ ЧАСУ

— Твій чоловік має новий одяг?
— Ні, це я маю нового чоловіка.

НОВА СЛУЖНИЦЯ

— Прошу пані, прийшов якийсь пан, але я боюся його впустити.
— Чи казав, як називається?
— Ні! Коли я запитала, він пощіував мене.
— Впусти... Це мій чоловік.

ЩЕ СТРАШНІШЕ

— Що може бути страшніше від актора, як три місяці грати одну й ту ж роль?
— Але ще страшніше бути жонатим і 3 роки не відігравати ніякої ролі.

ГРОМАДСЬКИЙ ДЯЧ

— Ти йдеш до театру?
— Так.
— Вернешся вчасно додому?
— Так, але зі сніданком не чекай мене.

НАДІСЛАНІ НОВІ КНИЖКИ

Володимир Шаян. „Віра предків наших“, т.1 Гамільтон, Вид. Об'єднання Українців Рідної Віри, 1987. 893 стор., в твердій оправі з золотими відтисками. Ціна не зазначена. Можна замовляти, звертаючись на адресу: UKRAINIAN NATIVE FAITH, Head Office, 21 Munn Street, Hamilton, Ontario, CANADA L8V 1K1.

Володимир Шаян. „Григорій Сковорода — лицар святої борні“. Лондон-Торонто, Інститут Вол. Шаяна, 1973. Стор. 111. Ціна не зазначена. Замовляти на вище подану адресу.

Альманах „Новий Обрій“, ч.8. Упорядкування та загальна редакція Дмитра Чуба. Обкл. Люби Кириленко. Мельбурн, Літературно-Мистецький Клуб ім. В. Симоненка, 1988. Стор. 280, ілюстр. Ціна не подана. Замовляти в українських книгарнях або в ред. Дмитра Чуба-Нитченка.

Юрій Буряківець. „Ластів'їною трасою“; роман. Обкладинка Дарії Щварць-Фолі. Нью-Йорк, Вид-во „Вільна Думка“, 1989. Стор. 320, портр. Ціна \$20.00. Замовляти в укр. книгарнях і в автора: Y. Buriakiwec, 77-13 170 Street, Flushing, N.Y. 11366.

Літопис УПА, т. 17: „Англомовні видання українського підпілля, 1946-1947“. Редактор Петро Й. Потічний. Торонто, 1988. 192 стор., ілюстр. Ціна 15 дол.

Юрій Косач. „Чортівська скеля“; роман. Нью-Йорк, Вид-во М.П. Коць, 1988. 456 стор. Ціна 18 ам. дол. у м'якій, 23 дол. у твердій обкладинці. Замовлення слати на адресу видавництва, подану в „НД“ на іншій сторінці.

Уляна Пелех. „Від розстріляного до замученого відродження“; 1920-1960-1980 роки в українській літературі. Огляд життя і творчості вибраних авторів. Обкладинка Василя Фаркавця. Торонто — Вінніпег, Вид. Фундація Гуменюків, 1988 р. 266 стор., ілюстр. Ціна 20 дол. Замовляти на адресу: Ukrainian Voice Bookstore P.O. Box 3629, Station B, Winnipeg, Man. Canada R2W 3R4

Олександра Ю. Копач. „Мініятюри“. Обкладинка і графічне оформлення Мирона Левицького. Торонто, Об'єднання Укр. Письменників „Слово“, 1988. 42 мініятюри, сповнені поетичних описів та спогадів з минулого. 95 стор., ілюстр. Книжечка коштує 5 дол. і її можна замовити в авторки: A. Kopach, 175 Briar Hill Ave., Toronto, Ont. M4R 1H8.

Петро Романишин. „Студії до Української Католицької Церкви в Німеччині“. Вінніпег, УВАН, 1988. Стор. 212, ілюстр. Ціна з пересилкою 20 дол. Книжку можна набути в УВАН і в книгарнях.

Юліян Мовчан. „Оповідання.“ Нью-Йорк, Науково-дослідне товариство української термінології, 1988. 64 стор. Ціна не зазначена, Набувати можна в українських книгарнях і в автора.

Грицько Сірик. „Під сонцем обездолених“; спогади, частина 10 і 11. Торонто, Накладом автора, 1988. 192 стор. Ціна 10 дол. Замовляти в книгарнях і в автора.

George S.N. Luckyj. Keeping a record; Literary Purges in Soviet Ukraine (1930's): A Bio-Bibliography. Research Report No. 17. Edmonton, Canadian Institute of Ukrainian Studies, 1988, 50 р.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

ПОМЕР ЙОСИП Й. ГІРНЯК

17-го січня 1989 року помер у Нью-Йорку на 94-му році життя один з найвидатніших українських акторів, провідний артист театру „Березіль“, близький співробітник і друг нашого славетного режисера Леся Курбаса.

Йосип Йосипович Гірняк народився 14 квітня 1895 р. в містечку Струсів у Галичині й розпочав свою акторську кар'єру в театрі Українських Січових Стрільців, а потім у театрі Української Бесіди у Львові. В пореволюційному Харкові і Києві був одним із провідних акторів українського модерного театру аж до арешту і заслання в 1933 р.

Згідно з своїм заповітом, похоронений скромно на цвинтарі пресв. Діви Марії на Факс Чейсі, що біля Філadelphiї, Па. Невмирущим пам'ятником йому будуть його „Спомини“, які вкоротці напевно знайдуть шлях і на Україну.

Ширшу статтю про Покійного „Нові Дні“ надрукують в одному з більшіх чисел.

Вічна йому пам'ять за його великий вклад у розбудову української культури!

У ПАМ'ЯТЬ ЙОСИПА ГІРНЯКА

У світлу пам'яті корифея українського театру — нескореного Березільця і незабутнього друга ЙОСИПА ЙОСИПОВИЧА ГІРНЯКА замість квітів на його могилу посилаю \$50.00 на пресовий фонд „Нові Дні“.

Йосип Гошуляк, Торонто

ПОМЕР МГР ІВАН БАЗАРКО

У Нью-Йорку помер 10-го лютого 1989 р. довголітній український суспільно-громадський і політичний діяч, колишній президент СКВУ, кол. екзекутивний директор Українського Конгресового Комітету Америки і член багатьох українських організацій мгр прав Іван Базарко.

Св. п. Іван Базарко народився 6-го жовтня 1910 р. в Довжневі, пов. Сокаль, Україна. Похоронений на українському православному цвинтарі св. Андрія в Бавнд Бруку, Н. Дж.

ПОМЕРЛА ДАРІЯ ГНАТКІВСЬКА-ЛЕБЕДЬ

Ділимося з читачами ще однією сумною вісткою, що 24-го лютого 1989 р. після довгої недуги померла в Йонкерсі, Нью-Йорк, на 77-му році життя, колишня активна участниця підпільній боротьби українського народу, колишній в'язень польських тюрем і німецького концентраційного табору в Равенсбрюку св. п. Дарія Гнатківська-Лебедь. Її патріотизм, скромність, твердий характер і особиста культура придбали її широке коло приятелів і шанувальників. Ім усім і родині Покійної висловлюємо наше співчуття.

Похоронена на українському православному цвинтарі в Свт Бавнд Бруку, серед колишніх воїнів УПА. Хай буде вічною пам'ять про неї!

Бл. п. ОЛЕКСАНДРА СЕНЬКО

Ділимося сумною вісткою, що 4-го лютого 1989 року упокоїлася на 83-му році свого багатотворчого життя бл. п. Олександра Сенько з роду Білаш. Покійна закінчила Полтавський педагогічний інститут і вчителювала в середніх школах України. В Америці бл. п. Олександра з своїм чоловіком бл. п. проф. Сеньком заснувала Рідну Школу в Трентоні, Нью-Джерсі, де її працювала аж до відходу на пенсію. Була також організатором ОДУМ, якому присвятила багато праці.

Залишила в глибокому смутку сина Петра з дружиною Лідою, доньку Анастасію з чоловіком Леонідом Павлюком, племінницю Наталю з чоловіком Юрієм Стенгачем.

Вічна її пам'ять!

Бл. п. ЄВДОКІЯ ОНОШКО

Ділимося сумною вісткою з читачами, які знали бл. п. Євдокію Олексійовну Оношко, що після довгої і тяжкої недуги Вона відійшла у Вічність 7-го березня 1989 року в місті Рочестер, Н.Й. Тлінні останки Покійної похоронені на українському православному цвинтарі св. Андрія в Бавнд Бруку, Н.Дж.

Чоловікові Юрію, дочці, синові, внукам і всім членним пристелям Покійної висловлюємо наше глибоке співчуття з приводу болючої втрати.

Нехай вічною буде пам'ять про неї!

GEO. H. CREBER (від 1897 року)

208 Kingston Rd. at Woodbine

УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ У ТОРОНТО

- першорядні майстри, скульптори і кресляри;
- імпортовані і місцеві граніт, бронза;
- фотографії на порцеляні, нагробні написи;
- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри — наїї ціни найпоміркованіші!

Тел.. вдень — 691-5712 і увечорі — 762-3502

РОМАН ДЕМКІВ

ЛІСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ЧИ ЮЛ. МОВЧАН ЗА АНТИХРИСТИЯНСЬКЕ ХРИСТИЯНСТВО

Кажуть, що в „Нових Днях“ є статті проти лежних поглядів, які й заставляють ворушити мозком. Ось у числі за січень 89 р. Юл. Мовчан помістив рецензію на книжку „реформатора дохристиянської української віри“ Лева Силенка „Переоцінка духовної вартості“. І автор рецензії, на мій погляд, показав себе прихильником антихристиянського християнства.

Наприклад, він пише — чи хто-небудь чув, щоб священнослужитель якоїсі нації, звертаючись до своїх вірних, сказав, що в ім'я Христа вони можуть відректися навіть своєї держави? Абсолютно ніде, бо якби щось подібне вони почули (в Польщі, Німеччині, Франції, Італії і т.д.), то йому напевно вже більше ніколи не довелося б носити ризи.

А от, пише рецензент, „серед українців завжди є щось „іншого“ ніж серед інших народів“. Інше є те, що кардинал М. Ів. Любачівський „відвerto заявив, що в ім'я Христа українці можуть відректися навіть самої України“. І цю заяву кардинала повідомив „Гомін України“ у грудні 1980 р. З таких термінів Мовчана, як „священнослужитель ... нації“ видно, що він вже є під впливом „Пророка Силенка“. Є священнослужитель віри Христової, а не... нації. Відомо, що в Росії Христова віра була знаряддям у руках царів-катів (Ів. Грозного, Петра І-го, Катерини II-ї). Архиєреї православія „всєя Россії“ благословляли катів і їхні покорення „інородців“. Таке християнство є антихристиянське.

Кардинал Любачівський бореться за чистоту католицької віри Христової, і тому навчає, що в ім'я Христа треба відректися й України, бо ж Україна це справа земна, світська, національна. Тобто, вона не є справою віри Христової, в якій немає місця для національних інтриг. І про це всіх нас навчає „Євангелія“: „Немає Жидовина, ні Грека“, „усі бо ви одне в Христі Ісусі“, „Коли ж ви Христові, то ви насіння Авраамове“, „Немає Грека, ні Жидовина, чужоземця і Скита, а все й у всьому Христос“, Павло до Галат, 3:28,9 і Павло до Колосян, 3,11. Отже, наш кардинал за чистоту католицької віри Христової.

Та рецензент й інші наші інтелігенти, мабуть з позицій „Силенкової РУНВіри“, не можуть цього бачити. Правильно Роман Барський у своїй статті, яку ми читали в укр. часописах (див. „Нові Дні“, жовтень 1988), написав, що в англосаксів і слов'ян немає такого феномена, як Силенкова РУНВіра, і нам цей феномен, який є „філософією релігійного патріотизму“, також непотрібний: є він у японців і мусульман, а слов'янам він не властивий. Ми маємо бути першими вірними Христові, як нас почує наш кардинал. Прошу цього листа на захист кардинала помістити, бо ж всі ми за свободу слова і релігійних міркувань.

Теодор П. Шмігельський, Боффало

З ЛЮБОВ'Ю ДО СЛОВА

Є недогляди мовного характеру, які не можна залишити невиясненими. Наприклад, Ю. Мовчан назвав свою статтю „Переоцінка чи недооцінка духовної вартості“?

необдумано. (Рецензія на книжку Лева Силенка „Нові Дні“, січень, 89 р.).

„Словник Укр. Мови“ т. 6. стор. 243 (Київ, 75 р.) пояснює два значення слова переоцінка. „Переоцінка основних фондів (...) дала змогу ліквідувати різницю в оцінці будівель“, і тут же читаємо: „недооцінка товарів“.

І друге значення: переоцінка вартостей значить серйозний перегляд і зміна поглядів, уявлень, понять. Переоцінка застарілих традицій (перегляд в поглядах, переконаннях). „На порозі космічної ери, окрім її галузі дещо переоцінюються“, у значенні — робиться перегляд їхньої доцільності.

Отже, тут слово „недооцінка“, так, як і в рецензії на книжку „Переоцінка чи недооцінка духовної вартості“, не підходить. Наша мова багата, і в багатьох випадках від авторів вимагає вдумливої ставлення до слова; вірю, що шановний Юл. Мовчан не матиме підстав зі мною не погодитися.

Др. В. Ів. Стеблів, Онтаріо

ОСТРАКІЗМ АБО СКИТАЛЬСЬКА ХВОРОБА

Ми вміємо нищити людей критикою, а відтак виключати їх із нашого скитальського суспільства. Виконується це „добре діло“ в ім'я правди і патріотизму. Горе особі, яка зробила помилку супроти приписаної поведінки для скитальця-імігранта. Для такого „проступника“ немає вороття чи виправдання. У нас без судової розправи багато винуватців. Ціле життя живеш бездоганно, та одна помилка чи промах все перекраслює.

Раз хтось мав нещастя поповнити промах відносно своєго, або якогось іншого середовища, тоді пиши пропало. Преса візьме, такого нещасливця на свої шпальти, а решту ми доконаємо нашими язиками. Наши співгромадяни держаться старого „зуб за зуб“ і „око за очко“, в більшості таки проти своїх. А ми ніби християни і визнаємо закон любові. Хотяй часом здається, що у нас інша мораль, патріотична.

На нашій релігійно-церковній ніви також не інакше. Всі оці патріярхальні баталії таки відігнали наших молодих людей від священичого і монашого стану. Вже час навчитися пошанувати думки, переконання наших людей. Бо хто поставив нас бути суддею брата нашого? У наших країнах поселення дають людині нагоду виправдатися, направити помилки і повернутися до її власного середовища.

Батько вітає блудного сина, обнімає, тішиться, бо син повернувся додому. Хто з нас не знає вірша І. Франка „Якби ти знову як много важить слово“. Хтось, сказав, що людина, так як рослина до сонця, відповідно реагує на добре слово. З другої сторони, ознака вільної людини, — це відповідальність.

Е. Дзвоник

ВИЗНАЧНИЙ УСПІХ ОБ'ЄДНАНИХ УКРАЇНЦІВ У БОННІ ТА КЕЛЬНІ

Не дивлячись на великий натиск комуністичних сил, щоб не допустити українців відсвяткувати Ювілей 1000-ліття на інтернаціональному форумі, їм не вдалося це. Як москалі прийшли до адміністратора славної катедри в

Кельні, щоб той дав дозвіл на відсвяткування „їхнього свята“ в тій церкви, він сказав: „Вам не дам, а українцям дам“, і так і зробив. В наслідок цього, в суботу 3.XII.88 р. в давній великий базиліці в Бонні відбулася святочна українська Служба Божа в честь 1000-ліття при участі багатьох священиків обох віроісповідань. Прекрасно співали хор „Україна“ з Мюнхену. Церква була переповнена людьми. Прийшли не тільки українці, але й інші нації та раси. На другий день у відомій готичній катедрі Кельну повторилася екуменічна літургія. Хоч катедра в Кельні рахується третьою по величині в Європі вона була повна „по береги“.

При кінці обох Літургій, були прочитані по-німецьки дві проповіді, щоб обзнайомити людей з великою подією хрещення України та історією обох Церков. Очевидно, кожний із священиків освітлював все з своєї точки погляду.

За століть свого існування ці дві великі й величезні церкви зазнали чимало, але ніколи не бачили стільки українців, а може, й таких близкучих Служб Божих, не чули надзвичайної краси співу хору і не бачили синьо-жовтий прапор з тризубом!

„В єдності сила народу, Боже нам єдність подай“!

Тания Гук

КОРОТКО ПРО „НОВІ ДНІ“

...Читаю (і виписую) Ваш журнал із 1963 року. Він, журнал, що далі, то все стає культурнішим і цікавішим. Головне — нема в ньому отієї ненависної емігрантської, непотрібної гризні. Мова в ньому прекрасна. Тематика — знаменита. Особливо мені подобаються статті проф. Петра Одарченка. Люблю читати спогади, подорожі та все те, що діється у нашому старому краю. Останнім часом мелькають наукові статті, до яких я відношу статтю М. Мішалова — „Вода, життя і здоров'я“ (як би таких побільше!)...

Чому наша землячка, пані Євгенія Дімер, прекрасний журналіст і поет, так рідко приймає участь у Вашому журналі? Шкода, але це річ від Вас незалежна...

Юрій Оношко, Рочестер, 2-го лютого 89.

...Посилаю Вам передплату за попередні роки, враз із малим внеском на пресовий фонд журналу. Одночасно хочу додати, що Ваш журнал читаемо з великою приемністю і вважаємо його за найращий український журнал у Канаді.

Бажаємо Вам дальших успіхів.

Леся і Зенон Гаврилюки, Ляшін

17-ИЙ ТОМ «ЛІТОПИСУ УПА»

В видавництві «Літопис УПА» вийшов з друку 17-ий том цього серійного книжкового видання, присвяченого українській визвольній боротьбі під час другої світової війни та після неї.

Книга „Англомовні видання українського підпілля, 1946-1947“, за редакцією проф. д-ра Петра Й. Потічного, містить підпільні видання англійською мовою, має багато цікавих ілюстрацій, список скороcheny, та вичерпний показник, виготовлений п. С. Шпаком.

Всі матеріали в цьому томі походять з Закерзоння. Вони були передані спеціальними зв'язковими до амбасади США в Варшаві. Під сучасну пору творять досьє велику групу перекласифікованих документів військової розвідки в Державному Архіві США.

В томі знаходяться такі видання:

„Нові Лідце“ — детальний опис знищення польським військом українського лемківського села Зарадка Морозівська, підтверджений протоколами зізнань трьох польських вояків, які попали в полон до УПА.

„Примусове виселення їх ексцеленції єпископа Й. Коциловського і українського католицького кліру Перемишля“ — цей документ переказує на базі наочних свідків, перебіг бруталної акції виселення єпископа і його капітули до СРСР, як також зbezеччення та грабіж собору, церковного майна, та знищення цінних архівів.

З дальших документів в книзі поміщено: „Вибори в СРСР“, твір Я. Старуха в якому проаналізовано антидемократичну суть цього процесу в СРСР. „Фашистське страшило“, цього ж автора, брошур, в якій проведено нищівну критику тоталітарних режимів фашистського типу, до яких заражовано й СРСР та його ж брошуру „Нова голодова катастрофа в Україні“.

„Нова голодова катастрофа в Україні“ аналізує ситуацію в сільському господарстві України і характеризує голодомор 1921-1923 і 1932-1933 років як інструмент радянської політики, звернений проти українського населення. Голод 1946-1947 років — це продовження випробуваної раніше геноцидної політики в відношенні до українського народу. Вартість цієї брошури теж і в тому, що це чи не перша українська публікація, яка піднесла марево нової голодової катастрофи в Україні в англомовному світі.

У брошурі „До братів чеського і словацького народів“, розкрита російська імперська політика сути проти українського народу і його боротьби за волю та чітко викладена політична програма українського визвольного руху. Автори остерігають чехів і словаків перед легковажним трактуванням політики СРСР і закликають до спільної боротьби за права народів і людини. Хоч матеріали цього тому різні, англійська мова яких також дуже недосконала, своїм змістом вони творять одну цілість, коли йдеться про ідейні позиції українського визвольного руху за час і після другої світової війни. Вони також до деякої міри розкривають методи і спосіб пропагандивно-інформативної дії підпільнего проводу на зовнішньому відтинку.

Замовлення в ціні \$15.00 можна слати на адресу:

LITOPYS UPA
P.O. Box 97, Station „C“
Toronto, Ontario, M6J 3M7 Canada

НЕЙМОВІРНЕ

— Я знов такого маляра, що як намалює на стіні павутиня, то служниця щопівгодини змітала зі стіни. Думаючи, що то правдиве.

— Неймовірно.

— Чому? Кажу ж тобі, що є такі малярі...

— Але таких служниць нема.

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВИХ ДНІВ“

КАНАДА:

Козачок І., Монреаль
 Литвяк Т., Едмонтон
 Лясковський А., Джанетвілл
 Рудевська Єфросина, Саскатун
 Бойко Ф., Пентіктон
 (передплати в Україну)
 Маслівець О., Вестон
 Романенко Марія і Григорій, Торонто
 Боднарчук Міля і Іван, Торонто
 Темертей Раїса, Монреаль
 Остапович П., Вестон
 Канарайський А., Пентіктон
 Юсипчук Ольга, Едмонтон
 Михалків, Т., Садбури
 Йова, А., Стрітсвілл
 Мигаль Г., Тандер Бей
 Лист О., Віндзор
 Тимошенко Ірина, Торонто
 Козоріз М., Тандер Бей
 Бреко І., Ст. Катеринс
 Кейван Марія, Едмонтон
 Тарнавська Олександра, Торонто
 Трімполіс П., Вінніпег
 Лесен Е., Вінніпег
 Мотох Г., Вінніпег
 Верига Оксана, Торонто
 Шумук І., Вернон
 Качор А., Вінніпег
 Сокирко І., Торонто
 Ромас А., Ля Саль

С.Ш.А.:

Чопівський Ю., Вашингтон
 Воскобійник Олексій, Бока Ратон
 Гаєвська Олександра, Елмгурст
 (у пам'ять чоловіка)
 Діяк Лариса, Стоугтон
 Ранюк Анна і Мельниченко Лариса, Гайд Парк
 (у пам'ять батька Олександра Мельниченка)
 Щебунчак В., др. Блюмфільд
 Завертайло, П., Дес Плейнс
 Гурський П., Шельтельгам
 Онушко, Е., Рочестер
 Чорняк Євгенія, Балтімор
 Лобачевська Оксана, Мудгавен
 Татарко М., Сунвейл
 Коновал П., Арлінгтон
 Борзенко І., Гемет
 Дубровська Марія, Сільвер Спрінг
 Гаркуша В., Кантон
 Хом'як Р., Мек Лен
 Кайдон І., Севен Гілс
 Стефанов, Р., Воркестер
 Ричок Р., Мейпелвуд
 Бойчук Б., Рівердейл
 Скоп Віра, Грінвілл
 Корсун Ф., Філадельфія
 Андріянов, Н., Саратога
 Кавка М., Дрексел Гілл

ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ:

Дублянський А., отець	
Новий Ульм, Німеччина	\$30.05
Кульчицький П., Гарборд, Австралія	\$30.00
Чорнобицький С., Генлей Біч, Австралія	\$30.00
Собчинський А., Білфелд, Зах. Німеччина	\$25.00
Циганенко В., Міл Енд, Австралія	\$15.00
Комар О., Кензінг, Австралія	\$15.00
Дем'яненко Ю., Кенлей Вейл, Австралія	\$ 5.00
Демченко З., Велінгтон, Нова Зеландія	\$ 5.00
Шведченко Е., Торенсвілл, Австралія	\$ 5.00
Васютенко М., Ростворт, Австралія	\$ 5.00
Борисюк Л., Кляренс, Австралія	\$ 5.00
Ярмола І., Гудвуд, Австралія	\$ 5.00
Рошко І., Ліндон, Австралія	\$ 5.00
Ростик А., Торенс, Австралія	\$ 5.00
Дяків А., Реновн Парк, Австралія	\$ 5.00
Захарів Б., Куролта Парк, Австралія	\$ 5.00
Федорчук Г., Мітчам, Австралія	\$ 5.00
Словачевський П., Сетон, Австралія	\$ 5.00
Дерв'яненко І., отець	
Генк, Бельгія	\$ 5.00

ПРИЄДНАЛИ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ:

Горгота Ада, Торонто, Канада

4

Щиро дякуємо за пожертви
 і приєднання нових передплатників.
 Редакція і Адміністрація.

ЗБІРКА ФОНДІВ НА УГС

Українська Гельсінська Спілка є одною з найбільш замітних організацій в Україні, які боряться за духове і фізичне існування українського народу, за його національні, релігійні і людські права. Люди, які стоять в проводі УГС, це в більшості колишні в'язні різних таборів і тюрем. Багато з цих людей є нездатні до фізичної праці і терплять різні адміністративні переслідування. Ризикуючи своїм життям і добром своїх родин, вони боряться за право українського народу бути вільним господарем на своїй землі.

В околиці Олбані, Н.Й., після узгіднення із ЗП УГС і Боженою Ольшанівською, головою АОЛПУ постав Комітет Сприяння УГС, який складається з членів АОЛПУ. Ініціатором комітету був інж. Михайло Герець, який спільно з головою Відділу В. Літинським очолив комітет.

Як перший проект придбання фондів, комітет вислав лист-заклик на адреси, які комітет мав до диспозиції.

Відгук громади був справді добрий. За короткий час сума пожертв переступила 10,000 дол. Пожертві дальше надходять. Комітет Сприяння УГС запевняє, що всі пожертві будуть передані на допомогу тільки українським правозахисникам в Україні.

Комітет уважає, що всі українці на поселеннях повинні включитися активно в акцію допомоги УГС. Дальші пожертві можна слати на адресу: Friends of UHU — AHRU, Rd. 5 — Box 6, Troy, N.Y. 12180

Чеки слід писати на: Friends OF UHU — AHRU. Пожертві від федеральних податків.

В. Літинський

000095
EXPIRES: 89 12
Mrs. E Litwinow
48 Yorkview Dr
Etobicoke
ON M8Z 2E9

3 D 26
CO

xx35 (R)

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668
If not delivered please return to:
NOWI DNI
P.O. Box 400, STA „D“
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

Ukraine

ЧАРТЕРОВАНІ ВИЛІТИ ПРЯМО З ТОРОНТО ДО КИЇВА!

У згоді з проявленням цієї події Інтурс Корпорація подає різні, дбайливо приготовані, цікаві, екскурсії! Прекрасна нагода відвідати своїх рідних та друзів!

ТУРА 'А' 15 ДЕННА ПОЇЗДКА

Київ	1 День
Чернівці	9 Днів
Київ	3 Дні

ТУРА 'В' 15 ДЕННА ПОЇЗДКА

Київ	1 День
Львів	9 Днів
Київ	3 Дні

ТУРА 'Б' 15 ДЕННА ПОЇЗДКА

Київ	1 День
Тернопіль	9 Днів
Київ	3 Дні

ТУРА 'Г' 15 ДЕННА ПОЇЗДКА

Київ	5 Днів
Запоріжжя	3 Дні
Одеса	3 Дні
Львів	4 Дні

ДАТИ ВИЛІТУ І ЗВОРОТНІ КОШТИ ПРЯМО З ТОРОНТО ДО КИЇВА

ДАТА ВИЛІТУ З ТОРОНТО	ПРИЛІТ ДО ТОРОНТО	ВСЕВКЛЮЧАЮЧІ КОШТИ			
		ПОЇЗДКА 'А'	ПОЇЗДКА 'Б'	ПОЇЗДКА 'В'	ПОЇЗДКА 'Г'
14 травня	28 травня	\$2395.00	\$2345.	\$2395.	\$2495.
28 травня	11 червня	\$2450.	\$2395.	\$2450.	\$2550.
11 червня	25 червня	\$2450.	\$2395.	\$2450.	\$2550.
25 червня	9 липня	\$2560.	\$2520.	\$2560.	\$2660.
9 липня	23 липня	\$2560.	\$2520.	\$2560.	\$2660.
23 липня	6 серпня	\$2560.	\$2520.	\$2560.	\$2660.
6 серпня	20 серпня	\$2560.	\$2520.	\$2560.	\$2660.
20 серпня	3 вересня	\$2450.	\$2395.	\$2450.	\$2550.
3 вересня	17 вересня	\$2450.	\$2395.	\$2450.	\$2550.
17 вересня	1 жовтня	\$2395.	\$2345.	\$2395.	\$2495.

КОШТ ВІЩЕ ПОДАНИХ ТУР ВКЛЮЧАЄ:

- Всю Транспортацію літаком (з Торонто і назад до Торонто)
- Іжу (Сніданок і Обід)
- Всі екскурсії по Україні
- Один візит в театр
- До сто (100) павнів перевозу багажу, на одну особу
- Нічліг в готелю

За зворотну ціну кошту літаком від нашого міста до Торонто та резервацію задзвоніть до своєго агента подорожі. За іншими деталями та брошуркою про віще згадані тури дзвоніть безкоштовно 1-800-268-1785.

1013 Bloor St. West
Toronto, Ont. M6H 1M1

АЭРОФЛОТ
Soviet airlines

Intours
Corporation

TELEPHONE(416) 537-2168
TELEX 06-218557
WATTS LINE CANADA 800-268-1785
Fax 416-537-1627